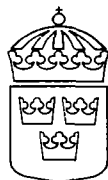

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:AU11 Arbetsmarknadspolitiken

1989/90
AU11

I betänkandet behandlas proposition 1989/90:100 bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) såvitt gäller avsnittet B Arbetsmarknad m.m. anslagspunkterna B 1—B 9 och B 13. Dessa punkter har i regeringen föredragits av statsrådet Thalén.

I anslutning till de olika anslagen tar utskottet upp ett fyrtiotal motioner från allmänna motionstiden i år.

Betänkandet är indelat i avsnitt med rubriker som i huvudsak ansluter till anslagen. Dispositionen av framställningen framgår i övrigt av innehållsförteckningen i slutet av betänkandet.

Anslagspunkterna A 1—A 2 beträffande anslag till arbetsmarknadsdepartementet m.m. behandlas i betänkandena 1989/90:AU19 och 1989/90:AU28 samt anslagspunkterna B 10—B 13 avseende anslag till arbetsdomstolen m.m. i betänkandet 1989/90:AU19. Avsnittet C Arbetslivsfrågor behandlas i betänkandet 1989/90:AU12 och avsnittet D Regional utveckling i betänkandet 1989/90:AU13.

Sammanfattning

Medelsanvisning

För arbetsmarknadspolitiska åtgärder under budgetåret 1990/91 tillstyrker utskottet att 11 573 milj. kr. anvisas enligt nedanstående fördelning:

	Milj. kr.
Arbetsmarknadsverket m.m.	2 422
Arbetsmarknadsutbildning, inkl. AMU-gruppen	2 646
Arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag	4 052
Sysselsättningskapande åtgärder m.m.	2 453
Totalt	11 573

Utskottet ställer sig bakom regeringens politik om inriktningen av den ekonomiska politiken i syfte att hejda inflationen samt säkerställa samhällsekonomisk balans genom att öka utbudet av arbetskraft och dämpa kostnadsökningarna. En sådan politik ger enligt utskottets mening förutsättningar för en fortsatt framgångsrik arbetsmarknadspolitik.

Reservationer har avgetts av moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern gemensamt.

När det gäller inriktningen av arbetsmarknadspolitik under nästa budgetår tillstyrker utskottet regeringens uppläggning. Den innebär dels att utifrån fördelningpolitiska motiv kraftigt förbättra situationen för personer med svag ställning på arbetsmarknaden, dels att utifrån tillväxtpolitiska motiv bidra till att lösa arbetsgivarnas problem att rekrytera arbetskraft.

Reservationer har avgetts av moderata samlingspartiet samt centern och miljöpartiet de gröna gemensamt.

Arbetsmarknadsverket m.m.

I detta avsnitt tillstyrker utskottet regeringens förslag om större flexibilitet i medelsanvändningen. Utskottet ställer sig också bakom regeringens förslag om fortsatt tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen för att hjälpa invandrare och flyktingar på mottagningsförläggningar till arbete. I det sammanhanget behandlas ett antal motioner som bl.a. rör frågan om invandrarnas svårigheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Reservationer har avgetts av folkpartiet till förmån för ökad flexibilitet i medelsanvändningen. Dessutom har gemensamma reservationer avgetts av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centern och miljöpartiet de gröna till förmån för avlägsnande av regler som hindrar flyktingar att snabbt komma ut i arbete ävensom till stöd för kraftigare satsningar på deras inträde på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsservice

Försöksverksamheten med bl.a. merkostnadsbidraget samt flyttningsbidrag i form av fria hemresor för kulturarbetare och s.k. sökanderesa för personer bosatta i Danmark och Norge som söker arbete i Sverige föreslås fortsätta under budgetåret 1990/91.

Reservationer har avgetts av moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern.

I avsnittet om arbetsmarknadsutbildning ställer sig utskottet bakom regeringens förslag om vidgade möjligheter för AMS till egna prioriteringar beträffande medelsanvändningen inom anslaget.

Utskottet ansluter sig också till bedömningarna om behovet av arbetsmarknadsutbildning under kommande budgetår. Vidare godtar utskottet föreslagna förändringar i fråga om villkoren för bidrag till utbildning i företag. I ett inledande avsnitt avstyrker utskottet en moderatmotion om arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning. Utskottet avstyrker också skilda motionsyrkanden gällande ramen för utbildning av icke arbetslösa, utbildningen i företag och inom det reguljära utbildningsväsendet samt arbetsmarknadsutbildning för vissa särskilda ändamål.

Reservationer har avgetts av moderata samlingspartiet, centern, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

När det gäller kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag godtar utskottet regeringens förslag om bidrag till lönekostnader i samband med utbildning i företag och om ändrade regler avseende vidgad arbetsprövning. Utskottet ansluter sig också till bedömningen av medelsbehovet. I sammanhanget behandlar utskottet ett dussintal motioner med anknytning till arbetslöshetsförsäkringen. I fyra av dem begärs en utredning med sikte på en allmän arbetslöshetsförsäkring. Andra avser bl.a. ersättningsreglerna, egenavgifterna och användningsområdet för intäkterna till försäkringen. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Reservationer har avgetts av moderata samlingspartiet, centern, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

Sysselsättningsskapande åtgärder m.m.

Mot bakgrund av det goda läget på arbetsmarknaden föreslår regeringen en minskning av resurserna för beredskapsarbeten med 95 milj. kr. Vidare anser regeringen att AMS även under nästa budgetår bör få möjligheter till flexibilitet i användningen av beredskapsmedlen.

Med anledning av motioner anlägger utskottet synpunkter på de problem som uppstår genom den konjunkturvarierade omfattningen av beredskapsarbetena inom bl.a. kultursektorn. Utskottet konstaterar att regeringen har aviserat en översyn på detta område. Utskottet tar vidare upp problemet med deltidsarbetslösheten och redovisar vidtagna och pågående initiativ på detta område.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Moderata samlingspartiet anser att statsbidraget till såväl kommunala beredskapsarbeten som till strukturstödet för byggarbetsmarknaden bör trappas ned till 50 %. Vänsterpartiet kommunisterna uttalar sig för att yttrande från berörda fackliga organisationer bör erfordras för att en ansökan om beredskapsarbete etc. skall behandlas.

Moderata samlingspartiet och folkpartiet reserverar sig för att lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. bör avskaffas.

Propositionen

I proposition 1989/90:100 bilaga 12 föreslås under punkt

B 1

1. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1990/91 besluta om avskrivning av lånefordran som ej överstiger 75 000 kr. uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som i övrigt gäller för budgetåret 1989/90,

2. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om arbetsgivares rätt till stöd som inte har rekvirerats inom viss tid,

3. att riksdagen godkänner att högst 50 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen,

4. att riksdagen till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 2 176 239 000 kr.

B 2

att riksdagen till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 245 565 000 kr.

B 3

1. att riksdagen godkänner de ändringar i villkoren för bidrag till utbildning i företag som förordats i propositionen,

2. att riksdagen till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 633 630 000 kr.

B 4

1. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om bidraget till lönekostnader i samband med utbildning i företag,

2. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om vidgad arbetsprövning,

3. att riksdagen till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 051 575 000 kr.

B 5

1. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om återbetalningsskyldighet för statsbidrag som har lämnats för investeringsobjekt,

2. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om statsbidraget för strukturstöd för byggarbetsmarknaden,

3. att riksdagen till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 1 819 000 000 kr.

B 6

att riksdagen till Statsbidrag till inskolningsplatser för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 634 000 000 kr.

B 7

1. att AMU-gruppen utan beslut av regeringen får disponera uppkommande överskott för varje budgetår, efter avdrag för statens avkastningskrav, motsvarande högst 3 % av omsättningen, samt balanserade överskottsmedel motsvarande högst 10 % av omsättningen för främst utjämnning av resultatet mellan olika budgetår,

2. att riksdagen till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 8

att riksdagen till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 12 300 000 kr.

B 9

att riksdagen till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 13

att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Motionerna

1989/90:Sf16 av Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av AMI-verksamheten.

1989/90:A202 av Lars-Ove Hagberg m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att arbetsförmedlingarna arbetsmiljödeklarerar de arbeten som förmedlas och att arbetsförmedlingarna inte skall förmedla arbeten som ur arbetsmiljösynpunkt är bristfälliga,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en obligatorisk arbetsförmedling.

1989/90:A204 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsgivares möjlighet att direktrekrytera arbetskraft i förläggningar.

Motiveringen återfinns i motion Sf605.

1989/90:A206 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.

Motiveringen återfinns i motion Bo403.

1989/90:A208 av Inger Koch (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av reglerna för flyttningsbidrag att tandläkare och läkare, som skall genomgå AT-tjänstgöring, får samma möjlighet att erhålla bidrag.

1989/90:A210 av Lisbeth Staaf-Igelström och Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om deltidsarbetslösheten.

1989/90:A211 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utslussning av flyktingar på arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion Sf610.

1989/90:A212 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om facketts roll vid beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

1989/90:A214 av Ingegerd Anderlund och Birthe Sörestedt (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av vidgade åtgärder mot och skyldigheter för arbetsgivaren att minska deltidsarbetslösheten.

1989/90:A215 av Hans Nyhage m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till reglering av A-kassornas verksamhet angående ansökan från arbetstagare eller företagare i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:A223 av Sigge Godin och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till omprövning av arbetslöshetsersättnings tidsgränser i arbetslöshetskassan.

1989/90:A237 av Ulf Melin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till försöksverksamhet med arbetsförmedling av industriarbetare från Östeuropa i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:A239 av Karin Israelsson och Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av begreppet bisyssla för egenföretagare i lagen om arbetslöshetsförsäkring och i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

1989/90:A240 av Anna Horn af Rantzien m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen utreder vilka förberedelser som ändamålsenligt kan minska en oväntad arbetslöshet, som orsakas av utanför statens handlingsram liggande förändringar.

1989/90:A244 av Lena Öhrsvik m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av AMS-konsulenter för hörselskadade/vuxendöva.

1989/90:A249 av Anita Modin och Barbro Evermo Palmerlund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av översyn av 23 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.

1989/90:A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för en väl fungerande arbetsmarknad och om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om socialförsäkringssystemens effekter på arbetsutbudet,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av arbetsmarknadsverkets verksamhet och ledning i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till sysselsättningskapande åtgärder,

7. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av resultatet av den förändrade budgetprocessen beträffande verksamhet som tidigare stötts genom arbetsmarknadspolitiska insatser i enlighet med vad i motionen anförts,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att hjälpa unga arbetslösa,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning,

10. att riksdagen hos regeringen begär utredning om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som i motionen anförts,

11. att riksdagen beslutar att sänka ersättningen i arbetslöshetsförsäringen till 80 % av tidigare lön under den första till åttionde ersättningsdagen i enlighet med vad som i motionen anförts,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strukturstöd för byggnadsarbetare,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta för arbetslösa invandrare.

1989/90:A254 av Görel Bohlin m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen upphäver lagen om byggnadstillstånd m.m. (1971:1204).

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:T219.

1989/90:A255 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om ökad flexibilitet i anslagssystemet i enlighet med vad i motionen anförts,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsarbeten,

6. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 till anslaget B 5, Sysselsättningskapande åtgärder, anslå 1 781 500 000 kr.,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning för arbetshandikappade inom det reguljära utbildningsväsendet,

13. att riksdagen hos regeringen begär utvärdering av de särskilda och avtalade inskolningsplatserna för ungdom i enlighet med vad i motionen anförts,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande merkostnadsbidraget,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsverkets organisation,

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:A258 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omskolning i Sverige av arbetskraft från Central- och Östeuropa.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:U517.

1989/90:A262 av Olle Östrand och Sinikka Bohlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att körkortsutbildning för kvinnor i glesbygd anordnas i AMU:s regi.

1989/90:A264 av Britta Sundin m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en försöksverksamhet med att använda flyttningsbidrag som återflyttnings- eller inflyttningsbidrag.

1989/90:A265 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär ändrad inriktning av AMU:s och AMS verksamhet i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen till sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1990/91 anslår 1 000 000 000 kr. utöver regeringens förslag till arbetsmarknadsstimulerande åtgärder för att nedbringa arbetslösheten och öka andelen yrkesverksamma,

1989/90:A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen till B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 2 146 239 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hemresebidrag för kulturarbetare,

3. att riksdagen till B 2. Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 243 565 000 kr.,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskild arbetsmarknadsutbildning inom tekoföretag,

5. att riksdagen till B 3. Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 2 363 630 000 kr.,

6. att riksdagen till B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 3 842 575 kr.,

7. att riksdagen till B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder anvisar ett reservationsanslag av 1 655 000 000 kr.

1989/90:A281 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med direktiv att lägga förslag om en ny organisation för AMI-verksamheten i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:A283 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentralisering av AMS,

4. att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:100, bil. 12 i denna del beslutar att till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 150 000 000 kr. minskat ramanslag om totalt 2 026 239 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation och inriktning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för flyttningsbidrag samt med avslag på prop. 1989/90:100, bil. 12 i denna del beslutar att till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 185 833 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 59 732 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för erhållande av s.k. merkostnadsbidrag,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om socialavgifter beträffande användningsområde för till staten inlutna medel från arbetsmarknadsavgifter i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att utnyttja 0,75 % av arbetsmarknadsavgiften för offensiva satsningar och till statsbudgetens inkomsttitel för budgetåret 1990/91 överföra motsvarande intäkter om 4 500 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:100, bil. 12 i denna del beslutar anvisa till kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1990/91 ett i förhållande till regeringen med 60 000 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 3 991 575 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ändrade regler för flyktingars och invandrares rätt till arbete på den öppna arbetsmarknaden,

15. att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:100, bil. 12 i denna del beslutar att till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 300 000 000 kr. minskat reservationsanslag om totalt 1 519 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:A284 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentariskt sammansatt kommitté tillkallas med direktiv att lägga förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:A287 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen till anslaget B 1, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, för budgetåret 1990/91 anslår 30 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit, således totalt 2 206 239 000 kr.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So315.

1989/90:AU11

1989/90:A288 av Åsa Domeij m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att arbetsmarknadsstyrelsen får i uppdrag att utarbeta förslag till bättre arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:U547.

1989/90:A290 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som reducerar statens utgifter med 2 miljarder kronor.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Fi211.

1989/90:A293 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att arbetsmarknadsstyrelsen utreder en mer socialt inriktad arbetsförmedlingsverksamhet.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So324.

1989/90:A294 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att låta utreda en kraftig reduktion av AMS centrala kansli.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Fi732.

1989/90:A295 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa lagen om byggnadstillstånd.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Bo423.

1989/90:A415 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förlängning av östra Norrbottenprojektet.

1989/90:A423 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna angelägenheten av att invandrare snabbt kommer i arbete.

1989/90:Sf511 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vuxenutbildningsbidrag till vuxna som har läs- och skrivsvårigheter.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Ub804.

1989/90:Sf512 av Ingegerd Sahlström och Ulla-Britt Åbark (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildningsbidrag till vuxna med läs- och skrivsvårigheter.

1989/90:Sf520 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet för vuxna med läs- och skrivsvårigheter att erhålla bidrag för att delta i speciellt för dem anordnade kurser på folkhögskola.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Ub267.

1989/90:U547 av Åsa Domeij m.fl. (mp) vari yrkas

1989/90:AU11

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad öppenhet mot öststaterna i enlighet med vad som anförts i motionen,

1989/90:A701 av Lars Ahlström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att egen företagare bör omfattas av bisysslebegreppet i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

1989/90:A762 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbetsmarknadsdepartementet etablerar fler kulturarbetsförmedlingar.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Kr370.

1989/90:A817 av Gunilla André och Karin Starrin (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförts i motionen,

Utskottet

Uppgifter om arbetsmarknadsläget

Antalet *sysselsatta* enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) fortsatte att öka under år 1989 och uppgick i slutet av året till 4 466 000 personer, vilket var 66 000 fler än år 1988. Sysselsättningen har främst ökat inom näringsgrenarna handel och uppdragsverksamhet.

Kvinnorna fortsätter att öka sitt deltagande i förvärvslivet. År 1989 tillhörde 82,2 % av kvinnorna i åldrarna 16 — 64 år arbetskraften jämfört med 81,6 % året dessförinnan.

Antalet deltid arbetande uppgick år 1989 till totalt 1 084 000 personer (1 075 000 år 1988), varav kvinnorna utgjorde 86 % (85% år 1988).

Efterfrågan på arbetskraft har varit stark under hela år 1989. Enligt propositionen bedöms antalet nyanmälda lediga platser under år 1989 uppgå till drygt 775 000, vilket är ca 20 000 fler än under år 1988.

Arbetslösheten uppgick år 1989 till i genomsnitt 62 000 personer, motsvarande 1,4 % av arbetskraften.

Antalet personer i *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* framgår av följande tabell som gäller januari månad resp. år.

Stödform	1985	1987	1989	1990
Arbetsmarknadsutbildning				
exkl. företagsutbildning	41 000	39 400	45 900	41 200
Utbildning i företag	1 700	3 200	4 100	10 000
Beredskapsarbete	29 900	20 000	13 200	8 000
Ungdomslag	39 000	25 200	7 900	2 500
Inskolningsplatser	-	-	2 100	2 200
Offentligt skyddat arbete	-	4 800	5 600	5 700
Rekryteringsstöd	15 200	5 700	4 100	1 800

Samhall	25 900	28 200	29 700	30 900
Arbetsmarknadsinstitut	5 300	5 200	5 800	5 900
Lönebidrag	36 400	41 800	44 400	45 000
Totalt antal personer	194 400	173 500	162 800	154 000

Källa:AMS

I en utredningsrapport från AMS (Rapport nr 1990:1) i slutet av mars i år tar man upp arbetsmarknadsutsiktterna för år 1990 och första halvåret 1991. Inledningsvis framhålls svårigheten att för närvarande bedöma den svenska konjunkturutvecklingen beroende på osäkerheten om den framtida ekonomiska politiken. Den allmänna tendensen tycks dock vara att konjunkturen har gått in i ett lugnare skede.

Beträffande *utbudet av arbetskraft* görs bedömningen att arbetskraften får ett ökat tillskott på ca 45 000 personer år 1990 till följd av förändringar i befolkningen och ökat deltagande i arbetskraften. Beräkningarna för år 1991 är mer osäkra men tillskottet torde komma att ligga på något under 40 000 personer.

Efterfrågan på arbetskraft sett som antalet lediga platser bedöms bli fortsatt hög under år 1990 även om den kommer att dämpas. I rapporten kalkylerar man med en ökning av antalet sysselsatta på omkring 35 000 personer år 1990, vilket är ungefär hälften av ökningen år 1989.

Arbetslösheten har genom den höga efterfrågan på arbetskraft minskat kraftigt de senaste åren. Minskningen gäller för både kvinnor och män. Kvinnors och mäns arbetslöshetstal ligger numera på samma nivå. Särskilt kraftigt har arbetslösheten minskat bland ungdomar i åldrarna 20—24 år eller från 5,2% år 1986 till 2,9% år 1989. Arbetslösheten bland utomnordiska medborgare är hög och ligger på 4,5% av arbetskraften vilket skall jämföras med 1,2% för svenska medborgare.

De regionala skillnaderna har minskat under de senaste åren uppges i rapporten. Många län hade vid årsskiftet endast omkring 1% arbetslöshet. I skogslänen däremot låg nivån på över 1,5%. Norrbotten avviker kraftigt från andra län med en arbetslöshet på över 3,0%. I rapporten förutses arbetslösheten komma att stiga något under andra halvåret 1990 och under år 1991.

Ca 180 000 personer är *deltidsarbetslösa*. Av dessa är ungefär 50 000 anmälda vid arbetsförmedlingarna. Övriga är personer som i AKU uppger sig ha för liten arbetstid och vill arbeta mer. Deltidsarbetslösheten är enligt rapporten främst ett problem i skogslänen och på Gotland. I Stockholms län är deltidsarbetslösheten endast 0,2% av arbetskraften, en siffra som kan jämföras med över 3,0% i Norrbotten.

De latent arbetslösa, dvs. personer som är utanför arbetsmarknaden men som vill arbeta, har minskat markant och uppgick i genomsnitt till 34 000 personer år 1989. Tre femtedelar av dessa är ungdomar i åldern 16—24 år. Enligt rapporten kan man ställa sig frågan om den höga andelen ungdomar utgörs av studerande som vill arbeta vid sidan av studierna.

Propositionen

Enligt propositionen har produktionstillväxten i Sverige under år 1989 blivit betydligt starkare än vad som bedömdes vara möjligt för ett år sedan. Produktivitet utvecklingen har dock varit svag. Sysselsättningen har ökat kraftigt, något som varit möjligt genom att arbetskraftsutbudet ökat mer än väntat men också genom att allt fler av de arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har fått reguljärt arbete.

Resurs- och kapacitetsutnyttjandet inom industrin ligger på en fortsatt hög nivå. Bristen på arbetskraft, men också det höga kapacitetsutnyttjandet, är i många fall en återhållande faktor för expansion.

Enligt länsarbetsnämndernas bedömningar, som gjordes i september 1989, av utvecklingen på arbetsmarknaden t.o.m. år 1990 kommer det nuvarande konjunkturläget i Sverige att bestå under perioden. Fortsatt stor efterfrågan på arbetskraft väntas och arbetslösheten bedöms ligga kvar på en låg nivå. En dämpning av efterfrågan på arbetskraft förutses dock under loppet av prognosperioden.

Den höga sysselsättningen kommer att öka ytterligare något. Ökningen blir emellertid inte lika stor som tidigare bl.a. beroende på det redan mycket höga arbetskraftsdeltagandet. Bristen på arbetskraft är mest uttalad inom industrin samt inom vård- och omsorgssektorn.

Den rådande överhettningen och kostnadsutvecklingen i ekonomin måste dämpas om ett framtida besvärligt arbetsmarknadsläge skall kunna undvikas.

Motionerna

I *moderata samlingspartiets* kommittémotion A252 anförts att hög sysselsättningsnivå och låg öppen arbetslöshet har dolt obalanserna på arbetsmarknaden. Följden har blivit brist på arbetskraft, en omfattande utslagning av arbetskraften och ett stort antal människor utanför den reguljära arbetsmarknaden. Motionärerna efterlyser långsiktiga åtgärder för en bättre fungerande arbetsmarknad i stället för brandkårsutryckningar. Åtgärder i detta syfte är bl.a. att näringslivets konkurrenskraft återställs, att arbetskraften får bättre utbildning, att kostnadsutvecklingen kontrolleras, att den arbetsrättsliga lagstiftningen ändras samt att lönepolitiken blir mer differentierad och marknadsanpassad.

Även i *centerns* kommittémotion A283 efterlyses långsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att lösa de grundläggande orsakerna till arbetslöshet. Sysselsättningen har visserligen ökat sedan 1983 men den ökning som har skett ligger främst inom tjänstesektorn. Den kraftiga ökningen inom tjänstesektorn har medfört att arbetskraftsbristen ökat snabbt. Samtidigt är den ekonomiska tillväxten låg och produktivitet utvecklingen svag. Denna utveckling är en följd av att den förda ekonomiska politiken kraftigt har förstärkt de regionala obalanserna, anser motionärerna.

Utskottet vill anföra följande om förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken. I finansplanen i årets budgetproposition (prop. 1989/90:100 bil. 1) slogs fast att det centrala stabiliseringspolitiska problemet i dag är inflationen. Inflationen är ett hot mot det viktigaste målet för den ekonomiska politiken, nämligen den fulla sysselsättningen. Utskottet delar regeringens bedömning att den fulla sysselsättningen måste vara den ekonomiska politikens främsta uppgift. Arbetslöshet som medel att få ned pris- och löneökningarna måste avvisas.

I proposition 1989/90:114 har regeringen tagit upp den försämrade ekonomiska utvecklingen i Sverige. Den nuvarande trenden med hög inflation, alltmer urholkad konkurrenskraft och stigande underskott i bytesbalansen är ett hot mot sysselsättningen och äventyrar välfärden, framhålls det. Åtgärder föreslås för att skapa förutsättningar för en bättre ekonomisk utveckling. Inriktningen är bl.a. att genom en utveckling av arbetsmarknadspolitiken mot utbudsstimulerande och tillväxtbefrämjande åtgärder säkerställa den fulla sysselsättningen. Ytterligare förslag i syfte att stärka den svenska ekonomin kommer att föreläggas riksdagen.

Det övergripande målet för arbetsmarknadspolitiken måste enligt utskottets mening vara arbete åt alla. Detta innebär inte enbart att arbetslösheten skall bekämpas utan också att deltagandet i arbetslivet skall stimuleras. Den aktiva arbetsmarknadspolitik som förts sedan konjunkturen vände i början av 1980-talet har bidragit till att arbetsmarknaden i många avseenden kommit att fungera väl. Antalet heltids-sysselsatta, exkl. personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, har ökat med närmare 400 000 personer. Utbudet av arbetskraft har sålunda reagerat positivt på den ökade efterfrågan på arbetskraft. Samtidigt har antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskat. Den öppna arbetslösheten ligger sedan några år tillbaka på en mycket låg nivå. Antalet långtidsarbetslösa och antalet deltidarbetslösa minskar. Fler arbetshandikappade har fått arbete eller utbildning.

Vad nu sagts innebär emellertid inte att läget på arbetsmarknaden är problemfritt. Bristen på arbetskraft är besvärande och har under senare tid inneburit en överhettad arbetsmarknad med höga pris- och löneökningar som följd. Som ovan sagts måste den ekonomiska politiken lägga grunden för målet om full sysselsättning. Finansutskottet har nyligen i sitt betänkande FiU20 behandlat den ekonomiska politiken. Enligt finansutskottet är det allt överskuggande hotet mot vår välfärd en stor och okontrollerad arbetslöshet. Den ekonomiska politiken måste därför utformas med sikte på att stabilisera ekonomin, dvs. minska överhettningen och inflationen. Ett nödvändigt villkor för att arbetslösheten skall kunna hållas tillbaka är att den ekonomiska politiken får en sådan inriktning att pris- och löneökningstakten anpassas till vad som gäller i våra viktigaste konkurrentländer. Det är också av största vikt, framhåller finansutskottet vidare, att de stabiliseringspoli-

tiska åtgärderna kombineras med långsiktigt verkande åtgärder för att stimulera utbudet av arbetskraft och befrämja den ekonomiska tillväxten.

För egen del anser arbetsmarknadsutskottet att förutsättningen för en fortsatt framgångsrik arbetsmarknadspolitik är en framgångsrik ekonomisk politik. Arbetsmarknadspolitikerna är ett viktigt kompletterande instrument för att förverkliga det övergripande målet för den ekonomiska politiken om full sysselsättning. Regeringens förslag om inriktningen av den ekonomiska politiken syftar till att hejda inflationen, säkerställa samhällsekonomisk balans genom att öka utbudet av arbetskraft och dämpa kostnadsökningarna. De föreslagna åtgärderna för att säkerställa full sysselsättning genom en utveckling av arbetsmarknadspolitikerna i riktning mot utbudsstimulerande och tillväxtbefrämjande åtgärder ger enligt utskottets mening förutsättningar för en fortsatt framgångsrik arbetsmarknadspolitik.

När det gäller den låga produktivitetstillväxten och förklaringen härtill har regeringen i september 1989 tillsatt en delegation som har till uppgift att analysera produktivitetstillväxten i näringslivet. Utredningen skall enligt direktiven (dir. 1989:19) redovisa sitt arbete löpande i form av delrapporter och seminarier. Slutrapport skall föreligga vid utgången av år 1992.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A252 (m) och A283 (c) i nu behandlade delar.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Propositionen

I propositionen framhålls att politiken under senare år i ökad utsträckning varit inriktad på att öka utbudet av arbetskraft. En rad åtgärder i detta syfte har vidtagits inom olika politikområden. Motiven till detta är bl.a. bristen på arbetskraft och den höga pris- och löneökningstakten. Bristen på arbetskraft kan komma att utgöra ett problem i ett längre perspektiv. Några faktorer som kan leda till det tas upp i propositionen. Arbetskraften kommer av demografiska orsaker att öka långsammare under 1990-talet. Arbetskraftsbristen kan bl.a. av dessa skäl bli ett problem inom vissa sektorer de närmaste åren oberoende av konjunkturläge. Kraven ökar på omställning och kompetensutveckling av arbetskraften till följd av den tekniska utvecklingen. Redan i dag är kraven mycket höga. Den ekonomiska integreringen i Europa kan väntas leda till ökad takt i strukturomvandlingen även i Sverige på grund av den skärpta konkurrensen. Växande miljöproblem leder till skärpta miljökrav. Företag som inte har råd med miljöinvesteringar kommer att slås ut. Samtidigt kan miljöinvesteringar stimulera utvecklingen av nya företag.

Behoven av arbetskraft är stora. Regeringen inrättade därför under hösten 1989 en arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till utbudsstimulanser. Gruppen har sett över olika politikområden och lagt fram förslag till insatser för att stimulera arbetskraftsutbudet.

Det övergripande målet för den ekonomiska politiken är arbete åt alla. Arbetsmarknadspolitiken måste även i fortsättningen inriktas så att den höga efterfrågan på arbetskraft utnyttjas för att hjälpa grupper som även i goda arbetsmarknadslägen har svårt att få arbete. Det gäller bl.a. flyktingar och andra invandrare, arbetshandikappade, deltidsarbetslösa, långtidsarbetslösa, latent arbetsökande och människor i glesbygd.

Insatser måste göras för att höja arbetskraftsutbudet. Det är också viktigt att vidta åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktions-sätt och underlätta rörligheten mellan sektorer så att arbetskraftsbeho- vet kan tillgodoses inom prioriterade områden av samhället.

För det kommande budgetåret föreslås följande riktlinjer gälla:

- Arbetslinjen skall hävdas. Stöd skall lämnas till svaga grupper som har svårt att få arbete.
- Åtgärder för att tillgodose industrins arbetskraftsbehov och rekryte- ringen till vård- och omsorgssektorn måste prioriteras.
- Ökade insatser för att snabbare få flyktingar och andra invandrare i arbete.
- En större andel arbetshandikappade skall erhålla arbete eller utbild- ning.
- Insatserna för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden skall fortsätta.

För att nå dessa mål skall arbetsmarknadspolitiken än mer inriktas mot utbuds- och rörlighetsunderlättande åtgärder. En effektiv arbets- förmedling är det viktigaste instrumentet för att arbetsökande skall finna lämpligt arbete och arbetsgivare kompetent personal. Förmed- lingsinsatser för flyktingar och andra invandrare måste ges hög priori- tet liksom insatser för arbetshandikappade. Insatser för långtids- och deltidsarbetslösa måste fortsätta. Utbildningsinsatserna måste hållas på en hög nivå.

Motionerna

I *moderata samlingspartiets* kommittémotion A252 anförts att arbets- marknadspolitiken i vid mening i fortsättningen måste inriktas på att förbättra arbetsmarknadens funktion, t.ex. genom att förbättra rörlighe- ten på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiken i snäv mening skall vara ett smörjmedel. Den skall medverka till att arbetslösa personer kan få nya arbeten och att lediga platser kan besättas. Arbetsmarknads- administrationen skall ha väl definierade arbetsuppgifter. Dess huvud- sakliga uppgift skall vara att hjälpa arbetstagare att finna lämpligt arbete. Väl fungerande arbetsplatser utvecklas i samspel mellan arbets- givare och arbetstagare. Motionärerna tar också upp utslagningen från arbetsmarknaden och de höga kostnader detta för med sig över social- försäkringssystemen. Riksdagen bör därför hos regeringen begära en utredning om socialförsäkringssystemens effekter på arbetsutbudet.

I *centerns* kommittémotion A283 framhålls att insatserna inom nä- rings- och regionalpolitik måste syfta till att ge arbete och utbildning i hela landet. Den internationella högkonjunkturen bör utnyttjas för att

främja kapacitetsutnyttjande och öka sysselsättningen i hela landet. Den långsiktiga tryggheten för enskilda människor kan bäst tillgodoses genom en mer expansiv industrisektor varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas åt småföretag. Statens insatser för arbetsmarknadspolitiska insatser måste minska. Detta sker om fler fasta arbeten skapas i näringsliv och småföretagsamhet.

I *vänsterpartiet kommunisternas* motion A265 pekar motionärerna på att många människor står utanför arbetsmarknaden. Mer än 350 000 människor är förtidspensionärer, ca 150 000 människor ingår i någon form av arbetsmarknadsåtgärder och uppskattningsvis 175 000 är latent arbetslösa eller undersysselsatta. Till detta kommer flyktingar och andra invandrare som är utan arbete. Samtidigt är det brist på arbetskraft inom vård och omsorg samt inom industrin. Företagen missbrukar i dag arbetskraften, framhåller motionärerna. Många är de som sorteras ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljöns brister. Alla skall ha rätt till ett meningsfullt arbete i god miljö, anser motionärerna.

Vpk föreslår en ändrad inriktning av arbetsmarknadspolitiken. Statsföretag, löntagarfonder och regionalpolitik borde omvandlas till redskap för en arbetsskapande politik. Bl. a. bör ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällelig regi upprättas. För budgetåret 1990/91 begärs en miljard kronor till arbetsmarknadsstimulerande åtgärder för att nedbringa arbetslösheten och öka andelen yrkesverksamma.

Anna Horn af Rantzen m.fl. (*mp*) begär i motion A240 att regeringen utarbetar och lägger fram en ändamålsenlig handlingsplan för vilka åtgärder som kan och bör vidtas för att hindra att vi i framtiden möts av oväntad arbetslöshet till följd av vikande internationella konjunkturen.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets uppfattning är de viktigaste framtida uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken att dels utifrån fördelningspolitiska motiv kraftigt förbättra arbetsmarknadssituationen för personer med svag ställning på arbetsmarknaden, t.ex. arbetshandikappade samt flyktingar och andra invandrare, dels utifrån tillväxtpolitiska motiv bidra till att lösa arbetsgivarnas ökade problem att rekrytera arbetskraft.

För att upprätthålla en hög och effektiv sysselsättning och motverka arbetslöshet och brist på arbetskraft kommer utvecklingen att ställa ökade krav på arbetskraften och arbetsgivarna liksom också på samhället i form av samverkan mellan olika politikområden.

- För den ekonomiska politikens del innebär kraven åtgärder som förhindrar att arbetslösheten stiger.
- För arbetsmarknadspolitiken men också för arbetsgivarna gäller det att höja utbildningsnivån hos arbetskraften och förändra arbetsorganisation och arbetsmiljö för att förhindra utslagning av framförallt äldre arbetskraft. Här har också utbildnings- och arbetslivspolitikerna stor betydelse.

– Den könsuppdelade arbetsmarknaden måste brytas. Platsförmedling, vägledning och utbildning har viktiga uppgifter i arbetet med att ändra könsmönstret på arbetsmarknaden.

– De regionala obalanserna i arbetslöshet och sysselsättning som fortfarande är stora, måste minska. Här kommer också kopplingen till regionalpolitiken in. En effektiv regionalpolitik förutsätter ett närmare samarbete mellan statliga myndigheter, företag och kommuner.

I budgetpropositionen redogörs för hittills vidtagna åtgärder och läggs fram förslag till intensifierade insatser för att fullfölja den politik som innebär utbudsstimulerande åtgärder och samtidigt stöd åt svaga grupper på arbetsmarknaden. Utskottet ställer sig bakom inriktningen av den politik som regeringen för i syfte att lösa de problem och svårigheter som arbetsmarknadspolitikerna ställs inför.

Flera av de åtgärder som efterlyses i motionerna har enligt utskottets uppfattning redan vidtagits. Kraven i motionerna ligger därför i linje med den politik som förs. Inte minst gäller detta beträffande förslaget i motion A240 (mp) om en framtida beredskap för att möta en eventuell kommande arbetslöshet.

Beträffande sambanden mellan arbetsutbud, arbetsmiljö och socialförsäkringarna, något som tas upp i motion A252 (m), kan utskottet konstatera att denna fråga nyligen har behandlats av riksdagen i betänkandet 1989/90:SfU12 med anledning av proposition 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet m.m. I propositionen uttalade föredragandena bl.a. avsikten att återkomma till regeringen med ytterligare förslag, som syftar till att hejda utslagningen och öka utbudet av arbetskraft. Bl.a. kommer arbetsmiljökommissionens arbete och den pågående översynen av företagshälsovården att föranleda ytterligare förslag från föredragandens sida. Motionen bör därför i denna del inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Beträffande förslaget i motion A265 (vpk) om en miljard kronor till sysselsättningskapande åtgärder får utskottet anföra följande. Mot bakgrund av vad ovan redovisats om de relativa arbetslöshetstalen, antalet sysselsatta och efterfrågan på arbetskraft torde den viktigaste frågan för närvarande vara att balansera efterfrågan och utbud på arbetskraft. Arbetsmarknadsutbildning är härvidlag den viktigaste åtgärden för att stärka kompetensen hos de mest utsatta grupperna. Det finns därför inte anledning att öka medlen för sysselsättningskapande åtgärder. Motionen avstyrks därför i denna del.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom de riktlinjer för inriktningen av arbetsmarknadspolitikerna som tas upp i budgetpropositionen. De i sammanhanget behandlade motionerna avstyrks i aktuella delar.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

1988/89 Utgift	2 008 715 000	Anslagssparande	14 384 000
1989/90 Anslag	1 995 428 000 (1)		
1990/91 Prop.	2 176 239 000		

(1) Regeringen har medgivit en merutgift på anslaget med 4 400 000 kr. för investeringar m.m. i samband med ny organisation av administrationen av det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Från anslaget betalas utgifterna för arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, exkl. utgifterna för den yrkesinriktade rehabiliteringen. Utgifterna avser löner m.m. för verksamheten vid arbetsförmedlingen, länsarbetsnämnderna och AMS.

Inom de olika anslagen, som tas upp i det följande, föreslår regeringen vissa sammanläggningar av olika budget- resp. anslagsposter av anslagsmedlen för att minska detaljstyrningen. Under B 1. (s. 50–56) föreslår regeringen att riksdagen skall

1. medge att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1990/91 besluta om avskrivning av lånefordran som ej överstiger 75 000 kr. uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1989/90,

2. godkänna vad som förordats i fråga om arbetsgivares rätt till stöd som inte har rekviderats inom viss tid,

3. godkänna att högst 50 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen,

4. till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa ett ramanslag på 2 176 239 000 kr.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Personal	7 366	–
Budget		
Utgifter		
Förvaltningskostnader	1 809 251 000 (1)	+ 366 988 000
(därav lönekostnader)	(1 392 450 000)	(+ 85 835 000)
Kapitalkostnader	10 000 000	– 10 000 000
Af/ADB, m. m.	176 177 000 (1)	– 176 177 000 (2)
Kulturarbetsförmedling	0	–
Aske kursgård	0	–
Inkomster	–	0
	1 995 428 000	+ 180 811 000

(1) Beloppen redovisas exkl. beräknade inkomster under budgetåret 1989/90.

(2) Medel för detta ändamål har beräknats under budgetposten Förvaltningskostnader.

Som framgår av ovanstående sammanställning är lönekostnaderna den största utgiftsposten inom anslaget.

För att öka möjligheterna till ett effektivare utnyttjande av förvaltningsmedlen föreslås att medlen för Af/ADB, m.m. och medlen för investeringar i huvudsakligen teleutrustning, vilka nu förs upp under egna budgetposter, läggs in under budgetposten Förvaltningskostnader.

I propositionen lämnas följande sammanställning över tjänstgörande, årsarbetare och lönekostnad den 1 juli 1989 finansierade dels över anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, dels över andra anslag.

Placering	Antal tjänstgörande	Antal årsarbetare	Löne-kostnad (1 000-tal kr.)
AMS	530	493	110 796
Länsarbetsnämnder	1 879	1 702	316 830
Arbetsförmedling	5 949	5 188	1 000 905
AMU-förlagningar	82	69	11 454
Arbetsmarknadsinstitut	2 330	1 994	425 028
SUMMA	10 770	9 446	1 865 013

Fördelning av lönekostnader budgetåret 1988/89 (1000-tal kr.)

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (B 1.)	1 336 872
Ami-organisationen (C 4.)	416 333
Anställda med lönebidrag	113 863
SUMMA	1 867 068

Sedan budgetåret 1987/88 ingår arbetsmarknadsverket i en försöksverksamhet med s.k. ramanslag. Anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader förs därför upp som ett ramanslag.

Arbetsmarknadsverkets organisation m.m.

I propositionen föreslås att arbetsmarknadsverket under budgetåret 1990/91 får behålla de tillfälliga förstärkningar av arbetsförmedlingen som dels har anvisats sedan mitten av 1980-talet för en förstärkt förmedlingsservice åt flyktingar, dels har anvisats under innevarande budgetår för att hjälpa flyktingar och invandrare, som vistas vid mottagningsförläggningar, till arbete.

Arbetsmarknadsverket har under de senaste åren genomgått en genomgripande omorganisation. Förändringsarbetet har syftat till att skapa förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av resurserna och en

förbättrad service från arbetsförmedlingen till arbetssökande och arbetsgivare. Strävandena att effektivisera och rationalisera verksamheten måste enligt föredraganden fortsätta.

Frågor om *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.* behandlas i flera motioner. I moderata samlingspartiets motion A252 anser motionärerna att förändringsprocessen måste fortgå. Arbetsmarknadsverkets omstrukturering bör resultera i minskade personalbehov. Arbetsmarknadsverket har nämligen inom central och regional förvaltning ca 7 400 årsarbetare. Denna siffra skall jämföras med att ca 125 000 personer under ett år är öppet arbetslösa eller placerade i kortvariga arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I folkpartiets motion A255 betonas vikten av att förändringsarbetet inom AMS fortsätter. Detta arbete kan bl.a. underlättas av ett ökat teknikutnyttjande.

Även i centerns motion A283 understryks vikten av att den påbörjade decentraliseringen av AMS verksamhet går vidare. Antalet anställda på centrala AMS och länsarbetsnämnderna går enligt motionärerna att minska med ytterligare totalt 500 tjänster. Motionärerna framhåller vidare att arbetsförmedlingen aktivt och kontinuerligt bör undersöka vilka arbeten som finns att tillgå och inte enbart vara mottagare av de arbeten som anmäls.

I motion A294 av Kjell-Arne Welin (fp) påtalas det orimliga i att centrala myndigheter, bl.a. AMS, tillåts att ta mer och mer av tillgängliga resurser. Enligt motionären är AMS en överstyrelse som inte längre behövs. Rätt använda resurser innebär en omorganisation av verksamheten så att medlen går direkt till baspersonalen, som konkret och praktiskt handhar verksamheten. Regeringen bör därför låta utreda en kraftig reduktion av AMS centrala kansli, anför motionären, som vill ha ett tillkännagivande härom.

I motsats till vad som anförts i ovan redovisade motioner anser vänsterpartiet kommunisterna i motion A287 att antalet anställda inom arbetsmarknadsverket skall öka med 100 tjänster. En förutsättning för att funktionshindrade i större utsträckning skall komma ut på arbetsmarknaden är enligt motionärerna att det bedrivs ett aktivt arbete från arbetsförmedlingarnas sida. Antalet tjänstemän med särskild uppgift att tillvarata funktionshindrades intressen på arbetsmarknaden bör därför öka.

Utskottet ser positivt på det förändringsarbete som genomförts och genomförs inom arbetsmarknadsverket. Det är enligt utskottets uppfattning synnerligen angeläget att detta arbete inte stannar upp. Förändringsarbetet har nämligen skapat goda förutsättningar för en större flexibilitet i verksamheten och en förbättrad service till såväl de arbetssökande som arbetsgivarna.

I propositionen finns förslaget om ett effektivare utnyttjande av förvaltningsmedlen, vilket innebär minskad detaljstyrning och möjlighet till flexiblare medelsutnyttjande.

Det är också enligt utskottets uppfattning viktigt att arbetsförmedlingen skapar goda kontakter till och kontinuerligt håller kontakt med företagen på orten. Som ett led i verksamheten att ge både arbetsgivare

och arbetstagare bättre service har i stort sett alla förmedlingskontor gått över till en branschindelad organisation. Detta innebär att en eller flera förmedlare har ansvar för sökande och arbetsgivare inom en speciell bransch. Förmedlare får härigenom en möjlighet att specialisera sig, vilket kommer båda kundgrupperna till godo.

Utskottet kan konstatera att ett stort antal tjänster har frigjorts från central och regional förvaltning till den platsförmedlande verksamheten genom den decentralisering som gjorts under senare år.

Arbetsmarknadsverket kommer fr.o.m. budgetåret 1991/92 att delta i verksamheten med treåriga budgetramar. I samband med detta arbete kommer ytterligare åtgärder att prövas för att stödja förändringsprocessen. I det sammanhanget kommer också — enligt vad utskottet under hand erfarit — en ingående analys av personalbehovet inom arbetsmarknadsverket att göras.

Förstärkningar av arbetsförmedlingen i syfte att stödja funktionshindrade enligt förslaget i motion A287 (vpk) bör kunna ske inom ramen för effektiviseringar och rationaliseringar.

Med hänvisning till vad utskottet anfört om förändringsarbetet inom arbetsmarknadsverket, resurser till hjälp åt funktionshindrade, kommande översyn av personalbehovet och arbetsförmedlingens ökade tillgänglighet för såväl arbetssökande som arbetsgivare avstyrker utskottet de i sammanhanget upptagna motionerna A255, A271, A283, A287 och A294 i aktuella delar.

I två likartade motioner, A281 av Börje Hörnlund m.fl. (c) och Sf16 av Kenth Skårvik (fp) föreslås att *Ami-verksamheten bryts ut från arbetsmarknadsverket*.

Motionärerna är tveksamma till att den försäljning av Ami:s rehabiliteringstjänster som tas upp i proposition 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet m.m. skall organiseras och administreras av arbetsmarknadsverket. Risken är enligt motionärerna att man vid brist på personal eller andra resurser inom arbetsförmedlingen ger företräde åt en viss målgrupp. Detta skulle i så fall än mer försvära för nuvarande "ordinarie" målgrupp att komma in på arbetsmarknaden. Dessutom är det önskvärt att arbetsmarknadsverket renodlar sin roll till platsförmedling, vägledning m.m. Motionärerna begär därför att en utredning tillsätts i syfte att pröva lämpligheten att Ami bildar en självständig myndighet.

Arbetsmarknadsinstitutet ger genom arbetsförberedande åtgärder stöd till handikappade och vissa andra arbetssökande som behöver hjälp för att få ett arbete. Det är enligt utskottets mening viktigt att den erfarenhet av arbetsprövning, arbetsträning och arbetsvägledning som arbetsmarknadsverket har tas till vara vid en rehabiliteringsutredning, som skall klargöra vad som behövs för att en person skall kunna återgå till arbete.

I nysnämnda proposition har föredraganden understrukit, att den föreslagna uppdragsverksamheten inte får innebära att förmedlingens och Ami:s ordinarie sökande får sämre tillgång till åtgärder som arbetsmarknadsutbildning, anställning med lönebidrag eller skyddat arbete och andra anpassningsåtgärder, som finansieras helt eller delvis

genom bidrag från arbetsmarknadsverket. Föredraganden utgår från att försäkringskassorna gör lämpliga avvägningar av vilka försäkrade som bör få tillgång till Ami:s tjänster genom försäkringskassans försorg. De som väntas behöva olika arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder bör i första hand ges service av förmedlingen och Ami som enskilda sökande och inte inom ramen för uppdragsverksamhet. I likhet med rehabiliteringsutredningen gör föredraganden bedömningen att uppdragsverksamheten åt försäkringskassorna främst kommer att gälla sådana fall som uppenbarligen inte kan klaras genom insatser av arbetsgivaren och företagshälsovården.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A281 och Sf16.

I motion A255 av Elver Jonsson m.fl. (fp) tar motionärerna upp frågan om större *flexibilitet i unyttjandet* av anslagen B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och C 4. Yrkesinriktad rehabilitering än vad som föreslås i propositionen. Motionärerna anser att möjligheterna till flexibilitet i resursanvändningen måste förbättras ytterligare och vill därför gå längre än regeringens förslag. Enligt motionärerna bör riksdagen inte bestämma något tak för AMS möjligheter att disponera medel mellan de nämnda anslagen.

Regeringens förslag är ett led i strävandena att skapa ett flexiblare och effektivare medelsutnyttjande. Möjligheten till omfördelning av medel föreslås nu för första gången. Först när ytterligare erfarenheter av den nya ordningen har vunnits bör man, enligt utskottets mening, ta ställning till frågan om att höja beloppsgränserna eller eventuellt helt slopa dessa. Med det anförda biträder utskottet regeringens förslag i denna del och avstyrker motion A255 i nu aktuell del.

Utskottet tar i detta sammanhang upp frågan om *ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket*. I motion A252 (m) framhålls vikten av att statliga organ får kompetenta styrelser. Styrelserna bör enligt motionärerna inte domineras av partsintressenter. I motionen begärs därför en utredning om den framtida ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket.

Vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkandet 1988/89:AU11, s. 22, har utskottet vid behandling av likartade motionsyrkanden framhållit sin principiella uppfattning att parterna på arbetsmarknaden bör vara företrädare i arbetsmarknadsverkets styrelse. Utskottet vidhåller denna uppfattning och anser därför att någon utredning av ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket inte är påkallad. Motion A252 avstyrks därför i föreliggande del.

Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning m.m.

Vänsterpartiet kommunisterna tar i sin motion A293 upp frågan om en mer *socialt inriktad arbetsförmedling*. Motionärerna anser att en mer socialt inriktad arbetsförmedling, där arbetsförmedling, socialtjänst och sökande samarbetar, skulle underlätta för människor, som står utanför arbetsmarknaden, att få och framför allt behålla ett arbete. Regeringen bör ge arbetsmarknadsstyrelsen uppdraget att utreda frågan.

Regeringen uppdrog den 7 april 1988 åt AMS och socialstyrelsen att gemensamt ta initiativ till insatser, som syftar till att förstärka och utveckla samarbetet mellan socialtjänsten och arbetsförmedlingen. Samarbetet skall syfta till att ge arbetslösa socialbidragstagare en starkare ställning på arbetsmarknaden. Följande uttalande gjordes av föredraganden i prop. 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet, m.m.

Det finns enligt min mening anledning att vidga samverkan mellan de nämnda myndigheterna till att också omfatta andra grupper med behov av särskilt stöd för att kunna få och behålla ett arbete. — — — Det finns redan goda erfarenheter av nära samarbete mellan socialtjänsten och arbetsförmedlingen där en gemensam planering av åtgärder för de berörda lett fram till resultat. Det kan finnas anledning att utvidga sådant samarbete till att även omfatta försäkringskassan och insatser för sjukskrivna personer, som behöver insatser från flera olika samhällsorgan. En möjlighet att konkret och praktiskt samverka om gemensamma sökande med många sociala problem kan vara att arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa i storstadsområden sätter upp gemensamma mottagningar. — — — Jag avser att inom kort föreslå regeringen att uppdra åt de berörda myndigheterna att i samråd med vissa storstadskommuner lämna synpunkter och förslag om hur ett sådant samarbete kan komma till stånd.

Syftet med motionen är således redan tillgodosett, varför motion A293 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion A202 av Lars-Ove Hagberg m.fl. (vpk) tar motionärerna upp frågan om *arbetsmiljödeklaration av lediga arbeten, m.m.* I motionen framhålls att utslagning av arbetskraft sker i stor omfattning. Arbetsförmedlingen borde därför varudeklarerat/arbetsmiljödeklarerat de arbeten som förmedlas och vägra förmedla arbeten som ur arbetsmiljösynpunkt är bristfälliga. En följd av systemet blir att en obligatorisk arbetsförmedling måste införas för att motverka att en svart arbetsförmedlingsmarknad av dåliga arbetsmiljöer uppstår.

Utskottet konstaterar följande. Varje år anmäls mer än 700 000 lediga platser till arbetsförmedlingen. Det finns ca 370 000 företag i Sverige. Att arbetsmiljöklassificera samtliga lediganmälda platser skulle enligt utskottets mening kräva en omfattande administration, vilket inte skulle vara möjligt utan en väsentlig resursförstärkning. Dessutom åligger det redan nu arbetsförmedlingen att lämna all saklig information som har betydelse för den sökande.

Frågan om åtgärder mot arbetsmiljöfarliga arbeten bör därför hantearas på annat sätt. Här vill utskottet peka på arbetsmiljökommissionens uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att ändra sådana arbetsförhållanden som skapar skador och ohälsa. Kommissionen väntas slutföra sitt arbete inom några månader.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda förslaget i motion A202 att arbetsmiljödeklarerat de arbeten som förmedlas av arbetsförmedlingen. Av detta ställningstagande följer att utskottet — som erinrar om att vi redan har ett förbud mot privat arbetsförmedling i vinstsyfte — också avstyrker förslaget i motionen om en obligatorisk arbetsförmedling.

I motion A762 av Inger Schörling m.fl. (mp) föreslås att *fler kulturarbetsförmedlingar* bör etableras.

Förutom de fem arbetsförmedlingar som enbart betjänar kulturområdet finns särskilda kulturarbetsförmedlare utplacerade vid de ordinarie arbetsförmedlingarna på ett antal orter. Arbetsförmedlare anställda av arbetsmarknadsverket anlitas även av centrubildningarna där förmedling av kulturarbete bedrivs. Det får enligt utskottet ankomma på AMS att avgöra om det behövs utökad service för kulturarbetare. Med det anförda avstyrks motion A762.

En bättre *arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder* efterlyses i motion A288 av Åsa Domeij m.fl. (mp). Motionärerna påtalar att det för den som vill söka arbete i andra länder praktiskt taget inte finns någon service av landets arbetsförmedlingar. Inte ens när det gäller de nordiska länderna finns en fungerande arbetsförmedling, hävdar motionärerna.

Utskottet konstaterar att det sedan länge finns ett utbyte av information om lediga platser i Norden. Samtliga länder har kontaktpersoner för nordisk arbetsförmedling. Arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige och Norge utbyter t.ex. magnetband med uppgifter om lediga platser varje vecka. I Finland kan man via terminal i Helsingfors anmäla lediga platser i Finland direkt till Sverige. På svenskt initiativ kom en ny tidning, *Platser i Norden*, i gång i februari i år. AMS planerar att starta en utlandsförmedling i oktober i år. Förmedlingen skall ge service åt såväl svenskar som vill arbeta utomlands som svenskar som arbetar utomlands och vill söka sig hem. Med det anförda avstyrks motion A288.

I motion A244 framhåller Lena Öhrsvik m.fl. (s) behovet av *AMS-konsulenter för hörselskadade/vuxendöva*. Motionärerna refererar till en utredning, Hörselvårdutredningen, som nyligen har lagt fram resultatet av en utredning av hörselskadades och dövas behov av samhällsstöd. För närvarande finns 11 tjänster som dövkonsulenter inrättade inom arbetsmarknadsverket. De är knutna till länsarbetsnämnderna och har regionala arbetsområden. Konsulenterna är komplement till arbetsförmedling och arbetsmarknadsinstitut i servicen till sökande som är teckenspråksberoende. Sådana konsulenter för barndomsdöva bör också enligt såväl utredningen som motionärerna finnas för vuxendöva.

Utskottet, som har förståelse för det behov som kan finnas av ökad service åt vuxendöva, anser emellertid att det bör ankomma på AMS att ta ställning till vilka komplement till arbetsförmedling och arbetsmarknadsinstitut som behövs för att tillgodose behovet av sådan service. Motion A244 bör därför lämnas utan bifall.

Ulf Melin (m) föreslår i motion A237 en försöksverksamhet med *förmedling av industriarbetare från Östeuropa*. Motionären pekar på att Sverige har arbetskraftsbrist samtidigt som miljoner yrkesarbetare i Östeuropa kommer att friställas i samband med den process som nu pågår i dessa länder. Försöksverksamheten bör pågå i tre år och förläggas till Jönköpings län. Om försöksverksamheten faller väl ut bör den utvidgas till att omfatta hela landet.

Utskottet kan konstatera att den utomnordiska arbetskraftsinvandringen sedan lång tid tillbaka är av ringa omfattning. Tillstånd av rena arbetsmarknadsskäl beviljas i princip bara om arbetskraftsbehovet inte kan tillgodoses inom Sverige.

Gällande riktlinjer för arbetskraftsinvandring och för beviljande av arbetstillstånd har lagts fast av statsmakterna i olika sammanhang under åren, senast i proposition 1988/89:86 och i betänkandet 1988/89:SfU19 om en ny utlänningslag. Enligt dessa riktlinjer bör utomnordisk arbetskraftsinvandring i princip bara vara tillåten för personer med nyckelfunktioner inom industrin och näringslivet i övrigt samt inom vissa andra samhällsområden.

Prövningen av ansökan om arbetstillstånd görs av AMS efter hörande av länsarbetsnämnd, som i sin tur hör parterna på arbetsmarknaden. Syftet med denna prövning är att klarlägga om arbetskraftsbehovet kan fyllas med arbetskraft inom landet i stället för med hjälp av invandring. Det slutliga beslutet i tillståndsärendet fattas av invandrarverket (SIV) som nästan undantagslöst följer AMS rekommendation. Under år 1989 beviljades 167 sådana arbetstillstånd.

Tillämpningen av riktlinjerna har inneburit att det i praktiken blivit fråga om högutbildad arbetskraft eller andra högt kvalificerade yrkeserfarna personer med särskild betydelse för näringslivet eller kulturlivet i resp. region.

Enligt vad utskottet under hand erfarit kommer man inom regeringen att inom kort inleda samtal med AMS, SIV och arbetsmarknadens parter för att med dem diskutera den praxis som tillämpas vid prövning av invandringstillstånd av arbetsmarknadsskäl.

Inom regeringskansliet utreds för närvarande också frågan om att bereda unga baltar möjlighet att under vissa perioder arbeta i Sverige på ett sådant sätt att de, när de återvänder, kan bidra till de baltiska staternas ekonomiska, sociala och kulturella utveckling. Ett uttalande härom finns i regeringsdeklarationen den 7 mars 1990. Vad man här syftar på torde närmast vara någon form av praktikantarbete. Syftet är ju att vederbörande skall åka hem igen med nya kunskaper som kan komma det egna landet till godo. Däremot torde det inte vara fråga om tillskott till den svenska arbetskraften.

Enligt utskottets uppfattning bör man avvakta resultaten av nysannämnda arbete inom regeringskansliet innan man tar ställning till frågan om ökad invandring av arbetsmarknadsskäl.

Utskottet vill emellertid samtidigt erinra om att det inom landet alltjämt finns personer som i första hand bör komma i fråga för att få ett arbete eller få ökad arbetstid innan man tillgriper invandring av arbetskraft i någon ökad omfattning. Det gäller bl.a. flyktingar och andra invandrare som har gällande tillstånd att vistas och arbeta i vårt land samt deltid arbetande som vill utöka sin arbetstid.

Med det anförda avstyrker utskottet motion A237.

Utskottet tar i detta sammanhang upp ett yrkande i motion U547 av Åsa Domeij m.fl. (mp) angående möjligheterna att utvidga den nordis-

ka arbetsmarknaden till att gälla allt större delar av mänskligheten. Motionärerna anser att regeringen skall börja med att försöka utvidga den nordiska arbetsmarknaden till de baltiska staterna och Polen.

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden vilar på en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sverige kan inte ensidigt utvidga denna överenskommelse till att avse andra länder.

Utskottet anser inte heller att riksdagen mot bakgrund av motionen bör verka för att regeringen tar initiativ till överläggningar med de övriga nordiska länderna i denna fråga.

Med det anförda avstyrker utskottet motion U547 i nu aktuell del.

Utskottet övergår nu till att behandla invandrarernas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Situationen för utländska medborgare på arbetsmarknaden är väsentligt sämre än för svenskar. Enligt arbetskraftsundersökningarna uppgick arbetslösheten för utländska medborgare år 1989 till 3,4 % medan motsvarande siffra för svenska medborgare var 1,4 %.

Utskottet tar först upp två motioner som behandlar synpunkter på själva *regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden*.

I moderata samlingspartiets motion A204 framhålls att bland det allra viktigaste i flyktingmottagandet är att flyktingarna snarast kommer i arbete. Motionärerna anser att det är gott och väl att AMS har extra medel för arbetsförmedling för flyktingar men anser att arbetsgivarna själva bör kunna ta kontakt med flyktingförläggningarna för att söka arbetskraft.

Åtgärder måste vidtas så att flyktingar och invandrare inte hindras att snabbt ta arbeten som kan erbjudas, framhålls i centerns motion A283. Nuvarande regler måste ändras så att flyktingar kan ta arbete på den öppna arbetsmarknaden i princip ännu medan de vistas på förläggningar.

Vad först angår motion A204 kan utskottet konstatera att det redan i dag finns möjlighet att direktrekrytera arbetskraft på förläggningarna bland dem som har fått tillstånd.

AMS har genom det datoriserade platsförmedlingssystemet möjlighet att informera arbetsgivare om utbildningsbakgrund och arbetsönskemål hos arbetssökande flyktingar vid förläggningarna. För närvarande finns sådana uppgifter beträffande ca 1200 personer. Dessutom finns ambulerande arbetsförmedlare i varje län som arbetar med arbetsplacering av flyktingar direkt från förläggningarna.

Vad härefter angår yrkandet i motion A283 om ändrade regler för att bereda möjlighet för flyktingar att ta arbete på den öppna arbetsmarknaden noterar utskottet att det inte finns några formella hinder mot att flyktingar på förläggningar kan ta erbjudet arbete så snart uppehållstillstånd beviljats.

På grund av det anförda avstyrks motionerna A204 samt A283 i aktuell del.

Utskottet tar nu upp vissa andra frågor som hänger samman med *invandras problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden*.

I motion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) anför motionärerna att bristen på kunskaper i svenska språket är ett avgörande hinder för invandrarna att komma in på arbetsmarknaden. Den grupp invandrare som fått sin utbildning i hemlandet möter ofta tvivel om användbarheten i sin utbildning. Invandrarmyndigheter och arbetsförmedling måste därför intensifiera sina ansträngningar för att lösa detta problem. En arbetslös akademiker behöver hjälp att höja sin trovärdighet inför presumtiva arbetsgivare. Arbetsmarknadsmyndigheterna bör därför hjälpa denna grupp till språkträning. Även provanställning bör kunna komma i fråga, liksom möjligheter att genom objektiva tester visa sina kunskaper, framhåller motionärerna. Provanställningen bör kunna vara ett år.

I folkpartiets motion A211 framhålls angelägenheten av att större ansträngningar görs för att lotsa ut invandrarna på den svenska arbetsmarknaden. Man understryker också vikten av att de lär sig svenska. Det är nödvändigt att man redan på förläggningarna gör en inventering av flyktingens utbildning och erfarenhet så att han/hon snarast möjligt kan få arbete alternativt hjälp med kompletterande utbildning. Arbetsförmedlingarna bör få friare händer att disponera sina medel. Önskvärt vore, framhåller motionärerna, att medel som anslås till asylbidrag kunde användas som exempelvis rekryteringsstöd. Den flykting som inte kunnat erhålla ett arbete redan under förläggningstiden borde efter kommunplacering kunna få hjälp att välja olika alternativ, t.ex. en kombination av arbete och svenskundervisning. Praktikplatser på företag, inledningsvis betalda av kommunen, är ett annat alternativ.

Även i motion A423 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) understryks angelägenheten av att invandrarna snabbt kommer i arbete. Ökade insatser av arbetsförmedlingarna men även av företagen efterlyses i motionen.

Invandrarnas problem på arbetsmarknaden skall enligt gällande invandrapolitiska riktlinjer lösas genom att befintliga arbetsmarknadspolitiska resurser utnyttjas. Med hänsyn till det rådande läget för dessa grupper och den samtidigt kraftiga flyktinginvandringen under senare år har dock statsmakterna satt in särskilda åtgärder för att slussa ut flyktingar och andra invandrare på den svenska arbetsmarknaden. Det gäller bl.a. tillfälliga medel som arbetsförmedlingen har anvisats dels sedan mitten av 1980-talet för en förstärkt förmedlingsservice åt flyktingar, dels under innevarande budgetår för att hjälpa flyktingar och invandrare, som vistas vid mottagningsförläggningar, till arbete. I propositionen föreslås att dessa tillfälliga medel får behållas under nästa budgetår. Dessutom föreslås i propositionen att 80 milj. kr. avsätts av medel för sysselsättningskapande åtgärder till insatser för flyktingar och invandrare. Regeringen har därutöver medgett att AMS för samma ändamål får disponera 50 milj. kr. av reserverade medel som hänförs till anslagsposten 2. Åtgärder för långtidsarbetslösa under det för budgetåret 1987/88 inrättade reservationsanslaget B 5. Sysselsättningskapande åtgärder.

Förutom ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder har en rad åtgärder vidtagits för att underlätta flyktingars och invandrarers inträde på arbetsmarknaden. Under innevarande budgetår har totalt 122 milj. kr. anslagits i särskilda medel. Högst 32 milj. kr. får användas för att bekosta rekryteringsstöd. Stödet används för att underlätta varvning av svenskundervisning och arbete under högst sex månader. Övriga medel används till otraditionella åtgärder framför allt i verksamheten med rörliga förmedlingsstyrkor i anslutning till mottagningsförläggningar.

Åtskilliga länsarbetsnämnder och landsting har projekt igång där vårdutbildade flyktingar får undervisning i medicinalsvenska för att sedan kunna få praktik och svensk legitimation.

Informationssystemet "Kunskapsbanken", som AMS startade för ett par år sedan, fortsätter att utvecklas. Projektet syftar till att finna metoder för att pröva och värdera utländsk yrkeskunskap.

Inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen finns möjlighet till utbildning i yrkessvenska för de invandrare som redan har en yrkesutbildning. Som ett komplement till UHÄ:s och andra myndigheters bedömningsverksamhet bedriver AMS en försöksverksamhet med yrkesprovning för invandrare (YPI). Denna innebär praktiska och teoretiska prov under några veckor och resulterar i ett utlåtande som beskriver invandrarens yrkeskunskaper i relation till motsvarande svensk utbildning. Möjligheten till provanställning är begränsad till sex månader. Den tiden får anses tillräcklig för att bedöma en invandrarers lämplighet för arbetsuppgifterna.

Regeringen har i proposition 1989/90:102 om reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare föreslagit en förändring av den grundläggande svenskundervisningen för att göra den effektivare. Sålunda föreslås bl.a. att kommunernas anordnaransvar utökas till att gälla förutom en grundläggande svenskundervisning även en påbyggnadsundervisning.

Regeringen har dessutom i proposition 1989/90:105 om samordnat flyktingmottagande och nytt system för ersättning till kommunerna m.m. bl.a. föreslagit att för varje flykting skall kommunen tillsammans med arbetsförmedlingen på orten lägga upp en individuell plan för hur inslussningen i det svenska samhället skall ske.

Båda dessa propositioner kommer att behandlas av riksdagen under våren.

Utskottet vill stryka under hur viktigt det är att en utlänning som tillåtits bosätta sig i Sverige fortast möjligt kommer in i den sociala gemenskap som arbetslivet innebär. Även ur samhällets synpunkt är det angeläget att tillvarata den arbetskraftsresurs som invandraren utgör. Det är enligt utskottets mening oacceptabelt att tusentals människor, som beviljats vistelsetillstånd i Sverige, sitter fast på mottagningsförläggningar när landet samtidigt har brist på arbetskraft. Till detta kommer den nedbrytande effekt det har på den enskilde att månad efter månad gå sysslolös.

Som framgått av ovanstående redogörelse har åtgärder vidtagits och andra planeras för att ge invandrarna bättre möjligheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Det kan inte nog understrykas hur

synnerligen angeläget det är att ansträngningarna från myndigheternas sida intensifieras i detta viktiga arbete. Åtskilliga av de frågor som tas upp i motionerna ligger väl i linje med den förda politiken. De behöver därför enligt utskottets uppfattning inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A211 (fp), A252 (m), och A423 (m) i nu aktuella delar.

Medelsanvisning

I det föregående har utskottet tagit ställning till vad som anförts i propositionen om personal vid arbetsmarknadsverket. Utskottet tillstyrker även vad som i övrigt anförts under anslaget. Till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader föreslås för nästa budgetår 2 176 239 000 kr., varav 1 478,3 milj. kr. för de sammanlagda lönekostnaderna. Av lönemedlen bör enligt propositionen 5 milj. kr. avsättas för tillfälliga förstärkningar av arbetsförmedlingen, medel som bör få utnyttjas först efter särskilt beslut av regeringen.

Som en konsekvens av de olika motionsförslagen beträffande antalet tjänster inom arbetsmarknadsverket föreslås i motionerna A271 (m) och A283 (c) ett med 30 milj. kr. resp. 150 milj. kr. reducerat belopp samt i motion A287 (vpk) ett med 30 milj. kr. ökat belopp när det gäller medelsanvisningen i denna del.

Utskottet tillstyrker vad som anförts i propositionen beträffande anvisning av medel till det här aktuella anslaget. De i sammanhanget upptagna motionerna avstyrks i motsvarande delar.

Slutligen tillstyrker utskottet att AMS liksom tidigare bemyndigas avskrika vissa lånefordringar inom verket. Dessutom tillstyrker utskottet godkännande av vad som förordats i fråga om arbetsgivares rätt till stöd som inte har rekvirerats inom viss tid.

Arbetsmarknadsservice

1988/89	Utgift	130 688 000
1989/90	Anslag	233 601 000
1990/91	Prop	245 565 000

Från anslaget betalas service åt arbetssökande i form av reseersättning- ar och traktamenten i samband med inställelse till arbetsförmedlingen (utredningskostnader). Vidare betalas utgifter för flyttningsbidrag och inlösen av egna hem m.m.

	1989/90	Beraknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Utredningskostnader	8 732 000	+ 524 000
Flyttningsbidrag m. m.	223 869 000	- 12 440 000
Inlösen av egna hem m. m.	1 000 000	- 1 000 000:1)
	233 601 000	+ 11 964 000

1) Medel för detta ändamål har beräknats under anslagsposten Flyttningsbidrag m. m.

Under punkt B 2 (s. 56–58) föreslår regeringen att riksdagen skall till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 245 565 000 kr.

Utredningskostnader

Utskottet tillstyrker den begärda medelstilledningen på 9,3 milj. kr. under denna anslagspost.

Flyttningsbidrag

Flyttningsbidrag till en arbetssökande kan enligt förordningen (1987:407) om flyttningsbidrag m.m. vara respennning, starthjälp, merkostnadsbidrag och månadsresor. En arbetsgivare som anställer en medflyttande familjemedlem kan få medflyttandebidrag.

Respenning kan utgå till den som är eller riskerar att bli arbetslös, inte kan få arbete på hemorten eller i närheten av hemorten och som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Starthjälp får lämnas till den som har en kvalificerad yrkesutbildning, inte kan få arbete på hemorten och som har fått anställning i yrket vid företag inom stödområde om sådan arbetskraft inte kan erhållas på orten. Merkostnadsbidrag utgår vid anvisning till arbete på annan ort än hemorten, dock inte i Stockholms län eller i Malmö och Göteborgs kommuner. Bidrag får inte heller lämnas vid tillträde av den första anställningen efter avslutad reguljär utbildning. Vidare föreskrivs som villkor att den nya anställningen beräknas vara minst sex månader.

Månadsresor för kulturarbetare är en treårig försöksverksamhet och får omfatta högst 2 milj. kr. per år. Innevarande budgetår är den sista försöksperioden. I propositionen föreslås att verksamheten får bedrivas även under budgetåret 1990/91. Enligt bestämmelserna utgår reseersättning till kulturarbetare för två resor i månaden mellan hemorten och anställningsorten under högst sex månader. En förutsättning är att kulturarbetaren har familj på hemorten och får ett engagemang som beräknas vara minst två månader på annan ort och han/hon inte kan resa mellan orterna varje dag.

I motion A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) påtalas det förhållandet att anslaget till flyttningsbidrag också används för en del andra stödformer, såsom exempelvis *hemresebidrag för kulturarbetare*. Särregler för olika grupper på arbetsmarknaden bör inte skapas, framhålls det. Det finns därför ingen anledning att finansiera ett särskilt hemresebidrag för kulturarbetare.

Utskottet har under hand erfarit att regeringen inom kort kommer att låta utvärdera bidragsformen. I avvaktan härpå bör stödformen enligt utskottets uppfattning inte förändras. Mot denna bakgrund avstyrks motion A271 i nu behandlad del.

I centerns motion A283 föreslås *nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.* Flyttningsbidragen (respenning m.m.) bör framdeles utformas så att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Arbetsgivarna bör i expansionsorterna

svara för kostnaderna vid rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utgå vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden.

Vid tidigare ställningstaganden till likartade motionsyrkanden, senast i 1988/89:AU11, s. 27, har utskottet framhållit att ett genomförande av nämnda förslag skulle innebära att ersättning för de reella flyttningskostnaderna inte längre skulle kunna utgå vid arbetsmarknadspolitiskt motiverade flyttningar i andra delar av landet än avfolkningsbygderna. Utskottet har därför avstyrkt bifall till motionsyrkandet. Utskottet vidhåller denna uppfattning och finner inte heller i övrigt skäl att biträda ett sådant förslag. Motion A283 (c) avstyrks därför i nu behandlad del.

I folkpartiets motion A255 framhålls bl.a. att det regelverk som knyts till *merkostnadsbidraget* inte ger tydlig ledning för tillämpningen. Motionärerna anser därför att regeringen senare bör återkomma med en redovisning om hur bidraget har fungerat och, vid behov, med förslag till åtgärder.

Merkostnadsbidrag bör enligt förslaget i motion A283 (c) endast utgå för flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige — med undantag för de mest expansiva kommunerna inom dessa områden. Bidragen kan då fördubblas till 10 000 kr. per person.

Utskottet har tidigare behandlat motsvarande motionsyrkanden från folkpartiet resp. centern. Det skedde dels när utskottet tog ställning för merkostnadsbidragets nuvarande utformning (1988/89:AU1y), dels i betänkandet 1988/89:AU11, s. 28. Utskottets vid dessa tillfällen redovisade uppfattning är att centerns förslag skulle, om det genomfördes, innebära en alltför snäv avgränsning med hänsyn till de arbetslösas intressen. Förslaget har därför avstyrkts av utskottet. Det finns inte skäl att nu frångå denna bedömning.

Dessutom har utskottet under hand inhämtat att regeringen inom kort kommer att uppdra åt AMS att utvärdera denna bidragsform. Med det anförda avstyrks såväl motion A255 (fp) som A283 (c) i föreliggande delar.

I motion A264 av Britta Sundin m.fl. (s) tar motionärerna upp situationen i de små kommunerna när unga kvinnor flyttar ut. Följden blir kvinnounderskott vilket i sin tur ger ett födelseunderskott. Utflyttningen medför att möjligheterna att skapa flera arbetstillfällen minskar. Det finns t.o.m. problem att rekrytera personal till kvinnodominerade yrken, t.ex. inom äldreomsorgen, hävdar motionärerna. De vill därför ha en ändring av bestämmelserna om flyttningsbidrag. Under förslagsvis en treårsperiod kunde man pröva att använda en del av anslaget till *flyttningsbidrag till återflyttnings- eller inflyttningsbidrag*, som stimulerar unga flickor att ta arbete i skogslänen.

Flyttningsbidragens syfte är att ge den enskilde ekonomisk möjlighet till flyttning som ett alternativ till arbetslöshet på den lokala arbetsmarknaden. Motionärernas förslag skulle, om det genomfördes, innebära att bidraget övergår från att vara ett arbetsmarknadspolitiskt instrument till att bli ett generellt flyttningsbidrag. Utskottet kan därför inte biträda förslaget. De problem som motionärerna tar upp

bör enligt utskottets uppfattning till en del kunna lösas inom ramen för de regionalpolitiska insatserna. Med det anförda avstyrks motion A264.

Inger Koch (m) tar i motion A208 upp frågan om ändring av reglerna för flyttningsbidrag i syfte att ge tandläkare som genomgår AT-tjänstgöring möjlighet att erhålla bidrag. Motionären framhåller att reglerna om *flyttningsbidrag* tillämpas olika för *tandläkare* respektive läkare som skall genomgå *AT-tjänstgöring*. En läkare kan således beviljas flyttningsbidrag i samband med AT-tjänstgöring om denne löper risk att drabbas av arbetslöshet på hemorten/utbildningsorten. Motsvarande gäller inte för tandläkare.

Utskottet behandlade ett likartat yrkande i sitt betänkande 1988/89:AU11, s. 29, varvid en redogörelse lämnades för den praxis som utbildats inom AMS vid behandlingen av ansökningar om flyttningsbidrag för AT-tjänstgöring. Därvid redovisades att nytexaminerade läkare kan arbeta inom läkaryrket utan att ha genomgått AT-tjänstgöring. Motsvarande gäller inte för tandläkare eftersom AT-tjänstgöringen för denna yrkesgrupp är ett led i utbildningen. Läkares AT-tjänstgöring likställs med andra ord med en vanlig anställning vilket medför att flyttningsbidrag kan utgå. Utskottet anslöt sig till AMS bedömning och avstyrkte bifall till motionen. Det finns enligt utskottets mening inte skäl att nu göra en annan bedömning i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motion A208 (m).

Medelsanvisning

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 har i propositionen beräknats till 245 565 000 kr.

Moderata samlingspartiets förslag beträffande hemresorna för kulturarbetare i motion A271 innebär att anslaget bör räknas ned med 2 milj. kr.

Centerns förslag beträffande flyttningsbidragen i motion A283 innebär att anslaget bör räknas ned med 185,8 milj. kr.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen beträffande anvisning av medel till det aktuella anslaget. De i sammanhanget upptagna motionerna avstyrks i motsvarande delar.

Arbetsmarknadsutbildning

1988/89 Utgift	2 546 844 000	Reservation	432 669 000
1989/90 Anslag	2 469 234 000		
1990/91 Prop.	2 633 630 000		

Från anslaget betalas utgifterna för sådan utbildning som länsarbetsnämnderna upphandlar från såväl AMU-gruppen som från bl.a. komvux, högskola, folkhögskola, studieförbund eller företag samt för bidrag som lämnas till arbetsgivare vid utbildning av anställda. Vidare betalas från anslagsposten utgifterna för elevsocial verksamhet, som

består av två delar, nämligen hälsovård och kurativt stöd samt boendeservice för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning utanför hemorten. Utbildningsbidrag till dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning betalas från anslaget B 4. kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag.

Arbetsmarknadsutbildning är sådan utbildning som en person genomgår av arbetsmarknadsskäl och till vilken bidrag beviljas av arbetsförmedlingen. Det kan vara utbildning för personer som är eller riskerar att bli arbetslösa och som uppbär utbildningsbidrag under utbildning vid särskilt anordnade kurser eller i det reguljära utbildningsväsendet, eller utbildning av anställda för vilka bidrag från arbetsmarknadsverket utgår till arbetsgivaren.

Regeringen föreslår under punkt B 3 (s.58–66) att riksdagen

1. godkänner de förordade ändringarna i villkoren för bidrag till utbildning i företag,

2. till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 633 630 000 kr.

Under innevarande budgetår är anslaget uppdelat på tre anslagsposter, nämligen Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, Bidrag för utbildning i företag m.m. och Elevsocial verksamhet.

För att åstadkomma ett bättre resursutnyttjande och en ökad flexibilitet förordas i propositionen att AMS ges vidgade möjligheter till egna prioriteringar inom anslaget. Därför föreslås att medlen för bidrag till utbildning i företag läggs in under anslagsposten Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, som fortsättningsvis benämns endast Arbetsmarknadsutbildning. För att främja ett effektivt medelsutnyttjande föreslås att även medlen för elevsocial verksamhet läggs in under anslagsposten. Utskottet återkommer till detta i det följande.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Arbetsmarknadsutbildning(1)	2 203 200 000	+ 430 430 000
Bidrag för utbildning i företag m. m.	208 800 000	- 208 800 000(2)
Elevsocial verksamhet	57 234 000	- 57 234 000(2)
	2 469 234 000	+ 164 396 000

(1) Anslagsposten benämns t. o. m. innevarande budgetår Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning.

(2) Medel för dessa ändamål har beräknats under anslagsposten Arbetsmarknadsutbildning.

Under budgetåret 1988/89 deltog 127 000 personer i arbetsmarknadsutbildningen, varav ca 73 000 i den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Yrkesutbildningarnas andel har ökat och utgjorde 84 procent av arbetsmarknadsutbildningen, utbildningen i företag borträknad.

I propositionen framhålls angelägenheten av att andelen yrkesutbildningar behålls på en hög nivå men också att dessa har en inriktning som väl svarar mot arbetsmarknadens efterfrågan. Utbildningen måste även användas som ett aktivt instrument för att bredda mäns och kvinnors utbildnings- och yrkesval så att den könsuppdelade arbetsmarknaden kan brytas. Det framhålls också att det rådande goda arbetsmarknadsläget måste utnyttjas för att underlätta för de grupper som trots stor efterfrågan på arbetskraft har svårigheter att få en fast förankring på arbetsmarknaden. Enligt propositionen fyller arbetsmarknadsutbildningen i dessa fall en viktig funktion genom att komplettera de arbetsökandes kompetens så att den svarar mot arbetsmarknadens krav.

Arbetsmarknadsutbildningen bör enligt propositionen tillföras ytterligare medel. Genom det nyss redovisade förslaget om sammanföring av anslagsposter får AMS större möjlighet att välja den utbildningsform som bedöms som mest adekvat. I propositionen understryks att det med denna frihet naturligtvis följer ett ansvar för att de mest utsatta gruppernas behov inte blir eftersatta. Det följer också ett ansvar för AMS att även fortsättningsvis följa upp och redovisa fördelning och utfall för olika typer av utbildningsåtgärder.

Motion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) behandlar *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*. I motionen framhålls att erfarenheten visar att utbildning är den mest effektiva metoden att motverka långvarig arbetslöshet och att arbetsmarknadsutbildningen därför är den viktigaste statliga insatsen för att bekämpa existerande arbetslöshet. Regionala skillnader ställer höga krav på flexibilitet. Arbetsförmedlingarna bör därför styra en arbetslös mot utbildningar som motsvarar både kompetenskraven för de lediga arbetena och den enskildes intresse och förutsättningar. Enligt motionärerna kan AMS genom möjligheten att upphandla utbildning från även andra än AMU bidra till att inriktningen av arbetsmarknadsutbildningen breddas och utvecklas. Därigenom kan den totala kompetensuppbyggnaden i landet påskyndas.

Motioner från moderata samlingspartiet av delvis likartat innehåll har behandlats av utskottet under de senaste riksmötena. I fråga om upphandlingen av utbildning har utskottet därvid erinrat om att det numera ankommer på länsarbetsnämnderna att sköta denna. Länsarbetsnämnderna, som skall beakta såväl kostnads- som kvalitetsaspekter, har då möjlighet att vända sig till andra utbildningsanordnare än AMU-gruppen. Utskottet instämmer i vad som framförs i propositionen om önskvärdheten att anpassa utbildningen både efter de sökandes behov och arbetsmarknadens efterfrågan. Detta har underlättats genom

den nuvarande organisationen för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Genom den vidgade möjligheten för AMS till egna prioriteringar beträffande medelsanvändningen inom anslaget ökar dessutom förutsättningarna att välja den mest adekvata utbildningsformen.

På grund av det anförda avstyrks motion A252 i nu berörd del.

Margaretha af Ugglas m.fl. (m) väcker i motion A258 frågan om *omskolning i Sverige av arbetskraft från Central- och Östeuropa*. Enligt motionärerna kommer den synliga arbetslösheten där att öka. Vi borde kunna dela med oss av kunskaper och erfarenheter i fråga om arbetsutbildning i utbildningen. Motionärerna framför tanken att låta en viss del av omskolningen ske i Sverige för att ge möjlighet att möta det fria arbetslivets krav och hemställer om ett tillkännagivande till regeringen om detta.

En motion med näraliggande innehåll har behandlats tidigare i detta betänkande i avsnittet Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning. Den avsåg försöksverksamhet med förmedling av industriarbetare från Östeuropa. Utskottet hänvisade därvid till de samtal som regeringen inom kort kommer att inleda med AMS, SIV och arbetsmarknadens parter rörande praxis vid prövning av invandringstillstånd av arbetsmarknadsskäl. Utskottet erinrade också om att frågan om att bereda unga balter möjlighet att under vissa perioder arbeta i Sverige för närvarande diskuteras inom regeringskansliet. Utskottet anförde att det refererade uttalandet i regeringsförklaringen i frågan närmast torde avse någon form av praktikantarbete eftersom ju syftet angavs vara att vederbörande skall fara hem igen med nya kunskaper som kan komma det egna landet till godo. Utskottet ansåg att man bör avvakta resultaten av arbetet inom regeringskansliet innan man tar slutlig ställning till frågan om ökad invandring av arbetsmarknadsskäl.

Motion A258 skulle kunna förstås så att den avser omskolning inom arbetsmarknadsutbildningens ram eller arbete i Sverige under former som liknar dem som beskrivs i regeringsförklaringen. Oavsett den närmare innebörden av motionen anser utskottet att det nyssnämnda arbetet i regeringskansliet bör avvaktas. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att regeringen föreslagit att 1 miljard kr. avsätts under tre år för samarbete kring demokrati, miljöinvesteringar, ekonomisk, kulturell och social utveckling i Östeuropa. Med det anförda avstyrks motion A258.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även tre motioner som överlämnats från socialförsäkringsutskottet, Sf512 av Ingegerd Sahlström och Ulla-Britt Åbark (båda s), Sf520 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Sf511 av Claes Roxbergh m.fl. (mp). Samtliga rör frågan om *vuxenutbildningsbidrag för studier vid folkhögskola avseende personer med läs- och skrivsvårigheter*. I de två förstnämnda motionerna framförs att detta kan vara ett svårt handikapp som medför skamkänslor och mindervärdeskomplex. Många gånger vill man inte erkänna sitt handikapp för omgivningen. Specialanpassade studier vid folkhögskola

kan vara att föredra framför grundvux på hemorten. Enligt motionerna bör personer med svårigheter av detta slag kunna få utbildningsbidrag även om de undervisas vid folkhögskola.

En motion av likartat innehåll behandlades under riksmötet 1985/86. I sitt av riksdagen godkända betänkande AU 1985/86:11, s. 50, noterade utskottet att avgränsningen mellan arbetsmarknadsutbildning och annan utbildning behandlats av riksdagen vid flera tillfällen under de senaste åren. Utskottet hänvisade till grundregeln som innebär att alla vuxna som saknar kunskaper och färdigheter i att läsa, skriva och räkna på en nivå som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium skall erbjudas utbildning inom grundvux och att bidrag efter individuell bedömning kan utgå till yrkesinriktad utbildning för den som är över 20 år. Utskottet var inte berett att tillstyrka att utbildningsbidrag skall utgå för studier av detta slag och avstyrkte därför motionen.

Utskottet vill tillägga följande. Regeringen har nyligen utfärdat kommittédirektiv (dir. 1990:2) för en utredning om vuxnas möjligheter att finansiera studier på grundskole- och gymnasieskolenivå. Huvuduppgiften skall vara att analysera behovet av förändringar i nuvarande studiesociala system och framlägga därav föranledda förslag. Utredaren skall särskilt belysa bl.a. samordningen mellan studiemedel, vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag och sjukförmåner. Det sägs i direktiven att utredningen bör ha sin huvudsakliga inriktning på vuxenstudiestöden. En viktig fråga för utredningen är dock att analysera vilka samordningsmöjligheter som kan finnas med andra studiestöd och finansieringsformer, i första hand studiemedel och utbildningsbidrag. Utredaren bör enligt direktiven sträva efter att finna lösningar som gör stöden lättare att administrera och mer lättförståeliga för de studerande. Det sägs också att utredaren bör samråda med såväl de studiesociala myndigheterna som med utbildningsmyndigheterna och att flera utredningar bör vara av intresse för utredningen; folkhögskolekommittén nämns därvid särskilt.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motionerna. Den fråga som där aktualiseras kan förväntas bli belyst i den nyss nämnda utredningen. Enligt utskottets mening bör utredningens arbete — som enligt direktiven bör slutföras senast den 1 juli 1991 — avvaktas. Motionerna Sf511, Sf512 och Sf520 avstyrks därför av utskottet.

Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning

AMS har bedömt ett behov av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning under budgetåret 1990/91 som svarar mot 86 000 deltagare, dvs. 8 000 fler än som förordades i förra årets budgetproposition. Inom ramen för dessa medel skall även rymmas kostnaderna för bidrag till utbildning i företag. Föredragande statsrådet har räknat med att högst 82 000 deltagare skall genomgå upphandlad utbildning som berättigar till utbildningsbidrag.

Denna volym bör enligt propositionen tillgodose behovet av att upphandla såväl grundläggande som kompletterande yrkesutbildningar samt av bidrag till arbetsgivare för utbildning av redan anställda.

Av dessa medel bör enligt propositionen 15 milj. kr. avsättas för utbildning av nyanställda inom *tekoindustrin*. Medlen ingår i ett treårsprogram för rekryteringsutbildning där avsättning nu görs för det andra året. Programmet lades fram inför riksdagen genom förra årets budgetproposition.

I motion A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) avstyrks detta förslag. Motionärerna anför att de i andra sammanhang framhållit att speciella branschsubventioner av detta slag är olämpliga.

Utskottet anser att det inledda treårsprogrammet bör fullföljas och avstyrker följaktligen motionen.

Bl.a. för att öka kunskaperna kring utbildningsbehoven i företagen har regeringen beslutat att AMS under en treårsperiod skall få 30 milj. kr. till kompetenshöjande insatser i arbetslivet inom Blekinge län. Dessa medel skall på försök få användas på ett friare sätt än vad som i övrigt gäller för utbildning i företag. Inom ramen för anslaget skall således också avsättas 10 milj. kr. för sådana insatser.

Vidare skall av dessa medel också betalas den försöksverksamhet med särskilda stödinsatser för kursdeltagare i för sitt kön otraditionell arbetsmarknadsutbildning. Enligt riksdagens beslut (prop. 1987/88:105, AU17, rskr. 364) skall sådan verksamhet pågå i fem år. Med otraditionell arbetsmarknadsutbildning avses i detta sammanhang en utbildning som inom länet till 80 procent domineras av det ena könet. Av AMS redovisning av verksamheten framgår att ca 1 200 deltagare fick del av detta stöd genom olika projekt till en kostnad av 12,8 milj. kr. Stödåtgärderna har i huvudsak avsett introduktions- och praktikperioder i tekniska yrken för kvinnor. Föredragande statsrådet förutsätter att AMS intensifierar verksamheten under innevarande budgetår så att det satta målet att öka andelen otraditionella val med 30 procent inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen kan uppnås.

I budgetpropositionen framhålls vikten av att arbetsmarknadsutbildningen är anpassad både till den aktuella efterfrågan på kompetens och till behoven av yrkesutbildning hos olika grupper av arbetssökande. Stödresurser i form av såväl allmänna teoretiska ämnen som orienterande och mera avancerade datainslag i de yrkesinriktade kurserna bör ses som en del i denna anpassning.

För att möta den stora efterfrågan på arbetskraft inom tillverkningsindustrin samt inom vård- och omsorgssektorerna bör enligt föredraganden personer som inte är arbetslösa ges ökade möjligheter att genomgå arbetsmarknadsutbildning om de avser att utbilda sig till yrken inom dessa sektorer. Den nuvarande *ramen för utbildning av icke arbetslösa* föreslås höjd från 10 till 20 procent av de tillgängliga platserna i den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Samtidigt bör enligt propositionen vissa regeljusteringar genomföras. För att undvika att denna möjlighet utnyttjas för ren personalutbildning bör

utbildningen bl.a. inte få avse redan anställda inom de nämnda bristområdena eller beviljas den som vill utbilda sig från ett bristområde till ett annat.

Frågan om hur stor andel av utbildningsplatserna som bör upplåtas till icke arbetslösa tas upp av Sonja Rembo m.fl. (m) i motion A252. Motionärerna anser att det finns uppenbara risker med att ett ökat antal personer anvisas plats i arbetsmarknadsutbildningen utan att vara arbetslösa. Arbetsmarknadsutbildningen bör inte bli en reguljär utbildningsväg eftersom i så fall möjligheterna att hjälpa arbetslösa personer försämras. Utbildning av icke arbetslösa bör ske genom andra delar av utbildningsväsendet. Motionärerna säger sig kunna acceptera att 10 procent av platserna upplåtes åt denna kategori, men platserna bör i första hand tilldelas efter medicinska eller sociala kriterier. De önskar ett tillkännagivande i enlighet med det anförda.

I skilda sammanhang har framhållits att den stora efterfrågan på utbildad arbetskraft inom ett flertal sektorer fordrar omfattande utbildningsinsatser. Arbetsmarknadsutbildningen är därvid ett effektivt instrument. Som utskottet tidigare framhållit är utbildning en samhälls-ekonomiskt lönsam åtgärd som därför bör prioriteras i valet mellan olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Genom utbildning kan också en inflationsdrivande brist på arbetskraft undanröjas. Med de regeljusteringar som föreslås till undvikande av att arbetsmarknadsutbildningen utnyttjas för ren personalutbildning är utskottet berett att tillstyrka att ramen för icke arbetslösa höjs till 20 procent av tillgängliga platser. Utskottet avstyrker följaktligen motion A252 i nu berörd del.

I motion A262 av Olle Östrand och Sinikka Bohlin (båda s) framförs att bristen på kommunikationer är ett stort förvärvshinder i glesbygdskommunerna. Det är enligt motionärerna orealistiskt att tänka sig att man genom enbart ökade kollektiva insatser kan lösa alla transportbehov i glesbygderna. Många kvinnor, särskilt bland de äldre, saknar körkort. Detta hindrar dem från att ta ett arbete. Om de inte varit ute på arbetsmarknaden under lång tid har de ingen möjlighet att få körkortsutbildningen inom arbetsmarknadsutbildningens ram. Motionärerna vill ha ett tillkännagivande om behovet av *körkortsutbildning i AMUs regi*.

En liknande motion behandlades av utskottet under föregående riksmöte. I sitt av riksdagen godkända betänkande (1988/89:AU11) erinrade utskottet om de gällande reglerna för körkortsutbildning inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Sådan utbildning kan medges om den är ett komplement till en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och körkort behövs för att utöva yrket eller om den sökande är berättigad till bidrag enligt förordningen om bilstöd till handikappade. Utskottet konstaterade att länsarbetsnämnderna således har att bedöma behovet mot bakgrund av de nämnda kriterierna. Utskottet var inte då, och är inte heller nu, berett att medverka till någon ytterligare utvidgning av körkortsutbildningen inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Motion A262 avstyrks således.

Med bidrag till utbildning i företag avses utbildning som anordnas i företag med stöd av bidrag från arbetsmarknadsverket till arbetsgivaren. Som tidigare framgått föreslås i propositionen att medlen för sådan utbildning läggs in under anslagsposten Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, som fortsättningsvis bör benämnas endast Arbetsmarknadsutbildning. Syftet är att AMS skall ges möjlighet att använda den utbildningsform som vid varje givet tillfälle ger den största arbetsmarknadspolitiska nyttan. I propositionen understryks att det i första hand är arbetsgivarnas ansvar såväl inom den privata som den offentliga sektorn att svara för erforderlig utbildning av personalen.

AMS har föreslagit ett helt nytt system för utbildning i företag. Samtidigt har RRV genomfört en utvärdering av det nuvarande regelverket. Enligt propositionen måste dessa frågor sättas in i ett större sammanhang och föredraganden avser därför att senare återkomma till regeringen i frågan. I avvaktan därpå föreslås vissa regelförenklingar när det gäller *villkoren för bidrag till utbildning i företag*. För att minska antalet bidragsgrundande kriterier föreslås i propositionen att bidrag skall lämnas vid utbildningar i fyra olika fall, nämligen sådana som

1. motverkar störningar i produktionen genom att anpassa personalens kompetens i samband med tekniska förändringar eller förändrad arbetsorganisation,
2. avser nyanställda inom tillverkningsindustri och vårdområdet,
3. avser nyanställda flyktingar eller andra invandrare,
4. avser nyanställda inom textil- och konfektionsindustrin.

Vid prioriteringar mellan olika ansökningar skall företräde ges till utbildningsinsatser för anställda med kort utbildning och som syftar till en jämnare könsfördelning på arbetsplatsen.

Bidraget till arbetsgivare för utbildningskostnader föreslås höjt från 35 till 40 kr per timme. Samtidigt föreslås att bidraget till lönekostnader vid genomförda motprestationer, t.ex. i form av anställning av arbetslösa, tas bort utom i fråga om rekryteringsutbildning till tekoindustrin.

I propositionen hemställs att riksdagen skall godkänna de förordade ändringarna i villkoren för utbildning i företaget. Utskottet ansluter sig till förslagen.

I motion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) anförs att det i och för sig är tillfredsställande att de regler om motprestationer som ofta ignoreras nu avskaffas. Samtidigt framstår dock enligt motionärerna det principiellt tvivelaktiga i systemet som än mer uppenbart. Genom statliga anslag får företagen hjälp med att utbilda sin personal. Systemet med utbildning i företag bör enligt motionen snarast utvärderas.

Som framgått ovan anser föredragande statsrådet att AMS förslag om ett helt nytt system för utbildning i företag och RRVs utvärdering måste sättas in i ett större sammanhang. Hon har deklarerat att hon avser att återkomma i frågan. Med hänsyn härtill anser utskottet att en

utvärdering av systemet med utbildning i företag av det slag som motionärerna begär inte för närvarande är påkallad. Motion A252 avstyrks således i berörd del.

Elevsocial verksamhet

Den elevsociala verksamheten inom arbetsmarknadsutbildningen består som inledningsvis sagts av två delar, dels den hälsovårdande och kurativa verksamheten, dels boendeservicen till kursdeltagarna vilken AMS själv svarar för.

Som redan nämnts förslås att medlen för den hälsovårdande och kurativa verksamheten läggs samman med övriga medel för arbetsmarknadsutbildningen. AMS boendeansvar är under avveckling. Enligt en redovisning som lämnats av AMS är det möjligt att genomföra avvecklingen fram till budgetåret 1993/94. I propositionen föreslås en höjning av traktamentsersättningen för boende utanför hemorten från 80 till 90 kr. per dag. Föredraganden räknar med att den fortlöpande avvecklingen av boendeservicen skall medföra både ökade hyresintäkter och minskade personalkostnader som täcker den föreslagna traktamentshöjningen. Det totala medelsbehovet för elevsocial verksamhet under nästa budgetår beräknas till 54,8 milj. kr.

Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet

Enligt bedömningen i propositionen bör utbildningsbidrag för utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet eller hos vissa andra utbildningsanordnare under nästa budgetår få beviljas för totalt högst 725 000 veckor, vilket med en genomsnittlig utbildningstid på 29 veckor motsvarar ca 25 000 personer. Av den föreslagna utbildningsvolymen skall minst hälften förbehållas sökande med arbetshandikapp. I övrigt medför möjligheten till arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet att arbetsförmedlingen kan tillgodose mera speciella utbildningsbehov, t.ex. förberedande utbildningar för flyktingar och andra invandrare. Samtidigt ges enligt propositionen möjligheter för dem som av olika anledningar är lokalt bundna att få en yrkesutbildning på hemorten som svarar mot den lokala arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft.

AMS hade föreslagit att *platserna i det reguljära utbildningsväsendet* skulle få utnyttjas för arbetshandikappade utan begränsning i form av högsta antal veckor eller deltagare. Föredragande statsrådet framhåller att det är viktigt att ta tillvara det goda arbetsmarknadsläget för att ytterligare öka möjligheterna för arbetshandikappade att få arbete. Hon kan emellertid inte tillstyrka AMS förslag.

AMS uppfattning delas däremot av Elver Jonsson m.fl. (fp) i motion A255. Motionärerna framhåller att det är viktigt att ta tillvara de handikappades möjligheter till arbete. En förutsättning är att de bereds goda utbildningsmöjligheter inom det reguljära utbildningsväsendet.

Utskottet instämmer i att det goda arbetsmarknadsläget bör utnyttjas för att förbättra de arbetshandikappades möjligheter till arbete. Det är

viktigt att utvecklingen följs noga så att de begränsningar som finns i dag inte visar sig hindra deras inträde på arbetsmarknaden. Utskottet kan emellertid inte biträda det förslag som framförs motion A255. Motionen avstyrks således.

Medelsanvisning

De totala utgifterna under anslaget beräknas till 2 633,6 milj. kr, vilket inkluderar delposterna Bidrag för utbildning i företag m.m. och Elevsocial verksamhet.

I motion A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) anförs att det med hänsyn till det nuvarande arbetsmarknadsläget inte finns anledning att utöka antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen. Om arbetsmarknadsläget skulle drastiskt försämrats utgår motionärerna ifrån att regeringen inom ramen för finansfullmakten även i framtiden kan finansiera arbetsmarknadsutbildningen. Motionärerna hemställer att riksdagen anvisar ett 270 milj. kr lägre anslag än vad som förordats i propositionen.

Utskottet delar föredragandens bedömning i fråga om medelsbehovet avseende Arbetsmarknadsutbildning och avstyrker följaktligen motion A271 i nu behandlad del.

Kontant arbetsmarknadstöd och utbildningsbidrag

1988/89	Utgift	4 047 437 000
1989/90	Anslag	4 037 132 000 (1)
1990/91	Prop.	4 051 575 000

(1) Varav 85 000 000 kr. på tilläggsbudget 1, AU 15

Regeringen föreslår under under punkt B 4 (s.66—70) att riksdagen

1. godkänner vad som förordats i fråga bidraget till lönekostnader i samband med utbildning i företag
2. godkänner vad som förordats i fråga om vidgad arbetsprövning
3. till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 051 575 000 kr.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Kontant arbetsmarknadsstöd	394 200 000	- 134 100 000
Utbildningsbidrag, arbetsmarknadsutbildning	3 220 287 000	+ 91 911 000
Utbildningsbidrag, yrkesinriktad rehabilitering	384 645 000	+ 28 668 000
Utbildningsbidrag, jobb-sökaraktiviteter vid inskolningsplatser	38 000 000	+ 2 964 000
Utbildningsbidrag, vidgad arbetsprövning	-	+ 25 000 000
	4 037 132 000	+ 14 443 000

Från anslaget betalas stöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, jobb-sökaraktiviteter vid inskolningsplatser och vid vidgad arbetsprövning. AMS skall enligt regeringens beslut under anslaget även redovisa beräknade kostnader för statsbidrag till arbetslöshetsförsäkringen och permitteringslönersättningen.

Ersättningsnivåer

I enlighet med riksdagens beslut våren 1988 med anledning av prop. 1987/88:114, AU 18, rskr. 387 har regeringen fastställt nivåerna på arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen för år 1990. Nivåerna skall anpassas till löneutvecklingen för vuxna arbetare inom egentlig industri. Den högsta dagspenningen i arbetslöshetsförsäkringen är 495 kr. under år 1990. KAS lämnas under samma tid med 174 kr.

Nivåerna på utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering har anpassats till samma löneutveckling. För den som är berättigad till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa är det högsta utbildningsbidraget 495 kr. För den som är lägst 20 år och inte har rätt till ersättning från sådan kassa är bidraget 297 kr. I övriga fall uppgår det till 210 kr.

I motion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) föreslås, i avvaktan på en utredning om allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, att *arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler* kopplas till sjukpenningreglerna. I annat sammanhang har motionärerna föreslagit att sjukpenningen justeras till 80 procent av lönen. Därför bör enligt motionen även ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen uppgå till 80 procent av lönen för de första 89 dagarna av en arbetslöshetsperiod. Därefter bör ersättningen stiga till 90 procent.

Huvudregeln är att dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen utgör 90 procent av den försäkrades dagsförtjänst inom ramen för den högsta och lägsta dagpenningen. I samband med 1988 års förändringar i systemet sänktes dagpenningen från 91,7 procent av dagsförtjänsten. Sänkningen hängde samman med sloandet av karensdagarna, som tidigare avskaffats inom sjukförsäkringen. Enligt den proposition som låg till grund för ändringen var det naturligt att anpassa arbetslöshetsförsäkringens kompensationsnivå till vad som gäller inom sjukförsäkringen.

Utskottet fann i sin behandling av förslaget ingen anledning till erinran. Vad som i motionen anförts till stöd för en sänkning av kompensationsnivån utgör inte anledning för utskottet att frångå det tidigare ställningstagandet. Motion A252 avstyrks således i berörd del.

Antalet stöddagar med KAS under budgetåret 1990/91 beräknas av föredraganden till 1,7 milj. och det genomsnittligt utbetalade stödbeloppet till ca 153 kr. Den totala kostnaden för KAS blir därigenom 260,1 milj. kr., vilket är en minskning med 134,1 milj. kr.

Utbildningsbidrag

Som framgått ovan har föreslagits att *bidraget till lönekostnader* i samband med utbildning i företag skall tas bort, utom då det är fråga om utbildning inom tekoindustrin. Regeringen hemställer att riksdagen godkänner vad som förordats i frågan. Utskottet tillstyrker förslaget.

Ett slopande av bidraget innebär minskade kostnader med 61 milj. kr. under det nu behandlade anslaget B 4. Det tidigare likaledes beskrivna förslaget om höjning från 80 till 90 kr. av det traktamente som kan utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning utanför hemorten innebär kostnader med 12 milj. kr. under detta anslag. Det påpekas särskilt i propositionen att höjningen naturligtvis även skall gälla deltagare i yrkesinriktad rehabilitering.

I propositionen berörs en skrivelse från AMS i vilken styrelsen hemställer om en ändring av förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada förorsakad av deltagare i viss arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering. Föredraganden anser i likhet med AMS att förordningen bör ändras så att försäkringsersättning kan utgå även till kursanordnare för skada som kursdeltagaren orsakar och förklarar att hon skall återkomma till regeringen med förslag till författningsändringar. I fråga om *den vidgade arbetsprövningen* föreslås i propositionen att det inte längre skall krävas formell inskrivning vid Ami för att deltagare skall få utbildningsbidrag och åtnjuta försäkringsskydd. Beslut om deltagande skall kunna fattas direkt av arbetsförmedlingen. I övrigt bör enligt propositionen verksamheten ha samma inriktning som nu, dvs. den skall rikta sig främst till arbetshandikappade sökande och omfatta högst fyra veckor. Antalet deltagare bör få uppgå till oförändrat högst 4 000. Kostnaden för utbildningsbidrag till deltagarna beräknas till 25 milj. kr. I propositionen hemställs att riksdagen godkänner vad som förordats.

Utskottet tillstyrker vad som förordats i propositionen om vidgad arbetsprövning och noterar att riksdagen nyligen bifallit regeringens förslag i proposition 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet, m.m. att den begränsning i försäkringsskyddet som hittills gällt för bl.a. personer som genomgår arbetsprövning utan att vara inskrivna vid ett Ami slopas. Genom ändrade förordningsbestämmelser avser regeringen att ge reglerna sådant innehåll att försäkringsskyddet blir detsamma som gäller för arbetsmarknaden i övrigt.

Den totala kostnaden för utbildningsbidrag, inkl. traktamentshöjningen, till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering beräknas i propositionen till 3 725,5 milj. kr. under

nästa budgetår. Därvid har antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning med utbildningsbidrag antagits uppgå till 82 000 i den särskilt anordnade utbildningen med en genomsnittlig utbildningstid om 17 veckor och till 25 000 i det reguljära utbildningsväsendet med en genomsnittlig utbildningstid om 29 veckor. Motsvarande siffror för deltagare i yrkesinriktad rehabilitering har beräknats till 25 000 inskrivna och tolv veckor.

Utbildningsbidraget vid jobb-sökaraktiviteter vid inskolningsplatser beräknas utgå i oförändrad omfattning. Kostnaden har därför räknats upp endast med hänsyn till de höjda nivåerna på utbildningsbidragen. Den beräknas till 40,9 milj. kr.

Arbetslöshetsförsäkring

Statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen betalas inte av anslagsmedel utan med arbetsgivaravgifter och, fr.o.m. år 1989, med finansieringsavgifter från arbetslöshetskassorna. Arbetsgivaravgiften, benämnd arbetsmarknadsavgift, uppgår till 2,16 procent av ett på visst sätt beräknat avgiftsunderlag. Avgiften skall finansiera arbetslöshetsersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring och bidrag till permitteringslönerersättningen. Enligt den preliminära nationalbudgeten för 1990 beräknas den totala lönesumman för innevarande år uppgå till omkring 580 miljarder kr. Arbetslöshetskassorna skall enligt de nu gällande reglerna för finansieringen av statens kostnad för utbetalade arbetslöshetsersättningar för varje medlem i kassan betala ett belopp som motsvarar 35 procent av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen i kassan (finansieringsavgift) och därutöver för finansiering av ett för kassorna gemensamt utjämningsbidrag ett belopp som motsvarar tre procent av den gällande högsta dagpenningen (utjämningsavgift). Regeringen har nyligen uttalat att egenavgiften i arbetslöshetsförsäkringen skall höjas. Utskottet återkommer till detta i det följande.

Kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen bestäms huvudsakligen av nivån på arbetslösheten bland kassornas medlemmar och av storleken på den genomsnittligt utbetalade dagpenningen. Föredraganden bedömer att arbetslösheten bland medlemmarna kommer att motsvara fem dagar per medlem och år under nästa budgetår. Med denna arbetslöshet och en genomsnittligt utbetalad dagpenning på ca 400 kr. samt ca 3,6 miljoner medlemmar i kassorna beräknas kostnaderna för statsbidragen under budgetåret 1990/91 till 6 840 milj. kr. efter avdrag för finansieringsavgifter.

Motion A283 av Börje Hörnlund m.fl. (c) berör frågor om redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen och om användningsområdet för till staten influtna medel från arbetsgivaravgiften. Motionärerna anser mot bakgrund av budgetpropositionens beskrivning av läget på den svenska arbetsmarknaden med arbetskraftsbrist i många yrken och i flera regioner att sociala och ekonomiska skäl talar för att all kraft skall inriktas mot insatser som prioriterar att ge den arbetssökande arbete eller utbildning framför kontantstöd. Med de förslag som

centern framfört i ett annat sammanhang om offensiva satsningar för att utveckla arbetsmarknaden i hela landet och uppnå en bättre regional balans kommer antalet stöddagar inom ramen för arbetslöshetsförsäkringen och KAS att minska väsentligt. Centerns förslag skulle leda till att överskottet i arbetslöshetsförsäkringen vid slutet av innevarande kalenderår kan beräknas uppgå till ca 15 miljarder kr. En del av dessa medel skulle enligt motionen kunna utnyttjas till att finansiera en del av de långsiktigt verkande offensiva insatser som föreslagits av partiet. Den väg som bör väljas för att åstadkomma detta är att intäkter från arbetsmarknadsavgiften under budgetåret 1990/91 genom en lagändring avdelas även för bl.a. närings- och regionalpolitiska satsningar främst riktade mot områden där sysselsättningsgraden är lägst och behoven av stöd störst. Motionärerna föreslår att 0,75 procentenheter av arbetsmarknadsavgiften på 2,16 procent — dvs. drygt en tredjedel — avdelas för ändamålet. Om man utgår från den i budgetpropositionen angivna totala lönesumman motsvarar det 4 500 milj. kr. Tillsammans med befintligt överskott kommer enligt motionärerna ca 15 miljarder kr. att finnas tillgängligt för arbetslöshetsersättningar vilket motsvarar elva utbetalningsdagar per medlem. Motionärerna gör också gällande att bidragen till KAS på motsvarande sätt kan minskas med 60 milj. kr.

Ett skäl till slopandet av den tidigare finansieringsordningen var dess otyplighet och olämplighet från budgetmässig synpunkt (prop. 1987/88:114). Kostnaderna för statsbidraget till arbetslöshetsförsäkringen var svåra att beräkna med någon exakthet på grund av bl.a. osäkerheten i bedömningen av förändringar i det allmänna löneläget och i arbetslöshetens omfattning. Även mycket små förändringar av arbetslösheten kan innebära kraftiga ökningar eller minskningar av kostnaderna. Under åren före reformeringen av finansieringssystemet hade detta visat sig bl.a. i stora överskridanden av anslaget. Enligt de nu gällande reglerna behålls överskottsmedel inom arbetslöshetsförsäkringen för att kunna utnyttjas i perioder med ökade utbetalningar. Till systemet är också knutet en rörlig kredit som får utnyttjas när befintliga medel inte räcker till för att täcka utgifterna. Genom krediten kan behovet av snabba justeringar av nivån på arbetsmarknadsavgiften undanröjas. Det kan således sägas ligga i systemets natur att det tidvis ger överskott. Därigenom finns en ekonomisk beredskap för perioder av ökande arbetslöshet.

En motion av likartat innehåll behandlades av utskottet vid förra årets riksmöte. Utskottet ansåg att överskottsmedel borde behållas inom systemet för att kunna utnyttjas vid perioder med ökade utbetalningar. Utskottet vill tillägga följande. En finansiering av det slag som motionärerna föreslår är att betrakta som en rent bokföringsmässig transaktion. Den utgör alltså inte någon realekonomisk besparing, t.ex. nedskuren verksamhet eller ökad egenfinansiering för medlemmarna i arbetslöshetskassan, som kan ge utrymme för nya utgiftsåtaganden. Om centerns förslag genomförs kommer riksgäldskontorets upplåning i

stället att behöva öka med ett belopp motsvarande den del av arbetsmarknadsavgiften, dvs. 4,5 miljarder kr., som annars hade tillförts arbetsmarknadsfonden.

Med stöd av det anförda avstyrks motion A283 i de nu berörda delarna.

I folktopmotionen A290 framförs att statsbidragen till finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen bör minska och ersättas av *ökade egenavgifter*. Detta skulle reducera statens utgifter med 2 miljarder kr.

Utskottet kan konstatera att regeringen den 5 april presenterade ett antal åtgärder — som utformats efter överläggningar med folktoppartiet — för att stabilisera Sveriges ekonomi. Bland dessa ingår ett förslag att höja egenavgiften inom arbetslöshetsförsäkringen med ca 12 kr per månad. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A290.

I fyra motioner berörs frågan om en *allmän arbetslöshetsförsäkring*.

I motion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) föreslås en parlamentarisk utredning som skyndsamt utreder en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla förvärvsarbetande, såväl löntagare som företagare. Försäkringen skall enligt motionärerna ge en grundtrygghet vid arbetslöshet. Möjligheterna till frivilliga tilläggsförsäkringar bör prövas.

Elver Jonsson m.fl. (fp) anför i motion A255 att det skydd som erbjuds dem som drabbas av ofrivillig arbetslöshet inte är tillfredsställande. Det omfattar inte alla. Det finns därför enligt motionärerna starka skäl för att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring, vilken i princip bör omfatta alla i åldern 18 — 65 år som står till arbetsmarknadens förfogande. Ersättning bör utgå till såväl löntagare som företagare.

Även i motion A284 av Börje Hörnlund m.fl. (c) begärs en parlamentarisk utredning. Enligt motionärerna skulle en mer strikt "arbetslinje" inom arbetsmarknadspolitiken skapa förutsättningar för att minska statens totala kostnader. Därmed skulle utrymme ges för att införa en heltäckande arbetslöshetsförsäkring. På grund av kvalifikationsregler har enligt motionärerna närmare en tredjedel av de arbetslösa under de senaste åren inte kommit i åtnjutande av vare sig arbetslöshetsersättning eller KAS. Systemet fyller inte de rättvise- och trygghetskrav som måste ställas. En allmän arbetslöshetsförsäkring bör enligt motionen ge ett grundskydd på rimlig nivå med möjlighet till påbyggnad. Egenavgifterna bör utjämnas och rättvisa skapas för alla anställda och egenföretagare.

Motion A817 av Gunilla André och Karin Starrin (båda c) avser kvinnors livssituation. Motionärerna framför att många kvinnor drabbas hårt vid arbetslöshet. Kvinnorna saknar helt ekonomiskt stöd eller får litet sådant. För ökad rättvisa föreslås en allmän arbetslöshetsförsäkring.

I samband med behandlingen av den förutnämnda propositionen 1987/88:114 berördes även frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring, väckt genom motioner. Utskottet konstaterade i sitt av riksdagen godkända betänkande AU 1987/88:18 att, trots den ökade täckning som

arbetslöshetsförsäkringen uppnått, fortfarande omkring en fjärdedel av de arbetssökande hos arbetsförmedlingen saknar rätt till arbetslöshetsförsäkring. Till detta kommer en del sökande som enbart är berättigade till KAS. Detta kunde enligt utskottet motivera att man inför 1990-talets arbetsmarknad ser över möjligheterna att vidga arbetslöshetsförsäkringen så att man i den kan fånga in grupper som fortfarande står utanför. Utskottet ansåg att man borde avvakta effekterna av den i propositionen föreslagna reformeringen av systemet innan man tog slutlig ställning till frågan om att starta ett nytt utredningsarbete om en allmän arbetslöshetsförsäkring med den inriktning som utskottet angivit. Motionerna ledde således inte till någon åtgärd från riksdagens sida. Under föregående riksmöte väcktes likartade motioner. De redovisade förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen hade trätt i kraft den 1 juli 1988. Utskottet hänvisade till sitt tidigare betänkande och ansåg att alltför kort tid förflutit för att man skulle kunna se vilka effekter förändringarna medfört. Med hänvisning till att det således var för tidigt att ta slutgiltig ställning till frågan om ett nytt utredningsarbete föranledde motionerna inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet anser alltfjämt att för kort tid förflutit för att man skall kunna ha någon bestämd mening om effekterna av förändringarna. Man bör därför avvakta ytterligare innan man tar ställning till om en utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring är påkallad. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de nu behandlade motionerna i aktuella delar.

I motion A215 av Hans Nyhage m.fl (m, fp, c) framförs att det ibland kan råda stora svårigheter för arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation att vinna *inträde i arbetslöshetskassorna*. Motionärerna vill ha en reglering av verksamheten när det gäller behandlingen av ansökningar från sådana arbetstagare eller från företagare. Det skall exempelvis fordras att kassorna tillhandahåller separata ansökningsblanketter för inträde i kassan.

Liknande motioner har behandlats tidigare av utskottet. Därvid har utskottet hänvisat till möjligheten att anmäla missnöje mot kassornas handläggning till AMS som är tillsynsmyndighet och till att AMS ingripit i en del fall av det slag som nu åsyftas. Kassorna har att ställa sig AMS anvisningar till efterrättelse och styrelsen kan också meddela de erinringar i fråga om verksamheten som styrelsen finner påkallade. Med hänsyn härtill saknas enligt utskottets mening anledning att reglera verksamheten såsom motionärerna begär. Motionen avstyrks således.

Sigge Godin och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) föreslår i motion A223 en *periodisering av arbetslöshetsersättningen*. Ersättningsdagarna är 300, vilket innebär att ersättning kan utbetalas under ett drygt år. En del arbetssökande kan passiveras därför att de tycker sig ha mycket god tid. Det blir svårt för förmedlaren att få gehör för förslag om utbildningsinsatser, byte av bransch eller flyttning till annan ort. Motionärerna föreslår att stämplingstiden indelas i tre perioder om 100 dagar vardera med omprövning emellan varvid en redogörelse skall

lämnas för vidtagna åtgärder. De understryker att avsikten inte är att försämra villkoren utan att göra förmedlingen mer aktiv och öka rörligheten på arbetsmarknaden.

En motion med motsvarande innehåll behandlades i det av riksdagen godkända betänkandet AU 1986/87:11. Utskottet ansåg då att resultaten av de av AMS fastställda riktlinjerna för att motverka långtidsarbetslöshet borde avvaktas innan man går vidare och prövar åtgärder av det mer ambitiösa – och mer resurskrävande slag – som motionärerna förespråkade.

Enligt nu gällande anvisningar från AMS till arbetsförmedlingarna i den s.k. Af-handboken skall förmedlingen ha fortlöpande kontakter med den sökande, som är skyldig att vara anträffbar. Förmedlingen skall också anvisa lämpligt arbete och meddela kassan och länsarbetsnämnden om sådant arbete avvisas. Den som begär ersättning skall göra ett återbesök vid den tid som arbetsförmedlingen bestämmer. Om den sökande inte besöker förmedlingen på den tid som fastställts efter kallelse eller på annat sätt skall s.k. avanmälan göras. Detta sker genom att meddelande sänds till arbetslöshetskassan resp. länsarbetsnämnden och innebär att ersättning inte utbetalas förrän det konstaterats att förutsättningar för rätt till ersättning föreligger. Vidare skall arbetslöshetskassan och AMS underrättas om en arbetssökande som uppbär ersättning avvisar erbjudet lämpligt arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Detsamma gäller om förmedlingen har anledning att förmoda att sökanden inte vill eller kan anta något som helst arbete. Det betonas att det är förmedlaren som med sin kännedom om arbetsmarknaden skall bedöma om ett arbete är lämpligt, inte sökanden.

Utskottet kan således konstatera att det redan finns regler med delvis samma syfte som motionärerna efterlyser. Till detta skall läggas att arbetsmarknadspolitiken måste inriktas på aktiva åtgärder som medför att arbetslöshetstiderna väsentligen kan minskas och arbetskraftsutbudet ökas. Därmed minskar behovet av arbetslöshetsförsäkring. Det är alltså inte genom ändringar i försäkringen som arbetslösheten i första hand skall bekämpas utan genom satsningar på utbuds- och rörlighetsunderlättande åtgärder. En effektiv arbetsförmedling tillsammans med kraftfulla utbildningsinsatser är därvid de viktigaste instrumenten. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A223.

Utskottet behandlar i detta avsnitt slutligen tre motioner som rör *bisyslebegreppet i arbetslöshetsförsäkringen*. Det är A239 av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c), A249 av Anita Modin och Barbro Evermo Palmerlund (båda s) och A701 av Lars Ahlström (m). I motionerna framförs kritik från delvis likartade utgångspunkter mot tillämpningen av 23 § andra stycket lagen om arbetslöshetsförsäkring och även mot motsvarande regel i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd. Enligt bestämmelsen i arbetslöshetsförsäkringslagen skall vid beräkning av arbetslöshet enligt första stycket i paragrafen inte tas hänsyn till bisyssla som försäkrad före arbetslöshetens inträde varaktigt utförd vid sidan av heltidsarbete, om bisysslan ej utvidgas under arbetslösheten och ej hindrar den försäkrade från att antaga erbjudet lämp-

ligt arbete. Motionärerna gör gällande att en företagare som äger en jordbruks- eller skogsbruksfastighet som verksamhetsmässigt är av liten omfattning enligt senare tids praxis förvägras ersättning om han blir arbetslös från huvudsysslan. De anser att detta innebär att arbetslösa företagare särbehandlas i förhållande till löntagare. I en av motionerna anges som exempel två makar som gemensamt äger en liten jordbruksfastighet. Om den ena makens deltidsanställning upphör kommer hon att få ersättning för inkomstbortfallet. Om den andre maken som driver ett åkeri på heltid blir arbetslös får han däremot ingen ersättning, detta på grund av fastighetsinnehavet. I två av motionerna begärs en översyn av reglerna i detta hänseende medan motion A701 avser ett tillkännagivande om innebörden av 23 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Utskottet vill med anledning av motionerna framföra följande. Den nyssnämnda regeln ändrades så sent som den 1 juli 1989. Tidigare gällde som ytterligare förutsättning för att rätten till arbetslöshetsersättning inte skulle påverkas att bisysslan inte omfattade mer än fem timmar under dag som vanligen varit arbetsfri i den försäkrades ordinarie arbete före arbetslösheten.

Det är de myndigheter som tillämpar bestämmelserna som har att uttolka bestämmelsernas innebörd. Regeringen eller riksdagen kan inte med någon bindande verkan, utöver vad som redan framgått i lagstiftningsärendet, uttala sig om innebörden. Arbetslöshetskassans beslut i ärenden om försäkring enligt lagen kan, efter det att kassan omprövat sitt beslut, överklagas hos AMS. Styrelsens beslut kan överklagas genom besvär hos försäkringsöverdomstolen. Innan frågan behandlats där saknas enligt utskottets mening skäl att se över bestämmelserna. Med hänvisning till de anförda avstyrks de nu behandlade motionerna.

Medelsanvisning

Regeringen uppskattar medelsbehovet avseende Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag till 4 051 575 000 kr. för budgetåret 1990/91.

I motionerna A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) och A283 av Börje Hörnlund m.fl. (c) förordas lägre belopp än vad som föreslagits i propositionen. I A271 hemställs att riksdagen anvisar 3 842 575 000 kr. för ändamålet, dvs. 209 milj. kr. mindre än i propositionens förslag. I A283 föreslås ett belopp 3 991 575 000 kr. Det av regeringen föreslagna beloppet bör enligt motionärerna minskas med 60 milj. kr., motsvarande vad som kan sparas in i fråga om KAS med de offensiva satsningar som motionärerna förordar. Utskottet har behandlat den frågan i avsnittet Arbetslöshetsförsäkring.

Utskottet ansluter sig till propositionens förslag om medelstilldelning och avstyrker följaktligen motionerna A271 och A283 i nu behandlade delar. Utskottet hemställer att riksdagen till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag* anvisar ett förslagsanslag på 4 051 575 000 kr.

Sysselsättningsskapande åtgärder

1989/90:AU11

1988/89	Utgift	2 077 149 000	Resrvation	1 356 608 000
1989/90	Anslag	1 891 000 000		
1990/91	Prop.	1 819 000 000		

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 5 (s.70–78) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som förordats om återbetalningsskyldighet för statsbidrag som har lämnats för investeringsobjekt,
2. godkänna vad som förordats i fråga om statsbidraget för strukturstöd för byggarbetsmarknaden,
3. till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 1 819 000 000 kr.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Beredskapsarbeten m. m. (1)	1 575 000 000	- 95 000 000
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet	94 000 000	+ 7 000 000
Strukturstöd för bygg- arbetsmarknaden	85 000 000	+ 8 000 000
Försöksverksamhet med sysselsättnings- skapande åtgärder	15 000 000	-
Särskilda medel (1)	50 000 000	-
Insatser för flyktingar och invandrare	72 000 000	+ 8 000 000
	1 891 000 000	- 72 000 000

(1) Anslagsposterna Beredskapsarbeten m. m. och Särskilda medel måste räknas ihop för att få fram medelsbehovet för beredskapsarbeten m. m.

Allmänna frågor

Medlen under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder är under innevarande budgetår fördelade på poster på sätt som framgår av sammanställningen ovan. Totalt sett föreslås anslaget minska med 72 milj. kr. under nästa budgetår. Medelsberäkningen innebär att medlen för anslagsposten Beredskapsarbeten m.m. dras ned med 95 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Detta bedöms vara möjligt mot bakgrund av dels läget på arbetsmarknaden, dels de åtgärder för utslagna på arbetsmarknaden som föreslagits i proposition 1989/90:62, dels de förstärkningar som föreslås i fråga om arbetsmarknadsutbildningen.

I propositionen anføres att AMS även under nästa budgetår bör få möjligheter till flexibilitet i användningen av beredskapsmedlen. Därigenom kan arbetsförmedlingen vid varje givet tillfälle använda sig av den åtgärd som långsiktigt förväntas ge det bästa resultatet. Liksom hittills förutsätts en uppföljning ske från AMS sida.

Vidare aviseras i propositionen en kommande översyn av beredskapsarbetenas roll som arbetsmarknadspolitiskt instrument. Översynen skall även belysa beredskapsarbetena inom kulturområdet, skogen, naturvården och investeringsverksamheten.

I kommittémotion A252 av moderata samlingspartiet hänvisas till riksdagens beslut att arbetsmarknadspolitiska medel inte skall användas för reguljär verksamhet. Det konstateras i motionen att de myndigheter som tidigare utfört en mycket stor andel av *miljö- och kulturvårdande arbetsuppgifter med hjälp av beredskapsmedel* inte längre kan räkna med att regelbundet utnyttja sådana medel. Berörda myndigheter anser sig dock inte blivit kompenserade över den ordinarie budgeten, såsom avsikten var, anför motionärerna. Därför begärs att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av konsekvenserna av den förändrade budgetprocessen.

I kommittémotion A255 av Elver Jonsson m.fl. (fp), i vilken förordas en viss minskning av anslagsposten för beredskapsarbeten, betonas vikten av att beredskapsarbeten inom kultursektorn inte påverkas av neddragningen av medel.

Utskottet har behandlat motionsförslag om beredskapsmedel och kulturändamål vid ett flertal tillfällen. I sitt betänkande 1988/89:AU11 anförde utskottet bl.a. följande.

Utskottet vill liksom föregående år uttrycka sin förståelse för de problem som kan uppstå för kulturminnesvården på grund av osäkerheten i anslagsgivningen. Liksom tidigare vill dock utskottet hävda att utnyttjandet av de arbetsmarknadspolitiska resurserna bör bedömas utifrån arbetsmarknadssynpunkter och inte användas som basresurs för olika angelägna samhällsområden. När behovet av beredskapsarbeten har minskat i takt med de senaste årens förbättringar i sysselsättningsläget, har självfallet problem uppstått för kulturminnesvården. Enligt utskottets betänkande från föregående år är det angeläget att natur- och kulturminnesvården blir mindre beroende av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

Utskottet kan konstatera att resurserna har utökats för kulturmiljövården under de senaste åren. I årets budgetproposition, bilaga 10, föreslås att anslaget Kulturmiljövård förstärks med sammanlagt 11 milj. kr. Enligt propositionen bör förstärkningen ses som en uppföljning av den stegvisa höjningen av anslaget som skett under budgetåren 1988/89 och 1989/90 med 18 resp. 16 milj. kr. Som ovan nämnts aviseras en översyn av beredskapsarbetenas roll som arbetsmarknadspolitiskt instrument. I samband därmed skall även beredskapsarbetena inom kulturområdet m.fl. områden belysas. Utskottet finner den aviserade översynen angelägen. I avvaktan på resultatet av denna översyn och med hänvisning till vad som i övrigt anförts påkallar motionerna A252 (m) och A255 (fp) i tillämpliga delar inte någon riksdagens åtgärd.

I likhet med föregående år yrkas i moderata samlingspartiets kommittémotion A252 att det maximala *statsbidraget till de sysselsättnings-skapande åtgärderna* bör sänkas. Kommuner och andra som får möjlighet att få arbete utfört som beredskapsarbete bör svara för minst halva kostnaden. Normalt bör 50 % bidragsandel tillämpas för nya former av sysselsättningsinsatser.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att grundbidraget till kommunala beredskapsarbeten för ett par år sedan sänktes till högst 60 % av lönekostnaden i vanliga fall. Liksom föregående år vill utskottet betona att AMV:s ökade möjligheter att självt utforma insatserna för de berörda grupperna i sig kan innebära en effektivisering. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A252 i föreliggande del.

I motion A212 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (båda s) anförs att det bör vara obligatoriskt med *yttrande från berörda fackliga organisationer vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*. Motionärerna pekar på den intressekonflikt som kan uppstå mellan två grupper arbetslösa, nämligen den deltidsarbetande som inte kan återfå sin tidigare heltid och den arbetslösa person som anvisas det aktuella arbetet med hjälp av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Enligt motionärerna skulle effektiviteten i insatserna öka om de arbetsmarknadspolitiska stöden förankrades hos de fackliga organisationerna.

Utskottet kan konstatera att de lokala arbetsmarknadsparterna ingår i arbetsförmedlingsnämnderna, vilka är organ för samverkan i lokala arbetsmarknadsfrågor. I dessa nämnder kan principiella frågor av sådant slag som motionärerna aktualiserar tas upp. Med tanke på att de arbetsmarknadspolitiska stöden måste kunna sättas in snabbt för att ge önskvärd effekt är utskottet inte berett att förorda att de fackliga organisationernas yttranden måste inhämtas i samtliga stödärenden. När det gäller möjligheterna till inflytande för de redan anställda vid företaget vill utskottet hänvisa till arbetsgivarens informationsplikt enligt medbestämmandelagen. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A212.

Beredskapsarbeten

I anslagsposten för Beredskapsarbeten m.m. inräknas medel för beredskapsarbeten, rekryteringsstöd, bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet, arbetsmarknadsutbildning, medel för otraditionella insatser samt för industribeställningar. Enligt propositionen bör AMS inom anslagsposten få disponera högst 200 milj. kr. för otraditionella insatser, högst 270 milj. kr. för rekryteringsstöd samt högst 200 milj. kr. för arbetsmarknadsutbildning. Det totala medelsbehovet beräknas till 1 530 milj. kr., varav 50 milj. kr. bör stå till regeringens disposition (under delposten Särskilda medel).

I propositionen anförs att det är stötande att statsbidraget för beredskapsarbeten kan bli en ren vinst för den som överlåter ett objekt efter att det har färdigställts. En bestämmelse föreslås därför införas i förordningen om beredskapsarbete med innebörd att *bidrag till beredskapsarbete* som avser investeringsobjekt skall återbetalas i den omfatt-

ning som AMS beslutar om objektet överläts. Enligt förslaget bör tidsgränsen sättas till fem år och bestämmelsen börja gälla fr.o.m. den 1 juli 1990.

Enligt utskottets uppfattning är den föreslagna ordningen ändamålsenlig och tidsgränsen väl avvägd. Utskottet tillstyrker därför vad som förordats om återbetalningsskyldighet för statsbidrag som har lämnats för investeringsobjekt.

I ett par motioner behandlas frågor om *deltidsarbetslöshet*.

Lisbeth Staaf-Igelström och Bo Finnkvist (båda s) framhåller i motion A210 att samtidigt som det råder en betydande arbetskraftsbrist på många områden är så många som ca 150 000 kvinnor deltidarbetsande därför att de inte kan få längre deltid eller heltid. Motionärerna anser att kraftfulla insatser måste vidtas för att lösa dessa problem.

Även i motion A214 av Ingegerd Anderlund och Birthe Sörestedt (båda s) framhålls behovet av vidgade åtgärder mot deltidarbetslösheten. Totalt är omkring 45 000 personer deltidarbetslösa. Enligt motionärerna är det arbetsgivaren som har det största ansvaret för att ge de deltidarbetslösa heltidstjänster. Om inte arbetsgivaren kan leva upp till detta ansvar bör andra åtgärder vidtas, t.ex. större befogenheter för arbetsförmedlingen att inte behöva anvisa en heltidssökande till ett deltidarbete.

Enligt utskottets uppfattning kan statistiken över deltidarbetslöshet ge upphov till viss osäkerhet på grund av de olika sätten att mäta deltidarbetslösheten. I SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU) registreras antalet undersysselsatta, dvs. sysselsatta personer som arbetat mindre än de skulle vilja göra av arbetsmarknadsskäl. AKU-statistiken baseras på ett statistiskt urval och är därför behäftad med viss osäkerhet. För december 1989 uppgår antalet undersysselsatta till 159 000–189 000 personer med 95 % säkerhet enligt AKU.

Därutöver sammanräknar arbetsmarknadsverket antalet deltidarbetslösa som är registrerade vid förmedlingarna vid månadens slut. Efter omläggning i de statistiska rutinerna under försommaren 1989 har denna statistik blivit mera tillförlitlig. Denna mätning ger vid handen att antalet deltidarbetslösa uppgick till 49 700 personer i januari 1990. Ca 30 % utgjordes av anställda inom vården. Det kan konstateras att antalet deltidarbetslösa enligt AMS statistik trendmässigt har ökat under det senaste halvåret.

Som utskottet informerade i sitt betänkande AU11 från föregående riksmöte har AMS styrelse, i vilken Kommunförbundet och Landstingsförbundet ingår, under februari 1989 antagit en rekommendation med innebörd att samtliga kommuner och landsting borde erbjuda heltidsarbete till de anställda som så önskar. Enligt AMS mottogs rekommendationen positivt i länen. Emellertid är det endast några få landsting och kommuner som antagit rekommendationen i sin helhet.

I AMS-rapporten *Deltidsarbetslösheten, En rapport om hinder och möjligheter* (1989-10-10) behandlas deltidarbetslöshetens omfattning och utveckling. Majoriteten av de deltidarbetslösa är kvinnor (84 %).

Det vanliga är att de en gång börjat ett arbete med kortare arbetstid än de nu efterfrågar. Angående rekommendationen och dess roll anføres följande i rapporten.

De flesta länsarbetsnämnder tycker att arbetet går trögt och att det är svårt att få gensvar ute på förvaltningar och arbetsplatser. Ett hinder man ständigt stöter på är konsekvenser av budgetdelegering och delegering av personalfunktioner. — Samtliga län tycker att rekommendationen behövs och ger styrka och stöd i arbetet. — Samverkansgrupperna som regelbundet bearbetar problemet gör ett gott arbete men upplever att resultaten inte motsvarar arbetsinsatserna då ständigt nya deltidsmarkerare tillkommer. — I många län lågprioriterar arbetsförmedlingen förmedling av deltidsarbete och anvisar de deltidssökande till heltidsarbete hos andra arbetsgivare. Denna påtryckningsmetod fungerar, men är svårare att tillämpa i ett län med begränsat utbud av lediga platser.

För att bereda deltidsarbetslösa ökad arbetstid har sedan budgetåret 1987/88 särskilda resurser avsatts. För budgetåret 1990/91 har medlen beräknats inom ramen för anslagsposten Beredskapsarbeten m.m.

AMS har i februari detta år gjort en framställning till regeringen med redogörelse för problemet med deltidsarbetslösheten, vad som görs och behovet av en kraftsamling för att komma till rätta med problemet. AMS föreslår att arbetsmarknadsdepartementet tar initiativ till överläggningar med parterna inom de branscher där deltidsarbetslösheten är hög. Vidare anføres att överläggningarna bör ske i samverkan med styrelsen.

Den nuvarande höga nivån av deltidsarbetslöshet inger oro enligt utskottets uppfattning. Utskottet har inhämtat att regeringens överväganden under vårens budgetarbete också kommer att omfatta framställningen från AMS och att överläggningar nyligen har hållits med arbetsmarknadsparterna. Motionärernas krav har således redan aktualiserats hos regeringen. Med hänvisning till det anförda är någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna A210 (s) och A214 (s) inte påkallad.

Angående *arbetsmarknadsprojektet östra Norrbotten* anføres i motion A415 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) att det är angeläget att noga pröva förutsättningarna att förlänga försöksperioden ytterligare ett budgetår. Motionärerna pekar på att projektet varit lyckosamt genom att utflyttningen har bromsats och drygt 500 arbetstillfällen nyskapats. Resurser för en förlängd försöksverksamhet bör vara möjliga att prioritera inom ramen för tillgängliga medel.

Östra Norrbottenprojektet har varit föremål för utvärdering. Bl.a. konstateras att östra Norrbottenprojektet har lyckats ta till vara områdets utvecklingsmöjligheter. Utskottet vill peka på att AMS har möjlighet att inom ramen för medel för otraditionella insatser — vilka delvis också disponeras av länsmyndigheterna själva — ge fortsatt stöd till projekt i utsatta regioner som exempelvis östra Norrbotten. Med hänvisning till det anförda är något riksdagens uttalande med anledning av motion A415 inte påkallat.

Rekryteringsstöd får utnyttjas för att underlätta anställning av långtidsarbetslösa. Internationellt sett är långtidsarbetslösheten låg i Sveri-

ge. I slutet av budgetåret 1988/89 uppgick antalet långtidsarbetslösa (över sex månader) till 14 000 personer, vilket är en minskning med 7 000 personer jämfört med året innan. Som tidigare nämnts föreslås i propositionen att högst 270 milj. kr. får disponeras för rekryteringsstöd.

Medlen för otraditionella insatser, vilka syftar till att stärka de arbets sökandes möjligheter till inträde och förankring på arbetsmarknaden, har under innevarande budgetår främst använts för kompetenshöjning och för att skapa nya arbetstillfällen i områden där strukturella sysselsättningsproblem uppstått. Enligt propositionen bör inom anslagsposten få disponeras högst 200 milj. kr. för otraditionella insatser.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om regeringens proposition 1989/90:76 Regionalpolitik för 90-talet. I avsnittet Arbetsmarknadspolitiska insatser (s. 202) redovisas att chefen för arbetsmarknadsdepartementet senare kommer att föreslå regeringen att avsätta en ram på 10 milj. kr. för insatser i Jämtlands län under en tvåårsperiod inom ramen för de otraditionella insatserna budgetåret 1990/91.

Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet

Anslagsposten Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet avser bidrag till personer som är 20 år eller äldre för att dessa vid start av eget företag skall klara sin försörjning under ett initialskede. Bidrag lämnas under högst sex månader. Enligt propositionen räknas medelsbehovet upp med 7 milj. kr. till 101 milj. kr. med hänsyn till höjda nivåer på arbetslöshetsersättningarna.

Utskottet har tagit del av AMS-rapporten Utvärdering av starta eget-bidraget (900112). Enligt rapporten är 35 % av de som beviljats bidraget kvinnor, 80 % mellan 25 och 39 år och 11 % invandrare. Förhållandevis många har varit arbetslösa relativt kort tid innan verksamhetsstarten. Företagarnas löneläge är generellt sett mycket lågt. Enligt rapporten uppfattas bidraget av de flesta länsarbetsnämnder som ett bra och nödvändigt komplement till övriga åtgärder — oavsett konjunkturläge.

Utskottet vill under detta avsnitt informera om att i den ovan nämnda regionalpolitiska propositionen (prop. 1989/90:76 s. 202) redovisas en försöksverksamhet i Norrbottens län med starta-eget-bidrag även till personer som inte är arbetslösa. Försöket har visat goda resultat och bör enligt propositionen utvidgas även till Jämtlands län. Chefen för arbetsmarknadsdepartementet avser att föreslå regeringen att medel avsätts för detta ändamål inom anslaget B 5. Sysselsättningskapande åtgärder.

Strukturstöd för byggarbetsmarknaden

Strukturstöd för byggarbetsmarknaden omfattar stöd för anställning av arbetslösa byggnadsarbetare som är arbetshandikappade eller har fyllt 55 år och är svårplacerade. För närvarande sysselsätts ca 850 personer vid regionala Galaxenbolag.

I propositionen föreslås att *reglerna för statsbidrag till strukturstöd* ändras så att bidrag efter tre års anställning får lämnas med *högst 50 %* och inte som nu med 50 %. Reglerna föreslås ändrade fr.o.m. den 1 juli 1990. Vidare föreslås att verksamheten bibehålls på i huvudsak samma nivå som i dag, vilket medför en medelsberäkning på 93 milj. kr. Vid behov bör även under nästa budgetår *högst 15 milj. kr.* från anslagsposten Beredskapsarbeten m.m. kunna föras över till denna anslagspost.

I kommittémotion A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) anføres att statsbidraget till Galaxen successivt bör trappas ner. Enligt motionärerna bör statsbidraget för nästa budgetår fastställas till 50 %. Det anføres att verksamheten fyller en välbehövlig social och rehabiliterande funktion men att det borde vara möjligt för branschen själv att ta ett större ansvar för de byggnadsarbetare som skadas eller på grund av ålder inte orkar med.

Enligt de nuvarande statsbidragsreglerna utgår 75 % bidrag under tre år och därefter 50 % bidrag i *högst två år* för en och samma arbetstagare. I utskottets betänkande AU11 från föregående år ges en redovisning för Galaxen-verksamheten och bidragsreglerna. Utskottet hänvisar till detta betänkande för en mer detaljerad redovisning. Utskottet anser i likhet med propositionen att den föreslagna regelförändringen — dvs. *högst 50 % bidrag efter tre år* — ger arbetsmarknadsverket ett förhandlingsutrymme i förhållande till Galaxen-bolagen. Detta kan innebära att stödet blir effektivare därigenom att fler kan sysselsättas inom ramen för beräknade medel. Yrkandet i motion A252 om en generell bidragsnivå på 50 % kan utskottet däremot inte biträda med hänsyn till det aktuella stödbehovet. Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionens förslag och avstyrks motion A252 i aktuell del.

Försöksverksamhet samt insatser för flyktingar och invandrare

Försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder omfattar statsbidrag för att bl.a. stödja utvecklingsbara projekt och sysselsättningskapande affärsidéer. Flera av projekten har varit inriktade mot att skapa sysselsättning för ungdomar och kvinnor i glesbygd. För budgetåret 1990/91 beräknas medelsbehovet oförändrat till 15 milj. kr.

Insatser för flyktingar och invandrare omfattar särskilda insatser och försöksverksamheter med syfte att underlätta flyktingars och invandras inträde på arbetsmarknaden. I propositionen betonas att den ordinarie arbetsmarknadspolitikerna i första hand bör komma i fråga men att starka sociala och ekonomiska skäl talar för en kraftfull satsning för att tillvarata de resurser som invandrare och flyktingar utgör. Som utskottet tidigare har redovisat under avsnittet Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader har regeringen för riksdagens kännedom anmält att man har medgivit att AMS för arbetsmarknadspolitiska insatser i de kommuner som åtar sig ett väsentligt ökat flyktingmottagande får disponera 50 milj. kr. av reserverade medel. Dessa hänför sig till anslagsposten 2. Åtgärder för långtidsarbetslösa under anslaget B 5.

Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1987/88. Enligt riksdagens beslut (AU 1987/88:21, rskr. 279) skulle dessa medel ha använts för ett under våren 1988 tillfälligt rekryteringsstöd för ungdomar. Utskottet lämnar denna åtgärd av regeringen utan erinran.

För budgetåret 1990/91 beräknar regeringen medelsbehovet under denna delpost till 80 milj. kr.

Beträffande invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden och de initiativ som har tagits för att underlätta deras situation vill utskottet vidare hänvisa till avsnittet Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Medelsanvisningen

I propositionen föreslås på reservationsanslaget Sysselsättningskapande åtgärder 1 819 000 000 kr. för budgetåret 1990/91, varav som tidigare redovisats 1 530 milj. kr. beräknats för beredskapsarbeten och 101 milj. kr. för starta-eget-bidraget. Resterande 188 milj. kr. avser strukturstöd för byggarbetsmarknaden, försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder samt insatser för flyktingar och invandrare.

Moderata samlingspartiet anser i sin kommittémotion A271 att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bör uppgå till 1 655 000 000 kr. Minskningen i förhållande till regeringens förslag beror dels på det rådande arbetsmarknadsläget, dels på att statsbidragen till beredskapsarbeten och till strukturstödet för arbetsmarknaden ej bör överstiga 50 %.

I folkpartiets kommittémotion A255 yrkas att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder minskas med 37,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. att anslaget beräknas till 1 781 500 000 kr. Medel motsvarande minskningen, 37,5 milj. kr., anser folkpartiet bör tilldelas AMS som ett tillskott till TUFFA-projekten (Teknikupphandling för funktionshindrade i arbetslivet).

I centerns kommittémotion A283 begärs att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bestäms till 1 519 000 000 kr., dvs. ett belopp som innebär en minskning med 300 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Bakgrunden är att behovet av sysselsättningskapande åtgärder i traditionell mening minskar med hänsyn till det goda arbetsmarknadsläget och till de offensiva närings- och sysselsättningskapande åtgärder som centern förordar.

Utskottet har i det föregående med avstyrkande av föreliggande motioner i motsvarande delar godtagit regeringens förslag beträffande de olika åtgärdernas omfattning och inriktning. Som en konsekvens av dessa ställningstaganden tillstyrks den av regeringen begärda medelsanvisningen. Motionerna A255 (fp), A271 (m) och A283 (c) bör därför avslås i motsvarande delar.

Enligt propositionen syftar regeringen till en fortsatt dämpning av överhettningen på byggarbetsmarknaden samtidigt som utrymme för bostadsbyggande skapas. I slutet av december 1989 fattade regeringen beslut som innebär att övrigt byggande i Stockholms län under år 1991 skall begränsas till 65 % av 1986 års nivå, jämfört med 70 % som gäller under år 1990. Vidare begränsas byggvolymen i Göteborgs och Bohus län. För övriga delar av landet har regeringen den 8 februari i år bestämt att annat byggande än bostadsbyggande år 1991 högst får uppgå till 90 % av 1988 års nivå, sedan hänsyn tagits till byggkostnadsutvecklingen mellan de båda åren. Tillståndsgivningen enligt *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd* är ett av de medel som regeringen förfogar över. Enligt denna lag kan regeringen förordna att byggnadsarbete ej får påbörjas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd), om det behövs för att begränsa byggnadsverksamheten med hänsyn till samhällsekonomiska förhållanden eller läget på arbetsmarknaden eller andra väsentliga allmänna intressen.

I tre motioner begärs att *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd* avskaffas.

Moderata samlingspartiet anför i motion A206 (med motivering i motion Bo403) att en avreglering av svensk bostadspolitik är nödvändig. Angelägen kommersiell och samhällelig service kommer inte att kunna erbjudas medborgarna under lång tid till följd av byggstoppet. Förhoppningen att regleringen skulle resultera i ett avsevärt ökat bostadsbyggande har inte infriats. Enligt motionärernas uppfattning bör riksdagen avskaffa möjligheterna för regeringen att med användande av *lagen om byggnadstillstånd* tillgripa regleringar som byggstoppet.

I motion A254 (med motivering i motion T219) av Görel Bohlin m.fl. (m) framhålls att eftersläpningar i infrastruktur och bristen på statliga investeringsmedel i kombination med regleringar och ökade byggkostnader kan bli ett allvarligt hinder för att komma till rätta med bostadsbristen. *Lagen om byggnadstillstånd* bör därför avskaffas.

I motion A295 (med motivering i motion Bo423) framhåller Erling Bager m.fl. (fp) att regeringen efter att ha dragit i gång ROT-programmet sedan slagit till bromsarna genom att bl.a. försöka begränsa volymen på ombyggnadsverksamheten med rambegränsningar. Motionärerna avvisar rambegränsningar som en metod att påverka omfattningen av ombyggnadsverksamheten. *Lagen om byggnadstillstånd* bör avskaffas.

Utskottet redogjorde i sitt betänkande 1988/89:AU11 från föregående år för tillkomsten och tillämpningen av *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd*. För en detaljerad redovisning hänvisas till detta betänkande.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att regeringen nyligen som ett led i åtstramningen av den svenska ekonomin har föreslagit skärpningar av den under 1989 införda regionala investeringsavgiften på oprioriterade byggnadsarbeten (prop. 1989/90:96 om skärpt investeringskatt för vissa byggnadsarbeten). Investeringskatten föreslås höjas

från 10 % till 30 % och utvidgas till att omfatta även Göteborgsområdet. Utskottet har beretts tillfälle av finansutskottet att yttra sig över propositionen och med anledning av propositionen väckta motioner. Utskottet har därvid tillstyrkt propositionen och uttalat att om utvecklingen tyder på att skatten får oönskade effekter på sysselsättningen är det angeläget att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen förslag till åtgärder (AU3y).

Skatteutskottet, som slutligen berett ärendet, förordar i sitt betänkande SkU27 ett uttalande av innebörd att regeringen noga bör följa utvecklingen i de regioner som berörs av investeringskatten och återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder om sysselsättningen skulle hotas.

I utskottets av riksdagen godkända betänkande 1988/89:AU11 från föregående år anför utskottet att det ställer sig bakom finansutskottet i dess bedömning av byggmarknaden, dvs. att överhettningen på byggmarknaden har drivit fram en kostnadsutveckling inom byggbranschen som börjar nå oroväckande höjder och att det i rådande läge finns anledning att tillgripa byggreglerande åtgärder för att öka nybyggandet av bostäder.

Utskottet anser inte att det i dag finns anledning att göra någon annan bedömning av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd och avstyrker därmed de här aktuella motionerna. I detta sammanhang vill utskottet informera om att frågor om lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd och motsvarande motioner — med hänsyn till lagens betydelse för bostadspolitiken — torde komma att behandlas av bostadsutskottet fr.o.m. budgetåret 1990/91.

Statsbidrag till inskolningsplatser

1988/89	Utgift	108 790 000	Reservation	66 210 000
1989/90	Anslag	812 000 000		
1990/91	Prop.	634 000 000		

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 6 (s. 78—79) föreslagit riksdagen

att till Statsbidrag till inskolningsplatser för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 634 000 000 kr.

Från anslaget betalas utgifterna för verksamheten enligt förordningen (1987:8) om bidrag för inskolningsplatser och förordningen (1989:439) om statsbidrag till verksamheten med särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare.

I propositionen erinras om att ungdomslagen den 1 juli 1989 ersattes av ett system med avtalade och särskilda inskolningsplatser. Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden i kombination med ett sjunkande antal ungdomar i denna ålder och arbetsförmedlingens aktiva förmedlingsarbete har medfört att särskilda ungdomsåtgärder i allt mindre omfattning har behövt tillgripas. Erfarenheterna av det nya systemet med inskolningsplatser är begränsade, och medelsbehovet

beräknas därför oförändrat till 812 milj. kr. under budgetåret 1990/91. Härav bör 178 milj. kr. finansieras med reserverade medel. Behovet av medelstillskott uppskattas därför till 634 milj. kr.

I två motioner behandlas frågor om *utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser*.

I kommittémotion A252 från moderata samlingspartiet anförs att det finns en klyfta mellan skolsystemet och arbetslivet, vilket innebär att många ungdomar trots dagens bristsituation har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är nödvändigt att de unga får en realistisk bild av arbetsmarknaden. För de unga som inte på egen hand finner arbete bör i första hand kompletterande utbildning, i andra hand hjälp att söka arbete och i tredje hand praktikplats aktualiseras. Samtidigt som systemet med inskolningsplatser innehåller en del positiva element, har systemet haft svårt att komma i gång. Regeringen har aviserat en utvärdering. Det finns en risk enligt motionärerna att de avtalade inskolningsplatserna utvecklas till generella subventioner till arbetsgivare som anställer ungdomarna.

I kommittémotion A255 från folkpartiet yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av de särskilda och avtalade inskolningsplatserna för ungdom. Inte sällan beror ungdomarnas sysselsättningsproblem på att de saknar nödvändiga kunskaper enligt motionärerna. Vid sidan av utbildningsfrågorna, vilka behandlas i annat sammanhang, pekas på att inskolningsplatserna troligen fyller en viktig funktion. Folkpartiet anser dock att det är nödvändigt att verksamheten kontinuerligt utvärderas.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att utskottet under föregående riksmöte behandlade proposition 1988/89:109 om en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för unga jämte motioner på detta område. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1988/89:AU16 framlägger utskottet sina synpunkter på olika avsnitt av systemet med inskolningsplatser. Kostnadsberäkningen avseende budgetåret 1989/90 utgår från en volym på 7 000 årsarbetsplatser för de avtalade inskolningsplatserna och 2 500 platser för de särskilda inskolningsplatserna. I fråga om utvärdering av verksamheten anförde utskottet att utskottet utgick från att regeringen i samband med de årliga anslagsframställningarna eller i andra lämpliga sammanhang kommer att hålla riksdagen underrättad om hur det nya systemet fungerar.

Utskottet kan notera att antalet ungdomar med inskolningsplats i slutet av januari 1990 uppgick till 4 700 personer. 2 500 av platserna utgjordes av särskilda inskolningsplatser och 2 200 av avtalade inskolningsplatser. Som jämförelse kan nämnas att i slutet av januari 1989 fanns 7 900 ungdomar i ungdomslag och 2 100 ungdomar på inskolningsplatser.

De synpunkter som anförs i motion A252 om kompletterande utbildning av de unga, hjälp till dem att söka arbete och som en tredje åtgärd praktikplats har utskottet inget att invända mot. Liksom föregående år menar utskottet att det är en sådan inriktning som har varit underlag för den politik som har förts av olika regeringar under det senaste decenniets ansträngningar att komma till rätta med ungdomsar-

betslösheten. När det gäller utvärdering har regeringen nyligen fattat beslut om ett uppdrag till AMS att utvärdera det nya systemet med förändrade ungdomsåtgärder. Utredningen skall omfatta en beskrivning och resultatanalys med avseende på ungdomars arbetsmarknadssituation, förmedlingsåtgärder, ungdomar med handikapp, risken för "inlåsnings effekter", de unga kvinnornas situation, samverkan kommun/skolan när ansvaret för ungdomarnas sysselsättning övergår till arbetsförmedlingen, krav på ungdomars kompetens samt regionalpolitiska aspekter m.m. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 1990. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att någon riksdagens åtgärd inte är påkallad med anledning av motionerna A252 (m) och A255 (fp) i berörda delar. De aktuella yrkandena avstyrks av utskottet.

Medelsberäkningen i propositionen lämnas av utskottet utan erinran. Beträffande det i propositionen föreslagna utnyttjandet av 178 milj. kr. av reserverade medel har utskottet inhämtat att dessa till större delen kommer att uppstå under innevarande budgetår.

AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet

1988/89	Utgift	0
1989/90	Anslag	1 000
1990/91	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 7 (s. 79—83) att

1. AMU-gruppen utan beslut av regeringen får disponera uppkommande överskott för varje budgetår, efter avdrag för statens avkastningskrav, motsvarande högst 3 % av omsättningen, samt balanserade överskottsmedel motsvarande högst 10 % av omsättningen för främst utjämning av resultatet mellan olika budgetår,

2. till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.

AMU-gruppens främsta uppgift är att anordna arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. Därutöver kan utbildning anordnas för andra uppdragsgivare, t.ex. kommuner och företag. Varje AMU-myndighet har ansvar för det ekonomiska resultatet av sin verksamhet.

I propositionen redovisas AMU-styrelsens resultaträkning för budgetåret 1988/89. Resultatet för detta budgetår uppgår till ett överskott på 25,3 milj. kr. Efter avsättningar till strukturfonder redovisas ett underskott på 23,6 milj. kr. Regeringen kommer senare att ta ställning till denna fråga. För innevarande budgetår räknar AMU-styrelsen med underskott i verksamheten. Arbetsmarknadsministern delar AMU-styrelsens uppfattning att AMU-gruppen bör ges möjlighet att utan beslut av regeringen *disponera vissa överskottsmedel* med hänsyn till de variationer som kan förekomma mellan olika budgetår. I propositionen föreslås därför att AMU-gruppen får disponera eventuellt överskott för

varje budgetår, efter avdrag för statens avkastningskrav, motsvarande högst 3 % av omsättningen, samt balanserat överskott upp till högst 10 % av omsättningen.

Utskottet godkänner förslaget att AMU-gruppen utan beslut av regeringen får disponera överskottsmedel enligt propositionen. Det begärda anslaget bör anvisas av riksdagen.

AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter

1988/89	Utgift	21 300 000	Reservation	0
1989/90	Anslag	16 300 000		
1990/91	Prop.	12 300 000		

Regeringen föreslår under punkt B 8 (s. 83—84) att riksdagen till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 12 300 000 kr.

Driftbidraget skall täcka dels kostnader för sådant utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring som föranleds av omorganisationen av arbetsmarknadsutbildningen, dels eventuellt underskott vid Nordkalottens AMU-center. Anslaget skall årligen minskas med 5 milj. kr. när det gäller utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring.

I propositionen omtalas att en översyn av organisationsformen för Nordkalottens AMU-center beräknas vara slutförd i januari 1990. I det nu färdigställda betänkandet (Ds 1990:17) Nordkalottens AMU-center — Ombildning till stiftelse föreslås att Nordkalottens AMU-center fr.o.m. den 1 januari 1991 ombildas till en svensk statlig stiftelse. För detta ändamål presenteras förslag till dels en ny överenskommelse mellan Finland, Norge och Sverige, dels ett stiftelseförordnande och stadgar. Efter remissbehandling avser regeringen att återkomma med en proposition. För nästa budgetår beräknas ett underskottsbidrag till samma belopp som för innevarande budgetår eller 6 milj. kr.

Utskottet har intet att erinra mot medelsberäkningen i propositionen.

AMU-gruppen: Investeringar

1988/89	Utgift	0
1989/90	Anslag	1 000
1990/91	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 9 (s. 84—85) att riksdagen till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Anslaget avser tillskott av statskapitalet i det fall anskaffning av erforderlig utrustning inte kan finansieras genom avskrivningsmedel.

Anslaget har fr.o.m. innevarande budgetår omvandlats till ett förslagsanslag, där regeringen vid behov kan tillföra statskapitalet ytterligare medel.

1989/90:AU11

Anslaget bör som regeringen föreslagit föras upp med ett formellt belopp på 1 000 kr.

Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar

1988/89	Utgift	0
1989/90	Anslag	1 000
1990/91	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 13 (s. 88) att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Från anslaget skall betalas tidigareläggningsbidrag till affärsverksinvesteringar utanför statsbudgeten. Anslaget disponeras av regeringen.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A252 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:283 yrkande 1 i motsvarande del,
res. 1 (m, fp, c)

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A240 yrkande 1, 1989/90:A252 yrkandena 1 i motsvarande del och 2, 1989/90:A265 yrkandena 1 och 2 och 1989/90:A283 yrkande 1 i motsvarande del.

res. 2 (m)
res. 3 (fp) - motiv
res. 4 (c, mp)
res. 5 (vpk)

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:A255 yrkande 15, 1989/90:A283 yrkandena 3 och 5, 1989/90:A287 i motsvarande del och 1989/90:A294,

res. 6 (m)
res. 7 (fp)
res. 8 (c)
res. 9 (vpk)

4. beträffande *Ami-verksamheten*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A281 och 1989/90:Sf16,
res. 10 (fp, c)

5. beträffande större *flexibilitet i utnyttjandet av anslagen* att riksdagen med avslag på motion 1989/90:A255 yrkande 1 godkänner att regeringen får använda högst 50 000 000 kr. inom den yrkesinriktade rehabiliteringen,

res. 11 (fp)

6. beträffande *ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket* att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del,

res. 12 (m)

7. beträffande *socialt inriktad arbetsförmedling* att riksdagen avslår motion 1989/90:A293,

8. beträffande *arbetsmiljödeklaration av lediga arbeten m.m.* att riksdagen avslår motion 1989/90:A202,

res. 13 (vpk)

9. beträffande *fler kulturarbetsförmedlingar* att riksdagen avslår motion 1989/90:A762,

res. 14 (mp)

10. beträffande *arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A288,

res. 15 (mp)

11. beträffande *AMS-konsulenter för hörselskadade vuxendöva* att riksdagen avslår motion 1989/90:A244,

12. beträffande *förmedling av industriarbetare från Östeuropa* att riksdagen avslår motion 1989/90:A237,

13. beträffande *utvidgning av den nordiska arbetsmarknaden* att riksdagen avslår motion 1989/90:U547 yrkande 3,

14. beträffande *regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A204 och 1989/90:A283 yrkande 14,

res. 16 (m, fp, c, mp)

15. beträffande *invandrares problem att komma in på arbetsmarknaden*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A211, 1989/90:A252 yrkande 14 och 1989/90:A423 yrkande 3,

res. 17 (m, fp, c, mp)

16. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A271 yrkande 1, 1989/90:A283 yrkande 4 och 1989/90:A287 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett ramanslag på 2 176 239 000 kr.,

res. 18 (m)

res. 19 (c)

res. 20 (vpk)

17. beträffande *avskrivning av lånefordran*

att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS att

under budgetåret 1990/91 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1989/90,

18. beträffande *arbetsgivares rätt till stöd som inte har rekvisiterats*

att riksdagen godkänner vad regeringen förordat,

Arbetsmarknadsservice

19. beträffande *hemresebidrag för kulturarbetare*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A271 yrkande 2,
res. 21 (m)

20. beträffande *riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A283 yrkande 7 i motsvarande del,
res. 22 (c)

21. beträffande *merkostnadsbidraget*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A255 yrkande 14 och 1989/90:A283 yrkande 8,
res. 23 (fp)
res. 24 (c)

22. beträffande *flyttningsbidrag till återflyttnings- eller inflyttningsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A264,

23. beträffande *flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A208,
res. 25 (m)

24. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsservice*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:A271 yrkande 3, 1989/90:A283 yrkande 7 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 245 565 000 kr.,
res. 26 (m)
res. 27 (c)

Arbetsmarknadsutbildning

25. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 9 i motsvarande del,
res. 28 (m)

26. beträffande *omskolning av central- och östeuropeisk arbetskraft i Sverige*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A258,
res. 29 (m) - motiv

27. beträffande *vuxenutbildningsbidrag för personer med läs- och skrivsvårigheter*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf511 yrkande 1, 1989/90:Sf512 och 1989/90:Sf520,
res. 30 (fp, mp)

28. beträffande *utbildning av nyanställda inom tekoindustrin*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A271 yrkande 4,
res. 31 (m)

29. beträffande *ramen för utbildning av icke arbetslösa*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 9 i motsva-
rande del,
res. 32 (m, mp)

30. beträffande *körkortsutbildning i AMU:s regi*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A262,

31. beträffande *villkoren för bidrag till utbildning i företag*
att riksdagen godkänner de förordade ändringarna i villkoren
för bidrag till utbildning i företag,

32. beträffande *utvärdering av systemet med utbildning i
företag*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 9 i motsva-
rande del,

33. beträffande *platserna i det reguljära utbildningsväsendet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A255 yrkande 12,
res. 33 (fp, c)

34. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsutbildning*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och
med avslag på motion 1989/90:A271 yrkande 5 till *Arbetsmark-
nadsutbildning* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln
anvisar ett reservationsanslag på 2 633 630 000 kr.,
res. 34 (m)

35. beträffande *arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 11,
res. 35 (m)

36. beträffande *bidraget till lönekostnader*
att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i
fråga om bidraget till lönekostnader i samband med utbildning i
företag,

37. beträffande *den vidgade arbetsprövningen*
att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats i
fråga om vidgad arbetsprövning,

38. beträffande *redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäk-
ringen och användningsområdet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:283 yrkandena 10—12,
res. 36 (c)

39. beträffande *ökade egenavgifter*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A290,

40. beträffande *allmän arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A252 yrkande 10,
1989/90:A255 yrkande 17, 1989/90:A284 och 1989/90:A817 yr-
kande 2,

res. 37 (m, fp, c)

41. beträffande *inträde i arbetslöshetskassorna*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A215,

res. 38 (m, fp, c, mp)

42. beträffande *periodisering av arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A223,

43. beträffande *bisyslebegreppet i arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A239, 1989/90:A249 och
1989/90:A701,

res. 39 (m, c)

44. beträffande *medelsanvisning till kontant arbetsmarknadsstöd
och utbildningsbidrag*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och
avslag på motionerna 1989/90:A271 yrkande 6 och 1989/90:A283
yrkande 13 till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbi-
drag* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett
förslagsanslag på 4 051 575 000 kr.,

res. 40 (m) - villk. 34

res. 41 (c) - villk. 36

Sysselsättningskapande åtgärder

45. beträffande *miljö- och kulturvårdande arbetsuppgifter med
hjälp av beredskapsmedel*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A252 yrkande 7 och
1989/90:A255 yrkande 5,

46. beträffande *statsbidrag till sysselsättningskapande åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 6,

res. 42 (m)

47. beträffande *yttrande från fackliga organisationer vid ansökan
om arbetsmarknadspolitiskt stöd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A212,

res. 43 (vpk)

48. beträffande *återbetalningsskyldighet för statsbidrag*
att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om
återbetalningsskyldighet för statsbidrag som har lämnats för inve-
steringsobjekt,

49. beträffande *deliidsarbetslöshet*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A210 och 1989/90:A214,

50. beträffande *arbetsmarknadsprojektet Östra Norrbotten*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A415,

51. beträffande *statsbidrag till strukturstöd för byggarbetsmark-
naden*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:A252 yrkande 13
godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om statsbi-
draget för strukturstöd för byggarbetsmarknaden,

res. 44 (m)

52. beträffande *medelsanvisning till sysselsättningskapande åt-
gärder*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 6,
1989/90:A271 yrkande 7 och 1989/90:A283 yrkande 15 till *Sys-
selsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1990/91 under tion-
de huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 819 000 000
kr.,

res. 45 (m) - villk. 42 och 44

res. 46 (fp)

res. 47 (c)

1989/90:AU11

53. beträffande *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A206, 1989/90:A254 och 1989/90:A295,

res. 48 (m, fp)

54. beträffande *utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A252 yrkande 8 och 1989/90:A255 yrkande 13,

res. 49 (m)

res. 50 (fp)

55. beträffande *medelsanvisning till statsbidrag till inskolningsplatser*

att riksdagen till *Statsbidrag till inskolningsplatser* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 634 000 000 kr.,

56. beträffande *disposition av överskottsmedel*

att riksdagen godkänner att AMU-gruppen utan beslut av regeringen får disponera uppkommande överskott för varje budgetår, efter avdrag för statens avkastningskrav, motsvarande högst 3 % av omsättningen, samt balanserade överskottsmedel motsvarande högst 10 % av omsättningen för främst utjämning av resultatet mellan olika budgetår,

57. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

58. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 12 300 000 kr.,

59. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Investeringar*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Investeringar* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

60. beträffande *medelsanvisning till affärsverksinvesteringar*

att riksdagen till *Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Marianne Stålberg (s), Börje Hörnlund (c), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Karl-Erik Persson (vpk), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Erik Holmkvist (m) och Yngve Wernersson (s).

Reservationer

1. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna A252 (m) och A283 (c) att det fordras en omläggning av den förda politiken så att en god ekonomisk utveckling främjas och en långsiktigt positiv sysselsättningsutveckling därmed underlättas. En positiv utveckling måste komma hela landet till del, om inte problem skall uppstå såväl i storstadsområdena som i glesbygden. Utskottet vill framhålla att en väsentlig förutsättning för en tillväxtfrämjande politik är att staten respekterar hushållens och företagens krav på stabila spelregler. En god arbetsmarknad förutsätter en god produktivitet utveckling såväl i företag som inom den offentliga sektorn.

Den svenska ekonomin har grundproblem som den brottats med under lång tid, nämligen hög inflation, alltmer urholkad konkurrenskraft och stigande underskott i bytesbalansen. Arbetsmarknaden är i obalans och på vissa håll i landet överhettad. Delar av industrin slår i kapacitetstaket. Flera branscher rapporterar brist på arbetskraft. Därmed drivs lönerna upp. Vid en internationell konjunkturedgång kommer svenska företag och svensk ekonomi att drabbas hårdare än konkurrentländerna.

Den förda politiken har dessutom kraftigt förstärkt de regionala obalanserna och medfört betydande regionala skillnader i arbetslöshetstalen. Ett stort antal människor befinner sig utanför den reguljära arbetsmarknaden — trots en långvarig högkonjunktur har kostnaderna

för arbetslöshetsersättningar och kontant arbetsmarknadsstöd ökat kraftigt. En sådan utveckling är ägnad att inge oro. En förändring av den ekonomiska politiken hade därför enligt utskottets uppfattning varit nödvändig långt tidigare.

Utskottet anser att den ekonomiska politiken måste inriktas på att undanröja utvecklings- och tillväxthinder så att arbetsutbudet kan främjas och de mindre företagen utvecklas på ett positivt sätt. Såväl inom som fristående från den offentliga sektorn måste privata entreprenörer och kooperativa alternativ främjas. Detta ger ökad valfrihet, ökad konkurrens och möjligheter till effektivitetsjämförelser samt positiva erfarenhetsutbyten.

Med en sådan förordad politik skapas bättre förutsättningar för att bryta den nuvarande könsuppdelade arbetsmarknaden. Kvinnors och mäns olika erfarenheter bör utnyttjas bättre; inte minst i tider med arbetskraftsbrist är det viktigt att använda alla resurser på ett effektivt sätt.

Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna A252 och 283 om förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A252 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:A283 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 18 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad moderata samlingspartiets företrädare i finansutskottet har anfört (1989/90:FiU20) anser utskottet att målet för den ekonomiska politiken är att öka den enskildes frihet och välfärd. Det förutsätter god ekonomisk tillväxt, stabila priser och arbete åt alla som vill arbeta. Vidare måste tillväxthindren avlägsnas, bl.a. genom en ordentlig sänkning av det totala skattetrycket. Utskottet vill också framhålla vikten av att ekonomins spelregler är någorlunda stabila över tiden.

Som framhålls i moderata samlingspartiets motion A252 måste arbetsmarknadspolitikens inriktning vara att skapa en flexibel arbetsmarknad och att hjälpa enskilda arbetslösa. I högre grad än tidigare bör politiken inriktas på att skapa rörlighet på arbetsmarknaden.

En av de viktigaste uppgifterna för svensk arbetsmarknadspolitik är att mobilisera den arbetskraftspotential som finns och häva de nuvarande utslagningseffekterna. Här finns arbetslösa och undersysselsatta, vissa invandrare och de som är frånvarande på grund av förtidspensio-

neringar, arbetsskador och långtidssjukskrivningar. En faktor som kan bidra till att minska utbudet av arbetskraft är de samlade effekterna av olika socialförsäkringssystem. Även en liten minskning av antalet personer utanför arbetskraften skulle ge samhällsekonomiska vinster. Dessutom skulle den ge ökad livskvalitet till de människor som både vill och kan arbeta. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att denna fråga äntligen blivit föremål för uppmärksamhet från regeringens sida.

Den offentliga sektorns arbetsmarknad är omfattande och påverkar sysselsättningssituationen i hela landet. Många arbetstagare är på grund av monopolsituationen hänvisade till en enda arbetsgivare. Beträffande de kvinnligt dominerade sektorerna inom främst vård och utbildning försämras produktivitetens utvecklingen genom vantrivsel och arbetsmiljöproblem. Enligt utskottets uppfattning måste arbetsmarknaden för de offentliganställda breddas genom att de offentliga servicemonopolen bryts upp.

Utskottet konstaterar att verksamheten inom arbetsmarknadsverket under senare år har effektiviserats. Denna förändringsprocess måste fortgå och bör också kunna leda till en personalmässigt sett mindre organisation.

Enligt utskottets uppfattning finns det ingenting som talar för att arbetsförmedling fungerar bäst i form av ett offentligt monopol. Snarare är förhållandet det motsatta. Såväl arbetsförmedlingsmonopolet som den obligatoriska platsanmälan bör därför avskaffas.

Sammanfattningsvis ansluter sig utskottet till den övergripande syn beträffande arbetsmarknadspolitikerna som framförs i moderata samlingspartiets kommittémotion A252. Med utskottets ställningstagande bör övriga i sammanhanget behandlade motioner lämnas utan åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 samt med avslag på motionerna 1989/90:A240 yrkande 1, 1989/90:A265 yrkandena 1 och 2 samt 1989/90:A283 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (motiveringen) (mom. 2)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Enligt utskottets" och på s. 18 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadspolitikerna under 1990-talet måste inriktas på att den stora efterfrågan på arbetskraft utnyttjas för att hjälpa de grupper som har svårigheter att få arbete. Det gäller bl.a. arbetshandikappade,

flyktingar och andra invandrare. Genom en aktiv arbetsmarknadspolitik kan också de arbetsökandes kompetens kompletteras så att den bättre svarar mot arbetsmarknadens efterfrågan.

I likhet med vad folkpartiets företrädare i finansutskottet har anfört i betänkandet 1989/90:FiU20 anser utskottet att åtgärder för att stimulera den ekonomiska tillväxten är av avgörande betydelse. Den viktigaste enskilda åtgärden är den stora skattereformen med bl.a. kraftigt sänkta marginalskatter och förstärkt inflationsskydd. Skattereformen innebär utbudstimulanser samt väsentliga minskningar i de snedvridningar i ekonomins funktionssätt som dagens system leder till.

Enligt utskottets uppfattning är en effektiv arbetsförmedling ett viktigt instrument i arbetet med att höja arbetsutbudet. AMS har de senaste åren genomfört ett förnyelsearbete som innebär ökad service till både företag och arbetssökande. Förändringsarbetet får dock inte leda till att arbetsförmedlingen tar över uppgifter som åvilar företagen; inte heller att förmedlingarna förlorar insikten att deras främsta uppgift är att hjälpa arbetslösa till arbete. Utskottet vill samtidigt framhålla att en ökad mångfald inom förmedlingsområdet inte står i konflikt med kraven på en effektiv offentlig förmedling.

4. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Börje Hörnlund (c), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Enligt utskottets" och på s. 18 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med vad som anförs i centerns motion A283 betona att arbetsmarknadsinsatserna måste inriktas på att ge förutsättningar för arbete och utbildning över hela landet. Den högkonjunktur som vi fortfarande befinner oss i måste utnyttjas för att främja kapacitetsutnyttjande och ökad sysselsättning i alla regioner. Kvinnor och män bör ha samma möjligheter och samma rätt till utveckling på arbetsmarknaden. "Arbetslinjen" bör även gälla för de arbetshandikappade. Både för den enskilde handikappade och för samhället har deltagande i arbetslivet en positiv betydelse.

Småföretagen intar en nyckelroll för sysselsättningen. Enligt utskottets uppfattning ger en satsning på småföretagen ett mer varaktigt resultat än kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. För att säkra framtiden måste samhället bättre hantera nyföretagande, små- och egenföretagandet, entreprenörskapet och kunskapsuppbyggnaden över hela landet.

I ett läge med arbetskraftsbrist talar ekonomiska och sociala skäl för att inrikta arbetsmarknadspolitik mot att ge arbetssökande arbete eller utbildning framför kontantstöd. De lokala arbetsförmedlingarna måste arbeta aktivt för att anvisat arbete tas på hemorten. Med en sådan politik bör nuvarande besvärliga vakanslägen inom vård, service och tillverkning förbättras. Det gäller att driva en regional-, närings- och utbildningspolitik som stimulerar arbetsmarknaden i hela landet.

Utskottet konstaterar att centern i andra sammanhang har lagt fram förslag som syftar till att utveckla arbetsmarknaden och skapa fler arbetstillfällen över hela landet. Det gäller bl.a. regional-, närings-, trafik- och jordbrukspolitiska förslag. Om dessa förslag genomförs kommer arbetslösheten att minska. Överskottet i arbetslöshetsförsäkringen för år 1990 kan därför beräknas uppgå till 5 miljarder kronor. Enligt utskottets uppfattning bör en del av dessa medel kunna utnyttjas för att finansiera genomförandet av nyssnämnda förslag.

Sammanfattningsvis leder den förordade politiken till en minskad arbetslöshet, högre produktivitet, en bättre regional balans och en jämnare fördelning av välfärden. Hela Sveriges ekonomi gynnas av en sådan politik.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad som anförs i motion A283 (c) i fråga om politikens inriktning. Motion A240 (mp) får därmed anses tillgodosedd i aktuell del. Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks i tillämpliga delar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 1 i motsvarande del, med anledning av motion 1989/90:A240 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1989/90:A252 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 och 1989/90:A265 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Enligt utskottets" och på s. 18 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A265 (vpk) att allas rätt till ett meningsfullt arbete i en god miljö är en huvudfråga för dagens samhällsutveckling. Det är en orimlig utveckling att arbetsmarknaden kännetecknas av brist på folk till industri och vårdsektor samtidigt som många utsorteras från arbetslivet genom den totala arbetsmiljöns effekter.

Arbetsmarknadspolitikens måste utgå från att en lågkonjunktur innebär arbetslöshet och ytterligare regional obalans. En alternativ politik måste se över sårbarheten i det svenska näringslivet. Statsföretag, löntagarfonder, regionalpolitik m.m. måste omvandlas till redskap för en arbetsskapande politik.

Enligt utskottets uppfattning bör målet om arbete åt alla förverkligas i samklang med social nytta, bra miljö, regional balans och ett samhälle utan utslagning och klassklyftor. Därför bör ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällsregi upprättas, med sikte på att ge industrin en ny struktur. En allmän arbetstidsförkortning är också ett

led i en politik om arbete åt alla förutom att en sådan åtgärd även tillgodoser väsentliga sociala behov. Arbetsmarknadspolitiken måste reformeras och inriktas på att skapa bestående arbeten.

Det har skett en förskjutning i arbetsmarknadspolitikens roll och målsättning. Nu prioriterar man enbart åtgärder som syftar till att underlätta och påskynda industrins strukturella omvandling helt på arbetsköparnas egna villkor. Härigenom förvärras den regionala obalansen och klassklyftorna ökar. AMS roll har underordnats kapitalets intressen. Arbetsmarknadsutbildningen bör verka för dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden.

För att förverkliga det program för arbetsmarknadspolitiken som ovan skisserats föreslår utskottet att 1 miljard kronor anslås till sysselsättningsskapande åtgärder utöver regeringens förslag till arbetsmarknadsstimulerande åtgärder för att nedbringa arbetslösheten och öka andelen yrkesverksamma. Det bör ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till utformning av ett sådant program.

Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion A265 i fråga om arbetsmarknadspolitikens inriktning. Övriga i sammanhanget upptagna motioner bör lämnas utan bifall.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A265 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1989/90:A240 yrkande 1, 1989/90:A252 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 samt 1989/90:A283 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (mom. 3)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet ser" och på s. 22 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i moderata samlingspartiets kommittémotion A252 att förändringsarbetet inom arbetsmarknadsverket måste fortsätta. Arbetsmarknadsverkets omstrukturering bör också resultera i minskade personalbehov. Arbetsmarknadsverket har i dag inom central och regional förvaltning ca 7 400 årsarbetare. Den siffran bör ställas i relation till att ca 125 000 personer i genomsnitt under ett år är öppet arbetslösa eller placerade i kortvariga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Mot denna bakgrund bör arbetsmarknadsverket kunna minska sin personal på sätt som anförts i motionen.

Utskottet tillstyrker därför motion A252 i aktuell del. Övriga i sammanhanget upptagna motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 15, 1989/90:A283 yrkandena 3 och 5, 1989/90:A287 i motsvarande del och 1989/90:A294 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (mom. 3)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet ser" och på s. 22 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Under senare år har arbetsmarknadsverket genomfört ett förnyelsearbete. Målstyrning har ersatt detaljreglering. Utskottet anser i likhet med motion A255 (fp) att detta förändringsarbete är positivt. Det förändringsarbete som inletts bör kunna fortsätta, bl.a. genom ökat teknikutnyttjande.

Genom att skapa en relation till företagen på orten hoppas man på att uppnå ett mera effektivt förmedlingsarbete och en förbättrad service för både företag och arbetssökande. Förändringsarbetet inom AMS utgör steg i riktning mot en sådan lokal anpassning.

Vad utskottet anfört om förmedlingsarbetet bör till viss del kunna tillgodose kraven härpå i motionerna A283 (c) och A294 (fp). Övriga i sammanhanget upptagna motionsyrkanden avstyrks.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A255 anfört om förändringsarbetet inom arbetsmarknadsverket bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 15, med anledning av motionerna 1989/90:A283 yrkande 5 och 1989/90:A294 samt med avslag på motionerna 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del och 1989/90:A283 yrkande 3 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (mom. 3)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet ser" och på s. 22 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med vad som anförs i centerns kommittémotion A283 framhålla betydelsen av att decentraliseringen av AMS fortsätter. Antalet anställda på AMS och länsarbetsnämnderna bör kunna minska med ytterligare 500 tjänster.

Arbetsförmedlingen bör däremot fortsätta sitt arbete med oförändrad personalstyrka.

Vad utskottet anfört om personalminskning bör även kunna tillgodose kraven härpå i motion A252 (m). Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks.

Vad utskottet anfört om decentraliseringen inom arbetsmarknadsverket samt arbetsförmedlingens uppgifter bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkandena 3 och 5, med anledning av motion 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 15, 1989/90:A287 i motsvarande del och 1989/90:A294 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (mom. 3)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet ser" och på s. 22 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i vänsterpartiet kommunisternas motion A287 att de funktionshindrades intressen måste tas till vara i mycket större utsträckning om de skall komma ut på arbetsmarknaden. Ett aktivt arbete från arbetsförmedlingens sida är därför nödvändigt. Förutom tillskottet av den personal som som kan frigöras genom de rationaliseringsvinster man kan göra inom arbetsmarknadsverket bör ytterligare tjänster inrättas vid verket för att härigenom kraftfullt öka stödet till arbetshandikappade. I likhet med motionärerna bedömer utskottet att 100 nya tjänster bör inrättas vid arbetsmarknadsverket för detta ändamål.

Motionerna A252 (m), A255 (fp), A283 (c) och A294 (fp) avstyrks i aktuella delar.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A287 (vpk) anfört om arbetsmarknadsverkets organisation bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A287 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A252 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:A255 yrkande 15, 1989/90:A283 yrkandena 3 och 5 samt 1989/90:A294 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Ami-verksamheten (mom. 4)

1989/90:AU11

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Arbetsmarknadsinstitutet ger" och på s. 23 slutar med "och Sf16" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionerna A281 (c) och Sf16 (fp) anser utskottet att det är tveksamt om nyssnämnda försäljning av Ami:s rehabiliterings-tjänster skall organiseras och administreras av arbetsmarknadsverket. Risken för en oavsiktlig konkurrens om förmedlingsresurserna mellan två grupper med behov av Ami-resurser är stor.

Dessutom anser utskottet att man genom den beslutade ordningen skapar en situation, där samma instans har monopol på *dels* beslut om vem som skall få tillgång till ifrågakvarande tjänst, *dels* produktion av tjänsten i fråga.

Mot bakgrund av vad utskottet sålunda anfört föreslår utskottet att regeringen tillsätter en utredning i syfte att pröva förutsättningarna för att bryta ut Ami-verksamheten från arbetsmarknadsverket. Utredningen bör pröva lämpligheten av att verksamheten bildar en egen myndighet.

Vad utskottet med tillstyrkan till motionerna A281 och Sf16 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *Ami-verksamheten*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A281 och 1989/90:Sf16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Flexibilitet i utnyttjandet av anslagen (mom. 5)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A255 (fp) måste möjligheterna till flexibilitet i resursanvändningen förbättras ytterligare. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna att riksdagen inte bör bestämma något tak för AMS möjligheter att disponera medel mellan anslagen till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och yrkesinriktad rehabilitering.

Vad utskottet sålunda med tillstyrkan av motion A255 i aktuell del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *flexibilitet i utnyttjandet av anslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 1 och
med anledning av propositionen i motsvarande del som sin
mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket (mom. 6)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med
"Utskottet tar" och slutar med "föreliggande del" bort ha följande
lydelse:

Som anförs i moderata samlingspartiets kommittémotion A252 do-
mineras styrelsen för arbetsmarknadsverket av representanter för par-
terna på arbetsmarknaden. Det leder till att verket inte kan agera fritt i
förhållande till partsintressena på arbetsmarknaden. Utskottet delar
uppfattningen i motionen att det är viktigt att statliga organ får
kompetenta styrelser. Det är emellertid angeläget att styrelserna inte
domineras av partsintressenter. Den framtida ledningsfunktionen inom
arbetsmarknadsverket bör därför utredas.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A252 i aktuell del anfört
bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ledningsfunktionen inom arbetsmarknadsverket*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 3 i
motsvarande del ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Arbetsmiljödeklaration av lediga arbeten m.m. (mom. 8)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med
"Utskottet konstaterar" och slutar med "obligatorisk arbetsförmedling"
bort ha följande lydelse:

Den serviceinriktning AMS har innebär att arbetsförmedlingarna
förmedlar arbeten till arbetsökande, oavsett om arbetet är acceptabelt
ur arbetsmiljösynpunkt eller inte. Människor har blivit en förbruk-
ningsvara bland andra inom arbetslivet. En sådan utveckling måste på
allt sätt förhindras.

I likhet med vänsterpartiet kommunisterna i kommittémotion A202
anser därför utskottet att arbetsförmedlingarna borde arbetsmiljödekla-
rera de arbeten som förmedlas. Arbetsmiljödeklarationen kan grundas
på försäkringskassans uppgifter och arbetsmiljömyndigheternas statistik
och besiktningar av arbetsplatserna. Arbetsförmedlingen skall kunna
vägra förmedla arbeten som är bristfälliga ur arbetsmiljösynpunkt.

Som en följd av ett sådant system måste en lag om obligatorisk
arbetsförmedling införas.

Utskottet föreslår därför med tillstyrkan av motion A202 *dels* att riksdagen hos regeringen begär förslag om att arbetsförmedlingarna arbetsmiljödeklarerar de arbeten som förmedlas och inte förmedlar arbeten som är bristfälliga ur arbetsmiljösynpunkt, *dels* att riksdagen hos regeringen begär lagförslag om en obligatorisk arbetsförmedling.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *arbetsmiljödeklaration av lediga arbeten m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Fler kulturarbetsförmedlingar (mom. 9)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Förutom de" och slutar med "motion A762" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna i motion A762 (mp) anser utskottet att det bör finnas fler möjligheter för utövande konstnärer att få tillgång till tjänster från arbetsförmedlingen. De fem arbetsförmedlingar som enbart betjänar kulturområdet är för få. För att avhjälpa bristen på arbetsförmedlingar för konstnärer bör därför fler kulturarbetsförmedlingar inrättas.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A762 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *fler kulturarbetsförmedlingar*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A762 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder (mom. 10)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion A288" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A288 (mp) är bristen på information om lediga arbeten i Norden och även i andra länder utanför Norden besvärande. Utskottet delar uppfattningen om behovet av bättre service på landets arbetsförmedlingar om arbeten som kan erhållas i andra länder.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A288 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A288 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden (mom. 14)

1989/90:AU11

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Vad först" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna A204 (m) och A283 (c) att regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden inte får utgöra ett hinder för dem att snabbt komma in på arbetsmarknaden, antingen i reguljärt arbete eller i utbildning för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Temporärt arbetstillstånd bör därför ges i avvaktan på det slutliga beslutet om flyktingen får stanna i Sverige eller inte.

Ett förhållandevis stort antal människor i arbetsför ålder finns i dag i våra mottagnings- och flyktingförläggningar. Dessa borde kunna utgöra ett värdefullt tillskott till arbetsmarknaden i dag när det råder arbetskraftsbrist. Inte bara ur samhällets synpunkt utan också för den enskilde flyktingen är det angeläget att snabbt komma i arbete. Risken för passivisering är annars stor då väntetiderna både på att få tillstånd och sedan väntan på att få komma in på arbetsmarknaden är lång.

För att göra det möjligt för flyktingar att snabbt få arbete bör arbetsförmedlingen omedelbart efter flyktingens ankomst till förläggningen ta reda på flyktingens utbildningsbakgrund och arbetsönskemål.

Genom att temporärt arbetstillstånd ges blir det också möjligt för flyktingen att ta arbetsuppgifter på eller i omedelbar anslutning till förläggningen. Arbetsgivare från orten skulle också kunna direkt i förläggningen informera om möjligheter till och även erbjuda arbete i företag på eller i närheten av förläggningssorten.

Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna A204 (m) och A283 (c) i aktuella delar bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A204 och 1989/90:A283 yrkande 14 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Invandrares problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden (mom. 15)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Invandrarnas problem" och på s. 30 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Förutom användning av befintliga arbetsmarknadspolitiska resurser, som enligt riktlinjerna för invandringpolitiken också skall utnyttjas för att lösa invandrarnas problem på arbetsmarknaden, har under senare år särskilda medel anvisats för att underlätta för flyktingar och andra invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Det gäller bl.a. tillfälliga medel som arbetsförmedlingen har anvisats *dels* sedan mitten av 1980-talet för en förstärkt förmedlingsservice åt flyktingar, *dels* under innevarande budgetår för att hjälpa flyktingar och invandrare, som vistas vid mottagningsförläggningar, till arbete.

I propositionen föreslås *dels* att dessa medel får behållas under nästa budgetår, *dels* att 80 milj.kr. avsätts av medel för sysselsättningsskapande åtgärder till insatser för flyktingar och andra invandrare. Regeringen har därutöver medgett AMS att för samma ändamål få disponera 50 milj.kr. av reserverade medel till anslaget för långtidsarbetslösa.

Under innevarande budgetår har totalt 122 milj.kr. anslagits i särskilda medel. Av detta får högst 32 milj.kr. användas för att bekosta rekryteringsstöd.

Trots dessa ekonomiska satsningar för att hjälpa flyktingar och andra invandrare att komma in på arbetsmarknaden finns fortfarande tusentals människor kvar på förläggningarna, många av dem har vistats där åtskillig tid, utan att ha fått arbetsplacering. Enligt utskottets mening kan man med rätta fråga sig om de förhållandevis stora ekonomiska resurser som satsas av statsmakterna används på ett effektivt sätt.

I likhet med motionärerna i motionerna A252 (m), A211 (fp) och A423 (m) anser utskottet att ansvariga myndigheter inom ramen för givna ekonomiska resurser måste intensifiera sina ansträngningar för att hjälpa människor på flyktingförläggningarna att snabbare komma ut i arbete.

Arbetsförmedlingarna bör få friare händer att disponera anvisade medel och i större utsträckning söka otraditionella metoder.

Utskottet har tidigare i framställningen uttalat att regelsystemet inte får utgöra hinder för en snabb arbetsplacering. Det är nödvändigt att man redan på förläggningarna gör en inventering av flyktingens utbildning och erfarenhet så att han/hon snarast möjligt kan få arbete, alternativt hjälp med kompletterande utbildning.

Presumtiva arbetsgivare har också sitt ansvar att ta i samband med aktuella arbetsplaceringar. Den grupp invandrare som fått sin utbildning i hemlandet möter ofta tvivel om användbarheten av sin utbildning. Sådana invandrare behöver hjälp att höja sin trovärdighet inför presumtiva arbetsgivare.

En nyckel till inträde på den svenska arbetsmarknaden är goda kunskaper i svenska språket. Det är därför viktigt att invandraren lär sig svenska. De grupper, t.ex. utländska akademiker, som behöver särskild språkträning bör kunna få hjälp härtill av arbetsmarknadsmyndigheterna. Även provanställning bör kunna komma i fråga, liksom möjligheter att genom objektiva tester visa sina kunskaper.

Den flykting som inte kunnat erhålla ett arbete redan under förläggningsvistelsen borde efter kommunplacering kunna få hjälp att välja olika alternativ, t.ex. en kombination av arbete och svenskundervisning.

Brister i svenskundervisningssystemet liksom de svårigheter som uppstår i samband med kommunplaceringar kommer att behandlas av riksdagen också i annat sammanhang under våren. Regeringen har nämligen lagt fram två propositioner, den ena om en reformerad svenskundervisning och den andra om ett samordnat flyktingmottagande.

Utskottet konstaterar slutligen att medan landet har arbetskraftsbrist och fortsatt högkonjunktur sitter flera tusen människor utan arbete på våra mottagnings- och flyktingförläggningar. Till detta kommer den nedbrytande effekt det har på den enskilde att månad efter månad gå sysslös. Detta är en oacceptabel situation som måste ändras.

Vad utskottet med tillstyrkan till motionerna A211 (fp), A252 (m) och A423 (m) i aktuella delar anfört om möjligheterna att underlätta för invandrare att komma in på arbetsmarknaden bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *invandrares problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A211, 1989/90:A252 yrkande 14 och 1989/90:A423 yrkande 3 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 16)

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "I det" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av att utskottet tidigare i framställningen har tillstyrkt förslaget i motion A252 (m) om minskning av antalet tjänster inom arbetsmarknadsverket bör förevarande anslag räknas ned med 30 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

Förslaget om medelstildelning i motionerna A283 (c) och A287 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 1 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A283 yrkande 4 och 1989/90:A287 i motsvarande del till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 2 146 239 000 kr..

19. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 16)

1989/90:AU11

Under förutsättning av bifall till reservation 8

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "I det" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A283 (c) om en minskning med sammanlagt 500 tjänster vid AMS och länsarbetsnämnderna. Som en konsekvens härav bör det förevarande anslaget räknas ned med 150 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

Förslaget om medelstillelning i motionerna A271 (m) och A287 (vpk) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 4, samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A271 yrkande 1 och 1989/90:A287 i motsvarande del till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 2 026 239 000 kr.,

20. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 16)

Under förutsättning av bifall till reservation 9

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att utskottets hemställan på s. 30 som börjar med "I det" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av att utskottet tidigare i framställningen tillstyrkt förslaget i motion A287 (vpk) om ökning av antalet tjänster vid arbetsmarknadsverket bör det förevarande anslaget räknas upp med 30 milj.kr.

Förslagen om medelstillelning i motionerna A271 (m) och A283 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A287 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A271 yrkande 1 och 1989/90:A283 yrkande 4 till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 2 206 239 000 kr.,

21. Hemresebidrag för kulturarbetare (mom. 19)

1989/90:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Flyttningsbidraget används även för en del andra stödformer. Ett av dessa stöd är hemresebidraget för kulturarbetare som arbetar på annan ort. Enligt utskottets uppfattning bör det inte finnas särregler för olika grupper på arbetsmarknaden. Som framhålls i motion A271 (m) bör därför detta stöd avskaffas.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *hemresebidrag för kulturarbetare*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Riktlinjer för flyttningsbidragen m.m. (mom. 20)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Vid tidigare" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i centerns kommittémotion A283 beträffande flyttningsbidragen. Dessa bidrag bör utformas på sådant sätt att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Enligt utskottets uppfattning bör arbetsgivarna i expansionsorterna svara för kostnaderna vid rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utgå vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden.

Regeringen bör därför fatta beslut om riktlinjer och regler för ett sådant bidragssystem.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A283 i aktuell del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 7 i motsvarande del ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Merkostnadsbidraget (mom. 21)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

I likhet med folkpartiet anser utskottet att det regelverk som knutits kring merkostnadsbidraget inte ger tydlig ledning för tillämpningen. Utskottet delar därför uppfattningen i motion A255 (fp) att regeringen

senare bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur merkostnadsbidraget har fungerat och, om så behövs, föreslå erforderliga åtgärder.

Motion A283 (c) avstyrks i aktuell del.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A255 i aktuell del anfört om en utvärdering av merkostnadsbidraget bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *merkostnadsbidraget*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 14 samt med avslag på motion 1989/90:A283 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Merkostnadsbidraget (mom. 21)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det av vikt att politiken utformas så att det sker en återinflyttning till de utsatta regionerna. I likhet med centern i motion A283 befarar dock utskottet att den pågående koncentrationsutvecklingen riskerar att ytterligare förstärkas med den utformning som merkostnadsbidraget har fått. Enligt bestämmelserna kan merkostnadsbidraget även utgå till expansiva kommuner med undantag för Stockholms län samt Göteborgs och Malmö kommuner. En sådan ordning är enligt utskottets uppfattning otillfredsställande. Redan utsatta kommuner får härigenom ännu svårare att skapa förutsättningar för en inflyttning.

Merkostnadsbidrag bör därför enligt utskottets mening endast utgå vid flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige; dock med undantag för de mest expansiva kommunerna inom dessa områden. Genom en sådan begränsning kan bidraget fördubblas till 10 000 kr.

Motion A255 (fp) avstyrks i aktuell del.

Utskottets ställningstagande med tillstyrkan av motion A283 (c) i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *merkostnadsbidraget*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 8 samt med avslag på motion 1989/90:A255 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring (mom. 23)

1989/90:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "motion A208 (m)" bort ha följande lydelse:

Ett av syftena när AT-tjänstgöring för tandläkare infördes var att underlätta spridningen av tandläkare över hela landet. Utskottet delar uppfattningen som motion A208 (m) ger uttryck för, nämligen att det ligger i samhällets intresse att i så stor utsträckning som möjligt få AT-tjänsterna tillsatta med tandläkare — liksom läkare — som också bosätter sig i närheten av tjänstgöringsorterna. Chanserna är därmed större att tandläkarna/läkarna efter erhållen legitimation stannar kvar ute i landet och inte söker sig tillbaka till utbildningsorterna där tandläkartillgången är god. Reglerna för flyttningsbidrag bör enligt utskottets uppfattning inte motverka detta syfte.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A208 (m) anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A208 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsservice (mom. 24)

Under förutsättning av bifall till reservation 21

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Moderata samlingspartiets" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A271 (m) om avskaffande av hemresebidraget till kulturarbetare som arbetar på annan ort. Som en följd härav bör anslaget till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisas med 243 565 000 kr.

Motion A283 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsservice*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 3, samt med avslag på propositionen i motsvarande del och på motion 1989/90:A283 yrkande 7 i motsvarande del till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 243 565 000 kr.,

27. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsservice (mom. 24)

1989/90:AU11

Under förutsättning av bifall till reservation 22

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Centerns förslag" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A283 (c) om bl.a. inskränkningar i de nuvarande flyttningsbidragen vilket innebär att bidragen inriktas mot att gälla flyttningar från expansionsorterna till avfolkningsbygderna. Som en följd av utskottets ställningstagande bör till anslaget Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisas 59 732 000 kr.

Motion A271 (m) avstyrks i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsservice* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 7 i motsvarande del samt med avslag dels på propositionen i motsvarande del, dels på motion 1989/90:A271 yrkande 3 till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 59 732 000 kr.,

28. Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning (mom. 25)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Motioner från" och på s. 36 slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motion A252. Personer som blivit utan arbete har ofta ett stort behov av nya eller fördjupade kunskaper och färdigheter. Erfarenheten visar att utbildning är den mest effektiva metoden att motverka långvarig arbetslöshet. Arbetsmarknadsutbildningen är den viktigaste statliga insatsen därvidlag.

Arbetslösheten kan vara omfattande i en region samtidigt som det finns betydande brist på utbildad arbetskraft inom vissa yrkesområden. Detta ställer höga krav på flexibilitet inom arbetsmarknadsutbildningen. Arbetsförmedlingarna bör styra in en arbetslös mot utbildningar som motsvarar både kompetenskraven för de lediga arbetena och den enskildes intressen och förutsättningar.

Genom den nya möjligheten att upphandla utbildning bör enligt utskottets mening arbetsmarknadsverket ge andra utbildningsanordnare än AMU tillfälle att genomföra arbetsmarknadsutbildning. Därmed kan verket bidra till en breddning och utveckling av arbetsmarknadsutbildningen så att den totala kompetensutvecklingen i landet påskyndas.

Med stöd av det anförda tillstyrker utskottet motion A252 i nu berörd del. Vad utskottet anført bør ges regeringen till känna.

1989/90:AU11

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

29. Omskolning av central- och östeuropeisk arbetskraft i Sverige (mom. 26) (motiveringen)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Motion A258" och slutar med "motion A258" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionären i motion A258 (m) att det är viktigt att vi i Sverige delar med oss av kunskaper och erfarenheter i fråga om arbetsträning i utbildningen. Ett sätt att göra en insats för dessa länder i syfte att ge dem bättre möjligheter att möta det fria arbetslivets krav är t.ex. att ta emot praktikanter under kortare eller längre perioder.

Utskottet vill stryka under vikten av att frågan under vilka former den berörda kategorin människor skall kunna tas emot här i landet får en snar lösning. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att arbetet bedrivs skyndsamt och målinriktat.

30. Vuxenutbildningsbidrag för personer med läs- och skrivsvårigheter (mom. 27)

Elver Jonsson (fp), Charlotte Branting (fp) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Utskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det i och för sig lovvärt att de nuvarande reglerna kommer att ses över av en utredare. De problem som kan vara förknippade med vuxnas läs- och skrivhandikapp är emellertid så speciella att det finns anledning att redan nu möjliggöra studier med utbildningsbidrag i vissa fall. Enligt utskottets mening bör således en möjlighet öppnas för dessa personer att uppbära utbildningsbidrag när de deltar i specialanpassade folkhögskolekurser. Utskottet tillstyrker således motionerna Sf520 (fp), Sf511 (mp) och Sf512 (s).

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *vuxenutbildningsbidrag för personer med läs- och skrivsvårigheter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf511 yrkande 1, 1989/90:Sf512 och 1989/90:Sf520 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

31. Utbildning av nyanställda inom tekoindustrin (mom. 28)

1989/90:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "följaktligen motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den uppfattning som framförs i motionen. Det finns anledning att ställa sig kritisk till speciella branschsubventioner av det slag som den s.k. TEKO-utbildningen innebär. Av detta skäl tillstyrker utskottet motion A271 (m) i den nu berörda delen.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *utbildning av nyanställda inom tekoindustrin*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

32. Ramen för utbildning av icke arbetslösa (mom. 29)

Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "I skilda" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas farhågor för konsekvenserna av att öka antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen för icke arbetslösa personer. Utbildning är visserligen generellt sett en samhällsekonomiskt lönsam åtgärd men man får inte alltför mycket avvika från grundprinciperna för arbetsmarknadsutbildningen. Den måste avse personer som är eller riskerar att bli arbetslösa. Utskottet kan liksom motionärerna godta att högst 10 % av platserna förbehålls personer som inte är utan arbete. En förutsättning är dock att platserna i första hand tilldelas dem som behöver byta yrke av medicinska eller sociala skäl. Utskottet tillstyrker således motion A252 (m) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *ramen för utbildning av icke arbetslösa*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

33. Platserna i det reguljära utbildningsväsendet (mom. 33)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Charlotte Branting (fp) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet instämmer" och på s. 42 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det goda arbetsmarknadsläget bör utnyttjas för att förbättra de arbetshandikappades möjligheter till arbete. Arbetsmarknadsutbildningen inom det reguljära utbildningsväsendet har därvid en stor betydelse. De nuvarande begränsningarna i fråga om omfattningen av utbildning i det reguljära utbildningsväsendet kan emellertid lägga hinder i vägen. Det finns goda skäl att ansluta sig till vad AMS och motionärerna föreslår. Arbetshandikappade bör kunna beredas plats i sådan utbildning utan begränsningar i fråga om högsta antal veckor eller deltagare, givetvis efter prövning av behovet i det enskilda fallet. Utskottet tillstyrker således motion A255 (fp) i den delen.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *platserna i det reguljära utbildningsväsendet* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 12 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsutbildning (mom. 34)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att regeringens anslagsberäkning baserar sig på ett ökat antal platser i arbetsmarknadsutbildningen. Med hänsyn till det rådande läget på arbetsmarknaden saknas anledning att utvidga omfattningen. Utskottet delar motionärernas uppfattning att anslaget till arbetsmarknadsutbildning kan minskas med 270 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag. Motion A271 (m) tillstyrks således av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen till *Arbetsmarknadsutbildning* med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 5 samt med avslag på propositionen i motsvarande del för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 2 363 630 000 kr.,

35. Arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler (mom. 35)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Huvudregeln är" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottets mening anledning att tills vidare — i avvaktan på en utredning som bör komma till stånd om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring — koppla ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen till de sjukpenningregler som föreslagits av moderata samlingspartiet i ett annat sammanhang. Ersättningen bör

under de första 89 dagarna av en arbetslöshetsperiod uppgå till 80 % av tidigare lön. Därefter bör ersättningen stiga till 90 %. Utskottet ansluter sig alltså till det i motion A252 (m) framförda förslaget.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 11 beslutar sänka ersättningen i arbetslöshetsersättningen till 80 % av tidigare lön under den första till åttionionde ersättningsdagen i enlighet med vad utskottet anfört,

36. Intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen (mom. 38)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Ett skäl" och på s. 47 slutar med "berörda delarna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening måste arbetslöshet motverkas på ett bredare och ett mer offensivt sätt än vad som skett hittills. Den långsiktiga tryggheten för enskilda tillgodoses bäst genom en mer expansiv industrisektor, där särskilt småföretagens villkor är viktiga. I framför allt mindre kommuner behövs dessutom en breddning av tjänste- och servicenäringarna. Ytterligare åtgärder måste också vidtas för arbetshandikappade. Genom de förslag om offensiva satsningar på olika områden som redovisas i motion A283 skulle antalet stöddagar inom arbetslöshetsförsäkringen och KAS kunna minska väsentligt på både kort och lång sikt. Dagens stora regionala skillnader skall kraftigt kunna minskas. Överskottet i arbetslöshetsförsäkringen skulle kunna utnyttjas för att finansiera en del av satsningarna. Utskottet anser att detta bör ske på det sätt som föreslås i motionen, nämligen genom att 0,75 procentenheter av arbetsmarknadsavgiften avdelas för angivna ändamål. Det motsvarar intäkter om 4,5 miljarder kronor. Satsningarna bör främst riktas mot områden där sysselsättningsgraden är lägst och behoven av utveckling störst. Föreslagen överföring minskar de regionala arbetslöshetstalen under kommande budgetår. Förslaget får framför allt långsiktigt positiva effekter genom uppbyggnaden av en stabilare och bredare arbetsmarknad. En användning av överskottsmedlen på av oss angivet sätt sänker långsiktigt anspråken på arbetslöshetsförsäkringen och leder till att långt mer än 4,5 miljarder kronor sparas. Förslaget kräver en ändring i lagen om socialavgifter. Överfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen aktualiserar enligt utskottets mening åter frågan om inte intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen borde balanseras mot statsbudgeten. Utskottet tillstyrker således motion A283 (c) i nu behandlade delar.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen och användningsområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkandena 10—12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:AUII

37. Allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 40)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nu är hög tid att tillsätta en utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det nuvarande systemet är klart otillfredsställande. Närmare en tredjedel av de arbetssökande hos arbetsförmedlingarna har inte någon rätt alls till ersättning och en del sökande har enbart rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Försäkringen fyller inte de krav som i dag bör ställas på socialt skydd. En socialförsäkring som praktiskt taget helt finansieras med allmänna medel bör komma alla till del på likvärdiga villkor.

En allmän arbetslöshetsförsäkring bör vara obligatorisk och omfatta alla förvärvsarbetande, såväl löntagare som företagare. Försäkringen bör ge ett rimligt grundskydd vid arbetslöshet med möjlighet till påbyggnad genom frivilliga tilläggsförsäkringar.

Utredningen, som bör vara parlamentariskt sammansatt, bör ges direktiv att lägga fram förslag i enlighet med det anförda.

Utskottet biträder således i allt väsentligt motionerna A252 (m), A255 (fp) och A284 (c). Även syftet med motion A817 får anses tillgodosett. Ställningstagandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *allmän arbetslöshetsförsäkring*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A252 yrkande 10, 1989/90:A255 yrkande 17 och 1989/90:A284 och med anledning av motion 1989/90:A817 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Inträde i arbetslöshetskassorna (mom. 41)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Liknande motioner" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Av bestämmelserna i lagen om arbetslöshetsförsäkring följer att var och en som uppfyller föreskrift i arbetslöshetskassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde har rätt att bli medlem i kassan. Något undantag görs inte för personer som inte är fackligt anslutna.

Det har emellertid i praktiken visat sig att arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation kan få avsevärda svårigheter att vinna medlemskap i kassan. Likaså är servicen till dessa medlemmar många gånger otillräcklig.

Eftersom kassornas verksamhet i stort sett helt finansieras av allmänna medel borde det enligt utskottets mening vara ett oavvisligt krav att alla arbetstagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Med hänsyn härtill bör det ankomma på regeringen att uppdra åt AMS att göra sådana ändringar i anvisningarna för kassornas verksamhet att ansökningsförfarandet underlättas för sådana sökande som endast önskar medlemskap i arbetslöshetskassa, t.ex. genom att arbetsförmedlingen tillhandahåller en blankett för ändamålet.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A215 (m, fp, c) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *inträde i arbetslöshetskassorna*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:A215 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

39. Bisyslebegreppet i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 43)

Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "behandlade motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att den praxis som utvecklats när det gäller arbetslösa företagare med bisysla inte kan anses överensstämma med lagstiftningen. Om bisyslan har utförts vid sidan av det tidigare heltidsarbetet och inte utvidgas under arbetslöshetsperioden och inte heller hindrar den försäkrade från att anta erbjudet lämpligt arbete måste rätt till ersättning föreligga, och detta oavsett om den försäkrade är anställd eller egen företagare. Senare tids tillämpning av reglerna kan få allvarliga konsekvenser för bl.a. landsbygden om en företagare måste skiljas från sin jord- eller skogsbruksfastighet för att kunna få arbetslöshetsersättning. Utskottet instämmer således i att en översyn av reglerna är påkallad och tillstyrker därmed motionerna A239 (c) och A249 (s). Syftet med motion A701 (m) får anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. beträffande *bisyslebegreppet i arbetslöshetsförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A239 och 1989/90:A249 och med anledning av motion 1989/90:A701 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag (mom. 44)

1989/90:AU11

Under förutsättning av bifall till reservation 34

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "4 051 575 000 kr." bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som framförs i motion A271 (m) anser utskottet att det med hänsyn till nuvarande arbetsmarknadsläge inte finns anledning att utöka antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen. Som en följd av det kommer kostnaderna för utbildningsbidrag att minska med 209 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet tillstyrker således motionen.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *medelsanvisning till kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 6 samt med avslag på *dels* propositionen i motsvarande del, *dels* motion 1989/90:A283 yrkande 13 till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 3 842 575 000 kr.,

41. Medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag (mom. 44)

Under förutsättning av bifall till reservation 36

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "4 051 575 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den i motion A283 (c) framförda uppfattningen att antalet stöddagar inom arbetslöshetsförsäkringen och KAS kan minska väsentligt med de offensiva satsningar på olika områden som föreslås i motionen. Såvitt gäller KAS bör anslaget kunna reduceras med 60 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag, vilket innebär att det sammanlagda medelsbehovet avseende KAS och utbildningsbidrag kommer att uppgå till 3 991 575 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *medelsanvisning till kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 13 samt med avslag på *dels* propositionen i motsvarande del, *dels* motion 1989/90:A271 yrkande 6 till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 3 991 575 000 kr.,

42. Statsbidrag till sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 46)

1989/90:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "föreliggande del" bort ha följande lydelse:

En stor del av arbetsmarknadsverkets resurser har använts för beredskapsarbeten trots att traditionella offentliga beredskapsarbeten sällan ger den enskilde arbetslöse möjlighet till en fast anställning. Formen beredskapsarbete kan dock motiveras bl.a. av sociala skäl.

Som anförs i motion A252 (m) bör dock kommuner och andra som får arbeten utförda genom beredskapsarbete svara för minst halva kostnaden. För nya former av sysselsättningsinsatser bör normalt 50 % bidragsandel tillämpas. Utskottets ställningstagande, som sålunda innebär en tillstyrkan av motion A252 i aktuell del, bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. *beträffande statsbidrag till sysselsättningskapande åtgärder*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

43. Yttrande från fackliga organisationer vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd (mom. 47)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "motion A212" bort ha följande lydelse:

De arbetsmarknadspolitiska stöden måste — för att vara effektiva — kunna sättas in snabbt och på rätt sätt. Utskottet delar uppfattningen i motion A212 (s) att den erfarenhet och kunskap som finns hos de fackliga organisationerna bör utnyttjas. Enligt utskottets mening bör därför yttrande från berörda fackliga organisationer fordras för att en ansökan om beredskapsarbete etc. skall behandlas. Därvid bör rutiner utformas för att tillgodose kraven på snabbhet. Utskottet tillstyrker motion A212. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

47. *beträffande yttrande från fackliga organisationer vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A212 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. Statsbidrag till strukturstöd för byggarbetsmarknaden (mom. 51)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Enligt de" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Galaxenverksamheten är ett värdefullt komplement till övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dock borde det vara möjligt för branschen själv att ta ett större ansvar för de byggnadsarbetare som skadas. Ett sådant ansvar leder också till uppmärksamhet på arbetsmiljön och mer förebyggande insatser. För nästa budgetår bör statsbidraget därför fastställas till 50 %. Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A252 (m) i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *statsbidrag till strukturstöd för byggarbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 13 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

45. Medelsanvisning till Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 52)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 42 och 44

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom moderata samlingspartiets förslag om statsbidrag på maximalt 50 % av lönekostnaden till kommunala beredskapsarbeten och andra former av sysselsättningskapande åtgärder i arbetsmarknadsverkets regi liksom till strukturstöd till byggnadsarbetare. Med hänsyn härtill och till det goda läget på arbetsmarknaden tillstyrker utskottet förslaget i motion A271 (m) att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bör uppgå till 1 655 000 000 kr. Övriga motioner bör avslås i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *medelsanvisning till sysselsättningskapande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 7 och med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A255 yrkande 6 och 1989/90:A283 yrkande 15 till *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 655 000 000 kr.,

46. Medelsanvisning till Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 52)

1989/90:AU11

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att medlen som beräknas för beredskapsarbeten m.m. bör kunna minskas. Som folkpartiet har framhållit i annat sammanhang är det väsentligt att AMS beviljas 60 milj.kr. för TUFFA-projektet (Teknikupphandling för funktionshindrade i arbetslivet), dvs. 37,5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för detta ändamål. Motion A255 (fp) om ett anslag på 1 781 500 000 kr. tillstyrks av utskottet i berörd del. Övriga yrkanden på denna punkt bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. *beträffande medelsanvisning till sysselsättningskapande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 6 och med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A271 yrkande 7 och 1989/90:A283 yrkande 15 till *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1990/91 under titonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 781 500 000 kr.,

47. Medelsanvisning till Sysselsättningskapande åtgärder (mom. 52)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående redovisat arbetsmarknadsläget. Enligt utskottets uppfattning kan arbetsmarknadsläget förbättras ytterligare genom en offensiv politik som syftar till att utveckla arbetsmarknaden över hela landet. Centern har i annat sammanhang föreslagit satsningar som är riktade mot orter och landsdelar där sysselsättningsgraden är lägst. Genom sådana åtgärder som utjämnar obalanserna regionalt och i ekonomin anser utskottet att behovet av sysselsättningskapande åtgärder i traditionell mening minskar. Yrkandet i motion A283 (c) att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bör uppgå till 1 519 000 000 kr. tillstyrks av utskottet. Övriga motioner avstyrks i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. *beträffande medelsanvisning till sysselsättningskapande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A283 yrkande 15 och med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A255 yrkande 6 och 1989/90:A271 yrkande

7 till *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1990/91 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 519 000 000 kr.,

48. Lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. (mom. 53)

Elver Jonsson, (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Utskottet vill" och på s. 60 slutar med "budgetåret 1990/91" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motion A206 (m), motion A254 (m) och motion A295 (fp) att lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. bör avskaffas. Förhoppningen att regleringen skulle resultera i ett avsevärt ökat bostadsbyggande har inte infriats. Därutöver leder regleringen till utökad byråkrati och ineffektivitet i resursanvändningen.

I likhet med vad moderata samlingspartiets och folkpartiets företrädare har anfört i finansutskottets betänkande 1988/89:FiU20 anser utskottet att det är fel att bromsa produktiva investeringar med regleringar. Dessa investeringar är naturligtvis till gagn för hela landet oavsett var de kommer till stånd. Enligt utskottets mening bör således riksdagen biträda det i ovannämnda motioner framförda kravet på att lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. skall avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.* att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A206, 1989/90:A254 och 1989/90:A295 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

49. Utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser (mom. 54)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Utskottet vill" och på s. 62 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknaden för ungdomar är i den nuvarande situationen med brist på arbetskraft mycket gynnsam. Ändå är arbetslösheten bland ungdomar förvånansvärt hög. Utskottet vill i detta sammanhang peka på klyftan mellan skolsystemet och arbetslivet. I likhet med motion A252 (m) vill utskottet slå fast att statsmakternas ansvar för unga människors inträde på arbetsmarknaden i första hand är att skapa förutsättningar för att ungdomar skall kunna erhålla en lämplig utbildning. Alltför många ungdomar väljer en utbildning som inte utgör en inkörspport till arbetsmarknaden. Studie- och yrkesvägledningen måste

ge en mer realistisk bild av arbetsmarknaden. Det är också angeläget att den praktiska yrkesutbildningen ger en bättre anknytning mellan skolan och näringslivet än vad som i dag är fallet. Systemet med inskolningsplatser bör utvärderas. Därvid bör utredningen se på risken för att de avtalade inskolningsplatserna utvecklas till generella subventioner till arbetsgivare som anställer ungdomarna. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att stödet inriktas mot de ungdomar som har verkliga problem. Vad utskottet anfört i anslutning till motion A252 bör regeringen underrättas om. Med utskottets ställningstagande tillgodoses till viss del även motion A255 (fp) i aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. *beträffande utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 8 och med anledning av motion 1989/90:A255 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

50. Utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser (mom. 54)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Utskottet vill" och på s. 62 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motion A255 (fp) är det naturligt att effekterna av en så betydande reform som införandet av inskolningsplatserna utvärderas och redovisas för riksdagen. Utöver sedvanliga ekonomisk-statistiska uppgifter behövs en uppföljning av de olika delarna av regelverket samt den administrativa effektiviteten. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A255 i denna del. Utskottets ställningstagande tillgodoser i viss mån även motion A252 i tillämplig del.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. *beträffande utvärdering m.m. av systemet med inskolningsplatser*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 13 och med anledning av motion 1989/90:A252 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Arbetskraftens rörlighet m.m. (mom. 12)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anför:

Människors möjligheter att fritt kunna röra sig över gränserna till andra länder är värdefulla för både den enskilde och länderna. Sådana möjligheter bör därför öka.

För medborgare i de nordiska länderna finns sedan länge möjligheter att bo och arbeta i annat nordiskt land.

Inom EG har medborgarna stora möjligheter att söka sig till något annat EG-land för att bo, arbeta eller studera. Dessa möjligheter kommer att öka.

Sverige står i dag utanför den gemensamma arbetsmarknaden inom EG. Det innebär att svenskar har begränsade möjligheter att ge sig ut på den europeiska arbetsmarknaden. Vi missgynnas jämfört med invånare i EG-länderna. Denna frihetsinskränkning skapar redan i dag svårigheter för dem som arbetar i de internationella svenska företagen. I en framtid med betydligt ökad rörlighet och valfrihet på arbetsmarknaden skulle den nackdelen bli än mer uppenbar.

Svenskar skulle inte få tillträde till intressanta arbeten ute i Europa. Effekten kommer att förstärkas av att de svenska storföretagen i ökad utsträckning skulle rekrytera EG-medborgare till tjänster på den inre marknaden. Svenskar skulle missgynnas också i svenska företag.

Svenska studenter kommer att drabbas av motsvarande problem. Inom ramen för ERASMUS-programmet har EG startat ett ambitiöst arbete för att öka studentutbytet.

Redan i dagsläget har svenska studenter en mindre valfrihet än sina EG-kamrater. Skillnaderna kommer att öka när ERASMUS-programmet tar fart efter 1992. Då är målsättningen att 10 % av alla studenter i EG skall delta. Detta kan för svenska studenter t.o.m. leda till försämringar jämfört med dagsläget.

Det är inte bara de enskilda studenterna som skulle förlora på en sådan utveckling, utan hela det svenska samhället. EG-studenter kommer att få del av en värdefull internationell erfarenhet, som inte står öppen för svenska studenter. Svenska studenter skulle därmed komma sämre förberedda till yrkesverksamhet i en alltmer internationaliserad värld.

Det är således viktigt enligt vår uppfattning att Sverige inte i onödan sätter upp eller vidhåller regler som innebär svårigheter för utbytet av arbetskraft eller studenter mellan de europeiska länderna, utan att man strävar efter ömsesidighet i dessa frågor. Det finns inte skäl att tro att man genom att öppna gränserna för t.ex. medborgare i annat europeiskt land därigenom skulle släppa loss en stor och okontrollerad arbetskraftsinvandring. Större delen av arbetskraften har visat sig vara mer trögrörlig än så. Däremot skulle det vara till ömsesidigt gagn för länderna om utbytet av erfarenheter länderna emellan ökade.

2. Egenavgifterna i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 39)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

Med överenskommelsen mellan regeringen och folkpartiet den 5 april har ett första steg tagits mot en ökning av egenavgifterna inom arbetslöshetsförsäkringen, ett krav som folkpartiet drivit under senare år. Långsiktigt bör ambitionen vara att ytterligare öka medlemmarnas

insatser för att därmed skapa ett mer direkt hänsynstagande till konsekvenserna för sysselsättningen av löneförhandlingarnas utfall och för att, som ett led i en stram finanspolitik, minska statens åtaganden.

3. Miljö- och kulturvårdande arbetsuppgifter med hjälp av beredskapsmedel (mom. 45)

Elver Jonson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anför:

Enligt vår uppfattning är det angeläget med en snabb översyn av beredskapsarbeten i samband med kultursektorn. Bland annat bör redovisningen omfatta en beskrivning av situationen för de myndigheter som tidigare utfört en stor andel av sina uppgifter med hjälp av beredskapsmedel. Vidare bör resultatet av den förändrade budgetprocessen belysas. I avvaktan på resultatet av översynen vill vi betona vikten av att neddragningen av medel till beredskapsarbeten inte drabbar kultursektorn.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	4
Motionerna	5
Utskottet	11
Uppgifter om arbetsmarknadsläget	11
Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken	13
Propositionen	13
Motionerna	13
Utskottets överväganden	14
Arbetsmarknadspolitikens inriktning	15
Propositionen	15
Motionerna	16
Utskottets överväganden	17
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	18
Arbetsmarknadsverkets organisation m.m.	20
Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning m.m.	23
Medelsanvisning	30
Arbetsmarknadsservice	30
Utredningskostnader	31
Flyttningsbidrag	31
Medelsanvisning	33
Arbetsmarknadsutbildning	33
Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning	35
Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning	37
Bidrag till utbildning i företag m.m.	40
Elevsocial verksamhet	41
Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet	41
Medelsanvisning	41
Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag	42
Ersättningsnivåer	43
Kontant arbetsmarknadsstöd	44
Utbildningsbidrag	44
Arbetslöshetsförsäkring	45
Medelsanvisning	50
Sysselsättningskapande åtgärder	50
Allmänna frågor	51
Beredskapsarbeten	53
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet	55
Strukturstöd för byggarbetsmarknaden	56
Försöksverksamhet samt insatser för flyktingar och invandrare	57
Medelsanvisningen	58
Lagen om byggnadstillstånd m.m.	59
Statsbidrag till inskolningsplatser	60
AMU-gruppen:Uppdragsverksamhet	62
AMU-gruppen:Bidrag till vissa driftutgifter	63

AMU-gruppen:Investeringar	63	1989/90:AU11
Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar	64	
Hemställan	64	
Reservationer	69	
Arbetsmarknadspolitikens förutsättningar och inriktning (reservationerna 1–5)	70	
Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (reservationerna 6–20)	75	
Arbetsmarknadsservice (reservationerna 21–27)	84	
Arbetsmarknadsutbildning (reservationerna 28–34)	88	
Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag m.m. (reservationerna 35–41)	91	
Sysselsättningskapande åtgärder (reservationerna 42–50)	96	
Särskilda yttranden 1–3	100	